

ЛУКАНЫҢ БИЖЭЭНИ БУЯННЫҢ МЕДЭЭ

Кирилде сөстөр

1 ¹ Бистин аравыска болган болушкуннар дугайында тоожушкуннарны элээн хөй кижн бижип шенээн болгай. ² Болган чүүлдү эгезинден тура көрүп келген, Медээни непередип турган улус ол бүгүнү биске база дамчыдып чугаалаан чүве. ³ Бо бүгүнү мен база эгезинден тура хынамчалыг өөренип көргөш, болган чүүлдүң дес-дараалашкак бижимелин силерге кылып бээрин шиитпирледим, онза хүндүткелдиг Феофил. ⁴ Силерге чагып-сургаан өөредиг ылап быжыг үндезиниг дээрзинге силерни ыяк шынзыксын деп бодааным ол.

*Иоанн Медеглекчинин төрүттүнүринин дугайында
өттүр билген медеглел*

⁵ Иудеяга Иродтун хааннап турган үезинде Захария деп аттыг Бурганның бараалгакчызы кижн чурттап чораан. Ол Авияның ээлчээнден Бурганның өргээзинин бараалгакчызы турган. Ооң Елисавета деп аттыг кадайы Аарон дээр Бурганның бараалгакчызының ук-ызыгуурундан үнген кижн чүве-дир. ⁶ Олар иелээ Бурганга шынчы бооп, Дээрги-Чаяакчының бүгү-ле чагыгларын болгаш айтышкыннарын хажык чок сагып чорааннар. ⁷ Елисавета ачы-үре чок болганындан оларга ажы-төл турбаан база иелдирзинин назы-хары дөгүй берген улус чүве-дир.

⁸ Бир-ле катап, ооң хамааржыр ээлчээнин Бурганның бараалгакчыларының бараан болур үези кээрге, Захария Бурганның мурнунга бараан болуп эгелээн. ⁹ Бурганның өргээзинче киргеш, артыш кыпсыр үлүг Бурганның бараалгакчыларның чанчылын эзугаар ынчан аңаа онаажып-тыр. ¹⁰ Ол эзулалды кылыр ужурулуг өйде эндерик хөй чон даштыгаа туруп алгаш, мөргүп турган. ¹¹ Ынчан Захарияга Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп келгеш, артыш кыпсыр бедик дагылдың оң талазынга туруп алган. ¹² Захария ону көрүп кааш,

аймап-хөлзеп, корга берген. ¹³ Дээрниң төлээзи аңаа мынча дээн: «Захария, кортпайн көр, чүге дээрге мөргүлүңнү Бурган дыңнап каан-дыр, кадайың Елисавета ам сеңээ оол божуп бээр-дир, ону Иоанн деп адап аар сен. ¹⁴ Сен өөрүп-хөглээр-дир сен, хөй улус база ооң төрүттүнгени дээш өөрүп-байырлаар-дыр. ¹⁵ Чүге дээрге ол Бурганның мурнунга өндүр улуг болур-дур; виноград арагазы болгаш өске-даа эзиртир суксун ишпес-тир, авазының хырнынга чорааш-ла, Ыдыктыг Сүлдеге бүргеттирер-дир. ¹⁶ Ол Израильдин хөй ажы-төлүн оларның Дээрги-Бурган-Чаяакчызынче ээлдирер-дир. ¹⁷ Илияны дег соруку-күштү бодунга сиңиргеш, ол Дээрги-Чаяакчыны мурнай чедип кээр-дир. Ол адаларның чүректерин ажы-төлдөрүнче, хайчагырга чоктарның бодал-сагыжын Бурганга шынчы улустун бодал-сагыжынче ээлдирер-дир база Дээрги-Чаяакчының кээринге чонну белеткээр-дир».

¹⁸ Захария дээрниң төлээзинге мынча дээн: «А ону ылап шын деп канчап билип аар мен? Бодум-даа чөнээн, кадайым-даа база кыраан болгай». ¹⁹ Дээрниң төлээзи аңаа мынча деп харыылаан: «Мен Бурганның баарында турар Гавриил-дир мен. Ол мени сээн-биле чугаалашсын дээш база бо буянныг медеэни дамчытсын дээш, чорутту. ²⁰ Сеңээ бадыткал демдээ бо-дур: үези кээрге бүде бээр мээң сөстөрүмге бүзүревейн барганың дээш, сээн ам үнүн чок апаар, бо бүгүнүн чогуу-бүдөр хүнүнге чедир чүве чугаалаар харыың чок болур».

²¹ Ол аразында чыылган чон Захарияны манап, ооң Бурганның өргээзинде саадай бергенин кайгап турган. ²² А ол үнүп келгеш, оларга чүве чугаалап чадап каан. Улус ону Бурганның өргээзинге Бургандан ажыдышкын көргөн-дир бо деп билген. Захария оон олар-биле имнежип чугаалашкан болгаш олчаан үнү чок бооп арткан. ²³ Ооң бараан боор хүннери эрте бээрге, ол бажынынче чанып келген.

²⁴ Элээн үе эрткен соонда, ооң кадайы Елисавета иштели бергеш, оозун беш ай дургузунда өске улустан чажырып келген. Ол мынча деп турган: ²⁵ «Улустун меңээ онааганы бак адымны көрүп кааш, ону ап каары-биле Дээрги-Чаяакчының меңээ ам ынчаар кылганы ол-дур!»

Иустун төрүттүнүринин дугайында өттүр билген медеглел

²⁶⁻²⁷ Елисаветаның иштелгениниң алдыгы айында Бурган Бодунун төлээзи Гавриилди Галилеяның Назарет дээр хоорайжыгажында Мария дээр кысче чорудупкан. Мария Давид хаанның салгалы болур Иосиф дээр кижн-биле дүгдешкен турган. ²⁸ Дээрниң төлээзи аңаа

чедип келгеш, мынча дээн: «Амыргын-на бе, ачы-буян алган кыс! Дээрги-Чаяакчы сээң-биле-дир!»*

²⁹ Кыс ону көрүп кааш, оон ол сөстөрүндөн эгени бергеш, «Бо чүү уткалыг амыр-менди болду» деп, аайын тыппайн барган. ³⁰ Оон дээрнин төлээзи аңаа мынча дээн: «Мария, кортпа, чүге дээрге Бурган сенээ ачы-буянын хайырлаан-дыр. ³¹ Ам иштелип-сааттангаш, Оол божуп алгаш, Аңаа Иисус деп атты тыпсыр сен. ³² Ол өндүр улуг болур болгаш Дээди Өрүкүнүн Оглу деп адаттырар. Дээрги-Бурган-Чаяакчы Аңаа Оон ада-өгбези Давидтиң дүжүлгезин хайырлаар-дыр. ³³ Ол Иаковтуң аал-оранынга мөңгези-биле хааннаар, Оон хааннаашкыны төнчү чок болур».

³⁴ Мария дээрнин төлээзинден мынча деп айтырган: «Мен ашакка барбаан болганымда, канчап ындыг болурул?» ³⁵ Дээрнин төлээзи аңаа мынчаар харыылаан: «Ыдыктыг Сүлде сенче бадып кээр болгаш Дээди Өрүкүнүн күжү сени бүргей аптар. Ынчангаш божуп аарың Ыдыктыг Чаш төл Бурганның Оглу деп адаттырар. ³⁶ Сээң төрелиң Елисавета база ачы-үре чок диртсе-даа, кыраан назынында иштелип, оолдуг болур-дур, оозу ам мырыңай алды айлыг-дыр. ³⁷ Чүге дээрге Бурганның кылып шыдавазы чүве чок».

³⁸ Мария ынчан мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының чалчазы-дыр мен. Мээң-биле бүгү чүве силернин сөглэениңер ёзугаар болзунам». Оон дээрнин төлээзи чоруй барган.

Марияның Елисаветага барып чорааны

³⁹ Каш хонганда Мария дөгертингеш, Иудеяның даглыг черинде турар хоорайжыгашче далаштыг чорупкан. ⁴⁰ Захарияның бажыңынга кирип келгеш, ол Елисаветаны мендилээн. ⁴¹ Елисавета Марияның мендилээнин дыннап каары билек, оон иштинде чаш төл шимчеп эгелээш, Елисавета Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкен. ⁴² Ол мынча деп йөрээл салган: «Херээженнерниң аразындан ачы-буянны-дыр сен! Сээң иштинде боттанган Чаш төл ачы-буянныг-дыр! ⁴³ Дээрги-Чаяакчымының иези бажыңымга кирип кээр деп аас-кежи меңээ канчап онаашканы ол? ⁴⁴ Чүге дээрге мени мендилээн сөзүң кулаамга дынналыр билек, иштимде чаш төлүм өөрээштиң, шимчеп эгеледи. ⁴⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының аңаа азаан чүвези бүдеринге бүзүрөөн херээжен амыр-чыргалдыг-дыр!»

* 1:28 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Херээженнерниң аразындан ачы-буянны-дыр сен!» — деп сөстөрү немээн.

⁴⁶ Мария мынча дээн:

«Дээрги-Чаяакчыны мээң сеткилим алдаржыдып тур.

⁴⁷ Камгалакчым болур Бурганым дээш, мээң сүлдем өөрүп-байырлады,

⁴⁸ чүге дээрге Бодунуң томаанныг, эскет чок чалчазынче Ол ээ көрдү.

Ынчангаш моон сонгаар бүгү салгалдар мени ачы-буянын деп хүлээп көөр-дүр.

⁴⁹ Күчүлүг Бурган меңээ өндүр улуг херекти кылып кагды, Оон ады ыдыктыг-дыр!

⁵⁰ Ону хүндүлөп чоруурларны Оон өршээли салгалдан салгал дамчый бүргей алыр.

⁵¹ Ол Бодунуң холунуң күчүзүн көргүстү: улуургактарны оларның бодал-сагыжы-биле катай тарадыр сывырыпты.

⁵² Чагырыкчыларны дүжүлгезинден дүжүргеш, базындырганнарны өрү көдүрүп тур.

⁵³ Аштааннарны кежик-биле магазын хандыргаш, байыргааннарга чүнү-даа бербейн, сывырып тур.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ада-өгбевиске Оон чугаалааны дег, Авраамга болгаш оон салгалынга кезээ мөңгедө өршээлдиг болур дээн азаашкынын утпайн, Бодунга бараан болган Израильдин чонунга Ол дузалады».

⁵⁶ Мария Елисавета-биле кады үш ай хире тургаш, бажыңынче чанып келген.

Иоанн Медеглекчиниң төрүттүнгени

⁵⁷ Елисаветаның божуур үези кээрге, ол оол уруг божуп алган. ⁵⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң өндүр улуг өршээлин аңаа ынчаар көргүскен деп дыннаан кожолары база төрелдери оон-биле кады өөрүп-байырлап турганнар.

⁵⁹ Сески хүнде олар чаш төлдү кыртыжап демдектээри-биле чедип келгеш, оолду ачазының ады-биле Захария деп адаар дей бергеннер. ⁶⁰ Ынчаарга оолдуң авазы: «Чок, оон ады Иоанн болур чүве» — деп удурланган. ⁶¹ Олар аңаа мынча деп харыылааннар: «Сээң төрелдеринде ындыг аттыг кым-даа чок-тур». ⁶² Оон адазындан «Оглуну кым деп адаар сен?» деп имнеп айтырганнар.

⁶³ Захария самбыражыгаш алдыртып алгаш: «Оон ады — Иоанн» — деп бижип каан. Хамык улус кайгай берген. ⁶⁴ Дораан-на Захариянын

чугаа-сөзү үнүп келген, ол чугааланып, Бурганны алдаржыдып эгелээн. ⁶⁵ Ынчан кожа-кавы чурттаан улус шупту коргуп-сүртей берген, а ол болушкун дугайында чугаа-соот Иудеянын даглыг чуртун бир кылдыр нептерей берген. ⁶⁶ Ону дыңнаан кижиге бүрүзү мынча деп айтырып турган: «Бо чаш төл кым болур ирги?» Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчынын күжү Иоаннда ылап-ла бар болган.

Захарияның Бурганны йөрээгени

⁶⁷ Иоанның ачазы Захария база Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, өттүр билип медеглеп эгелээн:

⁶⁸ «Бодунуң чонунга дузалап чедип келгеш, аңаа хосталганы хайырлаан Дээрги-Чаяакчы – Израильдин Бурганы алдаржызын!

⁶⁹⁻⁷⁰ Бодунуң ыдыктыг медээчилерин дамчыштыр үе-дүпте-ле азап кааны дег, Бодунуң чалчазы Давидтин салгалындан күчүлүг Камгалакчыны Ол биске берди.

⁷¹ Бистиң дайзыннарывыстан база бисти көөр хөөн чок бүгү улустуң холундан Ол бисти камгалаар.

⁷² Бистиң ада-өгбевиске өршээлдиг боорун база Бодунуң ыдыктыг дугуржулга-чагыын утпайн сактып чоруурун Ол азаан.

⁷³⁻⁷⁵ Ол дайзыннарывыстың холундан бисти хостаар кылдыр Авраам өгбевиске берген даңгыраанга шынчы бооп артты. Ынчангаш бис ам бүгү чуртталгавыста Оң мурнунга арыг арын-нүүрлүг база шынчы бооп, Аңаа коргуш чогу-биле бараан боор бис.

⁷⁶ А сен, чаш оглум, Дээди Өрүкүнүң медээчизи деп адаттырар сен, чүгө дээрге Оң оруун белеткеп бээр дээш, Дээрги-Чаяакчынын мурнунга чоруур-дур сен.

⁷⁷ Камгалал оларның бачыдын өршээрин дамчыштыр кээрин сен Оң чонунга билиндирер-дир сен.

⁷⁸ Бурганывыстың өршээл болгаш ынакшылының ачызында дээрден чаа хүн биске хаяландыр чырып кээр.

⁷⁹ Ол үнүп келгеш, бодунуң чырыгы-биле дүмбей караңгыда база өлүмнүң хөлегезинде чурттап олурар бүгү улусту херелдендир чырыдыптар болгаш амыр-тайбыңче баар орукту биске айтып бээр».

⁸⁰ А чаш төл өзүп-мандып, угаан-сарыыл кирип олурган. Израильдин чонунуң мурнунга чедип кээр үе-шагы келгижеге, ол кургаг курут ховуга чурттап турган.

Иисустуң төрүттүнгени

(Мф. 1:18-25)

2 ¹ Ол үеде Август император Рим күрүнезиниң бүгү девискээринге чонунуң чизезин кылыр дугайында чарлык үндүргөн. ² Сирияны Квиринийниң чагырып турган үезинде кылган баштайгы чизе ол болган. ³ Кижиге бүрүзү бодунуң төрүттүнгөн хоорай-суурунга барып даңзыладыры-биле чоруур ужурга таварышкан.

⁴⁻⁵ Давидтин ук-ызыгуурундан үнгөн болгаш, Иосиф база-ла Галилеяның Назарет дээр хоорайжыгажындан Давидтин хоорайжыгажы болур Вифлеемге чизеледир дээш чорупкан. Иосифтин дүгдешкен душтуу болур, ынчан иштиг турган Мария база оң-биле кады чорупкан чүве-дир. ⁶ Вифлеемге кээрге, Марияның божуур ай-хүнү үнүп келген. ⁷ Ол бодунуң дун Оглун божааш, Ону чөргөп-шарааш, мал чемгерер шагжага салып алган, чүгө дээрге хоначалар бажыңындан оларга чыдар чер тывылбаан.

Кадарчылар болгаш дээрниң төлээлери

⁸ Ол чер чурттуг кадарчылар ырак эвес шөлге, кодан хойларын харагалзап, хонуп чытканнар. ⁹ Хенертен оларның мурнунга Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп кээрге база ону бүргээн Дээрги-Чаяакчының чыры оларны хөме чырыдыптарга, кадарчылар медээжок корга бергеннер. ¹⁰ Ынчалза-даа дээрниң төлээзи оларга мынча дээн: «Кортпанар. Мен бүгү улуска хамааржыр улуг өөрүшкү дугайында Буянның Медээни силерге дыңнадып тур мен. ¹¹ Силерниң Камгалакчынар, Дээрги-Чаяакчы Христос бөгүн Давидтин хоорайжыгажында төрүттүнгөн-дир! ¹² Силерге бадыткал демдээ бо-дур: чөргөп-шарааш, мал чемгерер шагжада салып каан чыдар Чаш төлдү тып алыр силер».

¹³ Хенертен дээрниң ол төлээзинге эндерик хөй дээрниң аг-шерии катчып келгеш, Бурганны алдаржыдып эгелээн: ¹⁴ «Дээрде саадаан Бурганга алдар! Чер-делегейде Оң сеткилинге кирер кижилерге амыр-тайбың догунназын!»

¹⁵ Дээрниң төлээлери оларны каггаш, дээрже көдүрлүп үне бээрге, кадарчылар аразында мынчаар сүмелешкен: «Дээрги-Чаяакчы биске чүнүң дугайында чугаалаан ирги, Вифлеемге ам дораан баргаш, ында чүү болганын көрүп көрөөлөм». ¹⁶ Олар ынаар дүвү-далаш чедө

бергеш, Марияны, Иосифти база мал чемгерер шагжада чыткан Чаш төлдү тып алганнар. ¹⁷Олар Ону көргөш, Чаш төлдүн дугайында оларга дээрнин төлээзи чүү дээнин тө каап бергеннер. ¹⁸Дыннаан улус шуптузу кадарчыларнын чугаазын кайгап ханмаан. ¹⁹А Мария ол бүгүнү бодунун чүрээнге кадагалап алгаш, ол дугайында бодап турган. ²⁰Оларга чугаалааны олчаан кылдыр бүгү чүвени көрүп база дыннап алганы дээш, Бурганны алдаржытпышаан база мактавышаан, кадарчылар ээп чана бергеннер.

Иисусту Бурганның өргээзинге эккелгени

²¹Сес хүн эрткенде, Чаш төлдү кыртыжап демдектээр өй кээрге, Ол иезиниң иштинге боттаныр мурнунда-ла дээрнин төлээзиниң адааны Иисус деп атты Аңаа тывыскан.

²²Моисейниң хоойлузунда айыткан арыгланыр ёзулалды кылыр үе кээрге, Мария биле Иосиф Чаш төлдү Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр дээш, Иерусалимге эккелгеннер. ²³Дээрги-Чаяакчынын хоойлузунда мынча деп бижээн чүве-дир: «Эр хиндиктиг дун чаш төл бүрүзүн Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр ужурлуг»^а. ²⁴Ол ышкаш Дээрги-Чаяакчынын хоойлузунда айытканы дег, олар «Ийи көге-буганы азы ийи көгээзинни»^б өргүүр ужурлуг турганнар.

²⁵Ол өйде Иерусалимге Симеон деп аттыг кижичораан. Ол Бурганга шынчы, Аңаа бүрүнү-биле бердинген база Израильге камгалалдын кээрин манап чоруур кижичораан турган. Ыдыктыг Сүлде ооң-биле кады болган. ²⁶Ыдыктыг Сүлде Симеонга: «Дээрги-Чаяакчынын шилээн Христозун көрбөөн шаанда өлбөс сен» – деп баш бурунгар чугаалаан чүве-дир. ²⁷Ол Ыдыктыг Сүлдениң салдары-биле Бурганның өргээзинге кирип келген. Чаш төл Иисустун ада-иези Бурганның хоойлузунда айыткан ёзулалды кылдыртыр дээш, Ону аңаа эккээрге, ²⁸Симеон Иисусту холунга көдүрүп алгаш, Бурганга өөрүп четтирип, мынча дээн:

²⁹«Бүгүдениң Чагырыкчызы! Бодуннун аазаан аксың-биле Сен ам чалчаң мени, амыр-тайбың мөчүзүн дээш, салып турарың бо-дур. ³⁰⁻³²Чүге дээрге бүгү чоннарга Сээң белеткеп кааның Камгалакчыны суглуг караам-биле көрдүм. Ол – өске чоннар улусунга медеглээн сөзүннүн чыры-дыр база Сээң израиль чонуңнун ат-алдары-дыр».

³³Иисустун ада-иези оларнын Оглунун дугайында Симеоннун чугаалаан чүвезин дыннааш, элдепсине бергеннер. ³⁴Симеон оларны

алгап йөрээгеш, Ооң иези Марияга мынча дээн: «Бо Чаш төл дээш, Израильге хөй улус дүндерлип дүжер-дир база өрү көдүрлүр-дүр. Ол – Бурганның бадыткал демдээ-дир, ынчалза-даа хөй улус Аңаа удурланыр-дыр. ³⁵Сээң сеткилинни база селеме өттүр балыглаардыр. Хөй улустун чажыт бодалдары Ооң ачызында ажыттынар-дыр».

³⁶Орта Асирниң төрөл бөлүүндөн үнген Фануилдин уруу, Анна медеэчи база турган. Ол чөнүк кадай чүве-дир. Анна ашаа-биле өглөгеш, чеди-ле чыл кады чурттаан. ³⁷А ооң соонда бүгү чуртталгазында дулгуяк болуп арткан. Ам ооң хары сезен дөрт четкен чүве-дир. Ол кажан-даа Бурганның өргээзин каап көрбөөн, харын аңаа дүн-хүн дивейн, Бурганга мөргүүр болгаш шээрленир турган. ³⁸Ол өйде Анна база оларга чоокшулап келгеш, Бурганга өөрүп четтиргенин илереткеш, Иерусалимниң хосталырын манаан кижичораан бүрүзүнге Чаш төлдүн дугайында чугаалай берген.

³⁹Дээрги-Чаяакчынын хоойлузунда айыткан бүгү чүүлү кылган соонда, олар Галилеяге, боттарынын чурттап турган хоорайжыгазы Назаретче чанып келгеннер. ⁴⁰Чаш төл өзүп-мандып, эът-хан кирип, угаан-сарылы четчип орган, а Бурганның ээ көрүүшкүнү Ооң Бодунда бар болган.

Он ийи харлыг Иисус Бурганның өргээзинде

⁴¹Чылдын-на хосталышкын байырлалынын үезинде Ооң ада-иези Иерусалимге кээр турганнар. ⁴²Ол он ийи харлапканда, олар базала чаңылчаан аайы-биле байырлалга чедип келгеннер. ⁴³Байырлал хүннери эрте бээрге, ада-иези ээп чаныпкан, а элээди Иисус Иерусалимге артып калган. Ооң ада-иези ону эскербейн, ⁴⁴Ол өске таныыр улусу-биле кады чанып олурар деп бодааннар. Ынчалдыр хүнзедир чоруп келгеш, Ону төрелдери болгаш таныш өөрүнүн аразындан дилеп эгелээннер. ⁴⁵Тып чадап кааш, Иисусту дилеп, Иерусалимге дедир ээп келгеннер. ⁴⁶Олар Ону чүгле үш хүн эрткенде, Бурганның өргээзинден, башкылар аразында турупкан, оларны дыннап база олардан айтырылгар салып олурган черинге тып алганнар. ⁴⁷Ону дыннап олурган улус шуптузу Ооң билиин болгаш угаанныг харыларын магадаар болган. ⁴⁸Ону көрүп кааш, ада-иези кайгай берген, а Ооң иези Оглундан: «Күжүр оглум! Сен бисти ынчап канчаарың ол? Ачаң биле мен аажок мунгарап-хөлзеп, Сени дилеп шаг болдуvus» – деп айтырган.

⁴⁹Ол ада-иезинге: «Силер Мени чүге дилей бердинер? Азы Ачамнын өргээзинге барган турар ужурлуумну билбээниңер ол бе?» – дээн.

^а Хост. 13:2. ^б Лев. 12:8.

⁵⁰ Ынчалза-даа ада-иези Ол чүнүң дугайында чугаалаанын билбээн-нер. ⁵¹ Оон Ол ада-иези-биле кады Назаретке чанып келгеш, оларның аайындан эртип көрбээн. А Ооң иези ол бүгү болган чүүлдү утпайн, бодунуң чүрөөңге кадагалап алган. ⁵² Иисус улам-на угаан-сарыыл кирип, өзүп-мандып орган, а Бурганның болгаш улустуң Аңаа ээ көрүүшкүнү күштелип орган.

Иоанн Медеглекчиниң суртаалы

(Мф. 3:1-12; Мк. 1:1-8; Ин. 1:19-28)

3 ¹ Тиверийниң Римге император болганындан бээр он бешки чылында, Понтий Пилат – Иудеяның чагырыкчызы, Ирод – Галилеяның башкарыкчызы, ооң дуңмазы Филипп – Траконит болгаш Итурея мжуларның башкарыкчызы, а Лисаний – Авиленеяның башкарыкчызы турда, ² Анна биле Каиафа ийи Бурганның дээди бараалгакчылары турган чүве-дир. Ол чылын кургаг куруг ховуга Захарияның оглу Иоаннга Бурган онзагай медээ чедирген. ³ Ооң соонда Иоанн Иордан хемниң ол-бо талаларында черлерни кезип, бачыттары дээш өршээл алыры-биле Бурганче эглирин база оон бадыткалы кылдыр сугга суктурарын улуска суртаалдап чораан. ⁴ Ол дугайында Исаия медээчиниң номунда шагда-ла мынчаар бижээн турган: «Кургаг куруг ховуда алгырып турар кижиниң үнү дыңналган: „Дээрги-Чаякчыга оруктан белеткенер! Ону дорттап бериңер! ⁵ Ыйгылааш чер бүрүзү оргуланы берзин, даг база тей бүрүзү чавызай берзин. Ээр-дагыр оруктар дортталзын, а оңгул-чиңгил оруктар дескилежи берзин. ⁶ Бүгү кижии амытан ынчан Бурганның камгалалын көрүп каар!“^a.

⁷ Аңаа сугга суктурар дээш келген хөй чонга Иоанн мынча деп турган: «Силер, чылан сыскындылары! „Бурганның кел чыдар килениңден чайлай бээр бис“ – деп, силерни кым сагыш алындырды? ⁸ Бурганче ээлгениңерниң херек кырында үре-түннелдиин көргүзүңер база: „Бистин адавыс Авраам“ – деп сөстөр-биле боттарыңарны хей черге аргалаарын семевеңер! Бурган бо чыдар даштардан-даа Авраамга ажы-төлдү чаяп шыдаар дээрзин силерге чугаалап тур мен. ⁹ Балды ыяштарның дөзүн кезеринге шагда-ла белен-дир. Эки чимис бербестээн ыяш бүрүзүн одура кескеш, отче киир октаар». ¹⁰ Чон Иоанндан: «Ынчаарга бис чүнү кылыылы?» – деп айтырган. ¹¹ Ол мынчаар харыылаан: «Ийи хөйлеңниң кижии хөйлени чок кижии-биле үлешсин; а аыш-чемниң кижии база шак ынчаар

^a Ис. 40:3-5.

кылзын». ¹² Үндүрүг хавырыкчылары база сугга суктурары-биле чедип келгеш: «Башкы, бис чүнү кылыылы?» – деп айтырганнар. ¹³ Ол мынчаар харыылаан: «Силерге өйлей айытканындан артыр чүнү-даа алымнап негевеңер». ¹⁴ Чамдык хөлезиленикчи шериглер база оон айтырыг салганнар: «А бис канчаар бис?» Ынчаарга Иоанн: «Кымны-даа базымчалаванар, күш-биле акшазын хунааванар, нүгүл кылбанар база шалыңыңар хирези-биле амыдыранар» – деп харыылаан.

¹⁵ Бүгү чон идегелдиг манап келген болгаш, Иоанның дугайында бүдүү бодап турган: «Бо кижии Христос эвес ирги бе?» ¹⁶ А Иоанн шуптузунга мынча дээн: «Мен силерни сугга суп тур мен, ынчалза-даа менден Күчүлүг Кижии кел чыдар, мен Оон идииниң шидишкенин безин чежеринге төлеп чок мен. Ол силерни Ыдыктыг Сүлде болгаш отка сугар-дыр. ¹⁷ Тараа үрезинин савандан арыглаар хүүрек Ооң холундадыр, Ол тараа үрезинин үүжелей урар уургайынга чыып алыр, а саванны өшпес отка өрттедиптер». ¹⁸ Иоанн улусту өөредип, Буянның Медээни ындыг болгаш өске-даа сөстөр-биле оларга суртаалдап турган.

¹⁹ А Иоанн Ирод чагырыкчыны бодунун акызының кадайы Иродиаданы кадайланып алганы дээш база оон үүлгеткени өске-даа бүгү кемниг херектери дээш сойгалаарга, ²⁰ ол бүгү каржы үүлгедиглеринге немелде кылдыр Ирод Иоанны кара-бажыңнаттырып каан.

Иисустуң сугга суктурганы

(Мф. 3:13-17; Мк. 1:9-11)

²¹ Бүгү чон сугга суктуруп турда, Иисус база ону эртип алган. Ол сугга суктуруп алгаш, мөргүп турда, дээр аңгайып ажыттына берген соонда, ²² Ыдыктыг Сүлде, көге-буга хевирлиг болуп алгаш, Олче бадып кээрге, дээрден мынча дээн үн дыңналган: «Сен Мээң ханы ынак Оглум-дур сен, Мээң сеткилимге дыка-ла кирер-дир сен!»

Иисустуң ада-өгбезиниң даңзызы

(Мф. 1:1-17)

²³ Бодунуң бараан болуушкунун эгелээрде, Иисус үжен хире харлыг турган. Бүгү улус Ону Иосифтин оглу-дур деп бодап турган. А Ооң өске өгбелери бо-дур: Илий, ²⁴ Матфат, Левий, Мелхий, Ианнай, Иосиф, ²⁵ Маттафий, Амос, Наум, Еслим, Наггей, ²⁶ Мааф, Маттафий, Семей, Иосиф, Иуда, ²⁷ Иоаннан, Рисай, Зоровавель, Салафиил, Нирий, ²⁸ Мелхий, Аддий, Косам, Елмодам, Ир, ²⁹ Иосий, Елиезер, Иорим, Матфат, Левий, ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Ионан, Елиаким, ³¹ Мелеай, Маинан, Маттафай, Нафан, Давид, ³² Иессей,

Овид, Вооз, Сала, Наассон, ³³Аминадав, Админ*, Арам, Есром, Фарес, Иуда, ³⁴Иаков, Исаак, Авраам, Фара, Нахор, ³⁵Серух, Рагав, Фалек, Евер, Сала, ³⁶Каинан, Арфаксад, Сим, Ной, Ламех, ³⁷Мафусал, Енох, Иаред, Малелеил, Каинан, ³⁸Енос, Сиф, Адам – Бурган.

Иисустуң күткүттүрүп турганы

(Мф. 4:1-11; Мк. 1:12-13)

4 ¹Иисус Иордан хемден Бодунда Ыдыктыг Сүлде сиңген ээп кээрге, Сүлде Ону ээн кургаг ховуже аппаратан. ²Аңаа Иисус дөртөн хүн дургузунда эрликке күткүттүрүп келгеш, ол үеде чүнү-даа чивөөн, а ол хүннер эрткенде, аажок аштай берген.

³Ынчан эрлик Аңаа мынча дээн: «Силер шынап-ла Бурганның Оглу болзунарза, бо дашка хлеб болу бээрин дужааптынар». ⁴Иисус мынча деп харыылаан: «„Кижичүгле хлеб-биле амыдыравас“** – деп Бижилгеде бижээн болгай»^а. ⁵Эрлик Иисусту бедик черже үндүрө бергеш, карак чивеш аразында делегейниң хамык күрүнелерин Аңаа көргүскен. ⁶Оон эрлик Аңаа мынча дээн: «Силерге бо бүгү күрүнелерни оларның эрге-чагыргазы болгаш алдар-ады-биле катай-хаара бериптер мен, чүге дээрге ол бүгү мээн эргемде; ону күзээн кижимге берип боор мен. ⁷Менээ мөгеер-ле болзунарза, бо бүгү Силерни болур». ⁸Иисус мынчаар харыылаан: «„Бодуннун Дээрги-Бурган-Чаяакчыңга мөгейип чор, чүгле Аңаа бараан бол“^б – деп бижээн болгай». ⁹Оон соонда эрлик Ону Иерусалимге эдертип эккелгеш, Бурганның өргээзиниң кырының эриинге тургускаш, мынча дээн: «Бурганның Оглу шын болзунарза, моон черже шурай беринер, ¹⁰⁻¹¹чүге дээрге Бижилгеде: „Бурган Бодунун төлээлеринге Сени камгалап-кадагалаарын чагып каар“ деп база „Сээң тавангайың дашка илдикпезин дээш, олар Сени холдарыңга көдүрүп аарлар“^в – деп бижээн ийик чоп». ¹²Иисус мынча деп харыылаан: «„Дээрги-Бурган-Чаяакчыңны шене“^г – деп чугаалаан болгай».

¹³Эрлик ынчан Иисусту күткүдөрин соксаткаш, эптиг өйгө чедир Ону каапкаш, чоруй барган.

* ^{3:33}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Админ» деп ат таварышпайн турар.

** ^{4:4}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «А ол ышкаш Бурганның сөс бүрүзү-биле база» – деп сөстөрни немээн.

^а Ы. х. к. 8:3. ^б Ы. х. к. 6:13. ^в Ыд. ыр. 90:11-12. ^г Ы. х. к. 6:16.

Иисус Назареттиң синагогазында

(Мф. 13:53-58; Мк. 6:1-6)

¹⁴Иисус Галилеяже Сүлдениң күжү Бодунда сиңген чедип келген, а Оон дугайында дамчыыр чугаалар ол кезек черлерге тарай берген. ¹⁵Ол синагогаларга улусту өөреди берген, а шупту улус Ону алдаржыдып турган.

¹⁶Иисус Бодунун өзүп-доруккан хоорайы Назаретке чедип келген. Бир-ле катап Ол Бодунун чаңчыккан аайы-биле амыр-дыш хүнүнде синагогага кирип келгеш, Бижилгени номчууру-биле улус мурнунга туруп алган. ¹⁷Аңаа Исаия медээчиниң дүрүг номун ап бергеннер. Ол номну чада туткаш, мынча деп бижээн черни тып алган: ¹⁸⁻¹⁹«Дээрги-Чаяакчының Сүлдези Менде-дир – Ол Мени ядыыларга Буянның Медээни дыңнатсын дээш* шилип алган. Ол Мени хоругдаттырганнарга хосталганы, согурларга каракталырын, дарлаттырганнарга адырлып-хосталырын чарлаары-биле база Дээрги-Чаяакчының өршээлиниң үе-шагы келгенин медеглээри-биле чоруткан»^а. ²⁰Иисус номну дүргеш, бараан болукчуга берипкеш, олуруп алган. Синагогада бүгү улустун карактары Олче угланып келген. ²¹Оон Ол улуска чугаалап эгелээн: «Бөгүн Бижилгениң ол сөстери ону дыңнап турар силерниң мурнунга боттанып турары бо-дур».

²²Шупту улус Оон дугайында эки херечилел кылып, Оон чугаалаан сөзүнүн чеченин аажок магадап: «А Ол Иосифтиң оглу эвес ийикпе?» – дижит турган. ²³Иисус оларга мынча дээн: «Чугаажок-ла, силер Менээ: „Эмчи, бодунну бодун экиртип ал“ – деп үлегер домактын чугаалааны ышкаш, „Капернаум хоорайга чүнү кылып турганыңны дыңнаан бис, маңаа, төрөөн чериңге база ону кылып көрөм“ дижит боор силер». ²⁴Улаштыр мынча дээн: «Ынчалза-даа силерге алыс шынны чугаалап тур мен: кандыг-даа медээчини оон төрөөн черинге хүлээп көрбөс болур. ²⁵Ылап шынын силерге чугаалап тур мен: Илия медээчиниң чурттап турган үезинде, кажан үш чыл алды ай дургузунда дээр кааннап, бүгү чуртка кончуг улуг аш болу бергенде, Израильге дыка хөй дулгуяк кадай турган. ²⁶Ындыг-даа болза Бурган Илияны өске кымче-даа эвес, а Сидон хоорай чоогунда Сарепта деп черде

* ^{4:18}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Чүректери хоозураан улусту экиртир дээш» – деп сөстөрни немээн.

^а Ис. 61:1-2.

чурттаан дулгуяк кадайже чоруткан чүве-дир. ²⁷Елисей медээчинин чурттап турган үезинде Израильге хөй экирбес кеш аарыглыг улус турган, ындыг-даа болза Сирия чурттуг Неемандан ангыда, оларнын чаңгызын-даа Бурган арыглаваан чүве-дир».

²⁸Ону дыннааш, синагогада шупту улус киленней берген. ²⁹Олар тура халышкаш, Иисусту хоорайдан үндүр сывырыпканнар болгаш Ону кадыр элден дүжүр октаптар дээш, хоорайнын турары дагжыгаш кырынче аппарганнар. ³⁰Ынчалза-даа Ол улус аразы-биле өде кылаштап чоруй барган.

Иисус Капернаумнун синагогазында

(Мк. 1:21-28)

³¹Оон Иисус Галилеянын Капернаум хоорайынче бадып келгеш, амыр-дыш хүнүнде чонну өөредип эгелээн. ³²Оон канчаар өөредип турарын шупту улус кайгап ханмаан, чүге дээрге Оон сөзү чагырыптар күштүг болган.

³³Синагогага букшуураан бир кижиге турган, ол ыткыр алгыра берген: ³⁴«Эй! Силерге бистен чүү херегил, Назарет чурттуг Иисус? Силер бисти узуткаар дээш келдинер бе? Силерни кым дээрзин билер мен, Силер — Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизи-дир силер!» ³⁵Иисус буква: «Ыттава, ол кижиден үне бер!» — деп шынгыгы дужааган. Оон соонда бук демги кижини улус мурнунга ойтур октааш, аңаа кандыг-даа хора чедирбейн, оон үнүп чоруй барган.

³⁶Ону көргөн улус кайгап-харап шаг болгаш, аразында мынча дижип турган: «Бо чүү мындыг чүвөл? Буктарны безин дужаарга, олар үнгүлей бээр, ындыг чагырга база күш Ол кижиде бар деп аан?» ³⁷Оон дугайында дамчыыр чугаа ол кезек черлерни бир кылдыр тарай берген.

Иисустун аарыг кижилерни экирткени

(Мф. 8:14-17; Мк. 1:29-34)

³⁸Синагогадан үнгеш, Ол Симоннун бажынынче чорупкан; а Симоннун кат-иези халыын аарыгдан аарааш, аажок эди изип чыдар боорга, аңаа дузалап көөрүн Иисустан дилээннер. ³⁹Ол оон кырынче ээкекеш, халыын аарыгны соксадырга, оозу херэеженни каапкаш барган. Херэежен дораан-на туруп келгеш, оларга бараан болуп кирипкен.

⁴⁰Хүн ажып турда, шупту улус боттарынын янзы-бүрү аарыглардан аараан кижилерин Аңаа эккелгеш туруп берген. Ол кижиге бүрүзүнге холу-биле деггеш, экиртип турган. ⁴¹Хөй кижилерден

буктар: «Силер — Бурганның Оглу-дур силер!» — деп кышкырбышаан, үне халчып турганнар. Ынчалза-даа Ол Ону Христос деп билир дээрзин чугаалаарын оларга хоруп каан.

Иисустун Иудеяга суртаалдааны

(Мк. 1:35-39)

⁴²Даң адып кээрге, Иисус озалааш черже чорупкан. А чон Ону дилеп эгелээш, тып чеде бергеш, салбайн арттырып аарын бодап, чорбайн көөрүн ээрежип шаг болган. ⁴³Ынчалза-даа Ол оларга мынча дээн: «Мен Бурганның Чагыргазынын дугайында Буянын Медээни өске хоорай-суурларга база суртаалдаар ужурлуг мен; ол дээш, Мени чоруткан болгай». ⁴⁴Ынчангаш Иисус Иудеянын* синагогаларына суртаалдап чоруп берген.

Иисустун баштайгы өөреникчилерин кый деп алганы

(Мф. 4:18-22; Мк. 1:16-20)

С¹Бир-ле катап, Иисус Геннисарет хөлдүн чанынга турда, чон Бурганның сөзүн дыннаар дээш, Ону ол-бо чүктен кызып, бөлдүнчүп келген. ²Иисус хөлдүн кыдыынче үндүр тыртып каан ийи хемени көрүп каан. Балыкчылар хемелеринден дүшкеш, четкилерин чуп турар болган. ³Симоннуу болур хемеге кээп турупкаш, Ол эриктен элээн ырадыр эжиндире бээрин оон дилээн. Оон соонда олуруп алгаш, чонну хемеден өөредип эгелээн.

⁴Өөредирин төндүрүпкеш, Ол Симонга: «Терең черже эжиндире бер. Четкилерни балык tudары-биле салыптыңар» — дээн. ⁵Симон Аңаа мынча деп харыылаан: «Башкы, бис дүннү өттүр балыктааш, чүнү-даа тудуп албадымыс. Ынчалза-даа Силерниң айтышкыныңар айы-биле кылып, четкилерни салыптайн». ⁶Ынчаар кылгаштын, олар эндерик хөй балык тудуп алганнар, харын-даа оларнын четкилери тывыштын аарындан үстүп турган. ⁷Балыкчылар ынчан өске хемеден олурган эштерин дузалажып кээр кылдыр медээлээрге, олар эжиндирип келгеш, ийи хемени балык-биле сугже дүжер чыгыгы кылдыр чык долдур чүдүрүп алганнар.

⁸Ону көргөш, Симон Пётр Иисустун мурнунга дискектенип ора дүшкеш: «Мени каапкаш барыңар, Дээргим! Чүге дээрге бачыттыг кижиге-дир мен!» — дээн. ⁹Ынча хөй балык туттунганын көргөш, Пётр

* ⁴⁴Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Иудеянын» эвес, а «Галилеянын» деп бижээн.

болгаш ооң кады чораан эштери аажок кайгааннар. ¹⁰ Оларның аразына Симоннун кады ажилдап турган улузу – Зеведейниң оолдары Иаков биле Иоанн база турган.

Иисус оон Симонга мынча дээн: «Кортпа, моон соңгаар кижилер тывыкчызы болур сен». ¹¹ Олар хемелерин эрикче үндүр тырткаш, хамык чүвени каапкаш, Ону эдерип чорупканнар.

Экирбес кеш аарыглыг кижини экирткени

(Мф. 8:1-4; Мк. 1:40-45)

¹² Бир-ле катап Иисус бир хоорайга турда, экирбес кеш аарыглыг кижиче келген. Ол Иисусту көрүп кааш, Ооң мурнунга донгая кээп дүшкөш, мынча деп дилеп эгелээн: «Дээрги! Күзээр-ле болзунар-за, мени арыглап каап шыдаар силер». ¹³ Иисус холун сунгаш, аарыг кижиге дээскөш: «Күзеп тур мен, арыгланы бер!» – дээн. Ол дораан кеш аарыы ол кижиден сойлуп калган. ¹⁴ Иисус аңаа мындыг айттышкын берген: «Бо дугайын кымга-даа чугаалава, харын моон чоруткаш, Бурганның бараалгакчызынга көстүп каг, оон Моисейниң хоойлузунда айытканын ёзугаар, арыгланганын дээш, Бурганга өргүлдү кыл. Сен ол өргүлүң-биле экирээнинни улуска херечилеп көргүскен боор сен».

¹⁵ Ынчалза-даа Ооң дугайында дамчыыр чугаа улам нептереп, Ону дыңнаар дээн база аарыг-аржыын экиртир дээн улус Олче мөөңү-биле чыгып кээп-ле турган. ¹⁶ А Иисус озалааш, ээн черлерже удаа-дараа чоруп, мөргүп ап турган.

Иисустуң чартыктаан кижиниң бачыттарын өршээгени

(Мф. 9:1-8; Мк. 2:1-12)

¹⁷ Бир-ле катап, Иисус чонну өөредип орда, Галилеяның база Иудеяның бүгү суурлары болгаш Иерусалимден чыгып келген фарисейлер биле ном-хоойлу тайылбырлакчылары база Ооң дыңнакчыларының аразына олурганнар. Дээрги-Чаяакчының аарыг кижилерни экиртир күчү-күжү Иисуста бар болган. ¹⁸ Элээн каш кижиче чартыктаан кижини дөжээ-биле катай шыргалай көдүрүп эккелгеш, ону Иисустуң мурнунга салып каар дээш, бажынче киирерин оралдажы берген. ¹⁹ Кижиниң хөйүндөн эрттире бээр арга тып чадааш, олар бажын кырынче үнгөш, дээвиирни үттеп-часкаш, ол кижини дөжээ-биле катай улус ортузунче, мырыңай Иисустуң мурнунче дүжүрүп келгеннер. ²⁰ Оларның ындыг бүзүрелин көргөш, Ол демги кижиге мынча дээн: «Өнүк, бачыттарын өршээттинген-дир».

²¹ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер ажынып, иштинде мынчаар бодааннар: «Кым Мен деп бодап, Бурганны дора көрүп турары ол? Бургандан аңгы кым бачытты өршээп шыдаар эргелигил?» ²² Иисус оларның бодалдарын билир болгаш, мынча деп харыылаан: «Силер чүректериңерде чүге ынчаар бодап ораыңар ол? ²³ Чүнү чугаалаары беленил: „Бачыттарын өршээттинген-дир“ – дээри бе азы: „Туруп келгеш, чорувут“ – дээри бе? ²⁴ Ынчаарга Кижиче амытан Оглу чер кырынга бачыттарны өршээр эргелиг дээрзин биллип алынар...» – Иисус чартыктаан кижиге мынча дээн: «Туруп келгеш, дөжээни алгаш, бажыңыңче чорувут!»

²⁵ Демгизи ол дораан оларның мурнунга туруп келгеш, бодунун дөжөөн алгаш, Бурганны алдаржытпышаан, бажыңыңче чорупкан. ²⁶ Шупту улус кайгай берип, Бурганны алдаржыдып турган. Аңаа чыылганнар коргуп-сүртеп: «Бис бөгүн кайгамчык херектерни көрдүвүс!» – деп турганнар.

Иисустуң Матфей Левийни кый дээни

(Мф. 9:9-17; Мк. 2:13-22)

²⁷ Ооң соонда Иисус дашкаар үнүп келген. Ол үндүрүг хавырап черинге үндүрүг чыып олурган Левий дээр кижини көрүп кааш, аңаа мынча дээн: «Мени эдерип чорувут». ²⁸ Левий туруп келгеш, хамык чүвезин каапкаш, Иисусту эдерип чорупкан.

²⁹ Оон ол бодунун бажыңыңга Ону хүндүлөп, улуг дой кылган. Дойга дыка хөй үндүрүг хавырыкчылары база өске-даа улус чыгып кээп, олар-биле кады чемненгеннер. ³⁰ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Иисустуң өөреникчилеринге мынча деп хыйланып турганнар: «Силер чүге үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер-биле кады ижип-чип турарыңар ол?» ³¹ Иисус ону дыңнааш, мындыг харыы берген: «Эмчи кадык эвес, а аарыг улуска херек болгай. ³² Мен „Актыг, бачыт чок бис“ дээр улусту эвес, а бачыттыг улусту бачыттарын миннип, Бурганче эглиринче кыйгырап дээш келген мен!»

Шээрленириниң дугайында

(Мф. 9:14-17; Мк. 2:18-22)

³³ База-ла олар Аңаа мынча дээннер: «Иоанның өөреникчилери үргүлчү шээрленир база мөргүүр-дүр, фарисейлерниң-даа өөреникчилери база ындыг-дыр, а Силерни күзээнде-ле ижип-чип турардыр». ³⁴ Ол мынчаар харыылаан: «Куда доюнга күдээ оол-биле кады

келген ооң эштери оолдарны, күдээ оол олар-биле кады орда, шээр-лениринче албадап болур бе? ³⁵ Ынчалза-даа күдээ оолду олардан чарып аппаар үе кээрге, олар ынчан шээрлени бээрлер».

³⁶ Оон Иисус оларга угаадыглыг чугаа чугаалап берген: «Эрги хепке кым-даа чаа хептен ора тырткан чамашкы салбас. Ынчаар болза, чаа хеп сандан үнер, а эрги хепке чаа хептен алган чамашкы салырга, таарышпайн баар. ³⁷ Кым-даа чаа араганы эрги көгээрже кутпас. Ынчаар болза, чаа арага эрги көгээрни деже тептер, ынчан арага-даа төктүп каар, көгээр-даа сандан үнер. ³⁸ Чаа араганы чаа көгээрже кудар херек*. ³⁹ Ол ышкаш эрги арага ишкен кижиге чаа арага күзевес, чүге дээрге: „Эргизи эки-дир“ – дээр».

Амыр-дыш хүнү дугайында айтырыг

(Мф. 12:1-14; Мк. 2:23-3:6)

6 ¹ Бир-ле катап амыр-дыш хүнүндө** Иисус тарып каан шөлдү таварты бар чыдырда, Ооң өөреникчилери сыпта тараа баштарын үзе соккаш, холу-биле ууштап чий бергеннер. ² Фарисейлерниң чамдызы мынча деп айтырган: «Амыр-дыш хүнүндө кылырын ыдыктыг хоойлу хораан чүвени силер чүге кыла бердиңер?» ³ Иисус оларга мынчаар харыылаан: «Боду-даа, кады чораан өөрү-даа аштай бээрге, Давид хаанның чүнү кылганын номчувааныңар ол бе? ⁴ Ол Бурганның өргээзинче киргеш, чүгле Бурганның бараалгакчылары чип болур ужурлуг ыдыктаан хлебти алгаш, боду чий бергенин база кады чораан өөрүңгө чирткенин билбес силер бе?» ⁵ Оон мынча деп немеп каан: «Кижиге амытан Оглу – амыр-дыш хүнүңүң безин Чагырыкчызы-дыр!»

⁶ Өске амыр-дыш хүнүндө Ол чонну өөредири-биле база-ла синагогага кирип келген. Аңаа оң холу када берген кижиге турган. ⁷ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Иисусту буруудадыр чылдагаан тып алып сорулга-биле, Ол амыр-дыш хүнүндө экирти бербес ирги бе деп, кичээнгейлиг хайгаарап турганнар. ⁸ Иисус оларның бодалдарын билир болгаш, када берген холдуг кижиге мынча дээн: «Бээр тургаш, улустуң ортузунче үнүп кел». Демгизи тургаш, улустуң ортузунче үнүп келген. ⁹ Иисус ынчан оларга мынча дээн:

* ^{5:38} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Ынчан олар иелээ бүдүн-бүрүн артар» – деп сөстөрни немээн.

** ^{6:1} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Амыр-дыш хүнүндө» деп сөстөргө «Ийиги-бирги» деп утказын билип аары берге сөстөрни немээн.

«Силерге Мен айтырыг салыйн: амыр-дыш хүнүндө чүнү кылырын чөпшээрээнил: буянны бе азы бузутту бе? Амы-тынны камгалап аарын бе азы узуткаарын бе?» ¹⁰ Иисус оларнын шуптузун эргий кайгааш, демги кижиге мынча дээн: «Холун бээр сун». Ол сунуп бээрге, ооң холу кадык апарган. ¹¹ Фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары хорадаанындан өдү чарлы бер чазып, Иисусту канчапса эки дээрзин аразында чугаалажы бергеннер.

Иисустуң он ийи элчинни шилип алганы

(Мф. 10:1-4; Мк. 3:13-19)

¹² Иисус ол хүннерде дагже мөргүүрү-биле үне бергеш, дүннү өттүр Бурганга мөргүп келген. ¹³ Хүн үнүп кээрге, Ол Бодунуң хөй өөреникчилерин кый деп алгаш, оларнын аразындан он ийизин шилээш, элчиннер деп адап каан. ¹⁴ Оларнын аттары бо-дур: Иисустуң Пётр деп адааны Симон, ооң дунмазы Андрей, Иаков, Иоанн, Филипп, Варфоломей, ¹⁵ Матфей, Фома, Алфейнин оглу Иаков, Зилот* деп адаткан Симон, ¹⁶ Иаковтуң оглу Иуда болгаш сөөлүндө барып саттыныкчы апарган Иуда Искариот.

Алгыш-йөрээлдер болгаш каргыштар

(Мф. 4:23-5:12)

¹⁷ Олар-биле кады дагдан бадып келгеш, Иисус орду шынаага доктаап туруп алган. Аңаа Ооң дыка хөй өске өөреникчилери болгаш бүгү Иудеядан, Иерусалимден, а ол ышкаш далай эриинде турар Тир, Сидон хоорайлардан келген эндерик чон чыгып келген. ¹⁸ Олар Ону дыннаар дээш база аарыг-аржыындан экириир дээш кээп турганнар, а букшуураан улус база экирип турган. ¹⁹ Кижиге бүрүзү Аңаа холу-биле дээй кааптарын оралдажып, чүткүп турган, чүге дээрге бүгү улусту экиртиптер күчү-күш Оон үнүп турар болган.

²⁰ Бодунуң өөреникчилерин эргий кайгааш, Иисус мынча дээн: «Ядыылар** амыр-чыргалдыг силер, чүге дээрге Бурганның Чагыргазы силерни болур. ²¹ Ам аштап-суксааннар амыр-чыргалдыг силер, чүге дээрге тода бээр силер. Ам муңгарап ыглааннар амыр-чыргалдыг силер, чүге дээрге каттыржып-хөглей бээр силер. ²² Кижиге амытан

* ^{6:15} Зилот – грек дылда бо сөс «Төрөөн чурту дээш, чүткүлдүг деми-секчи» дээн уткалыг (Мк. 3:18 көр).

** ^{6:20} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Ядыылар» эвес, а «Сагыш-хөңнү ядарааннар» бижээн.

Оглу дээш, улус силерге көөр хөөн чок болуп, силерни дорамчылаар база үндүр-киир сывыртаар, ат-алдарыңарны бужартадыр болза, ынчан амыр-чыргалдыг силер. ²³Ол хүн кээрге, медээжок өөрүп-байыр-лаңар, чүге дизе силерни аажок улуг шаңнал дээрде манап турар. Силерни көөр хөңнү чок улустун өгбелери медээчилерни база-ла шак ынчалдыр аажылап чорааннар.

²⁴Ынчаарга, байлар, ат болур силер, чүге дээрге боттарыңарнын аргалалыңарны шагда-ла алган силер. ²⁵Ам эмин эрттир тотканнар, ат болур силер, чүге дээрге аштап-суксай бээр силер. Ам каттыржып турарлар, ат болур силер, чүге дээрге ыглап-сыктап, ондап-остай бээр силер. ²⁶Хамык улус силерниң дугайыңарда экини чугаалаар болза, ат болур силер, оларның өгбелери меге медээчилерни база-ла шак ынчалдыр хүлээп ап чораан.

Дайзыннарыңарга ынак болуңар

(Мф. 5:38-48; 7:12)

²⁷Ынчалза-даа силерге, Мени дыңнап турар улуска, чугаалап тур мен: дайзыннарыңарга ынак болуңар, силерни көөр хөңнү чок улуска буянны кылып чоруңар, ²⁸силерни каргап турарларны алгап йөрөөңер база силерни дорамчылап турарлар дээш, мөргүңер. ²⁹Сээң бир чаагыңче дажыпкан кижиге өске чаагың база дөгөп бер. Сээң тонун хунаап ап турар кижиге хөйлеңиң база уштуп бер. ³⁰Сенден кым-даа диленип кээр болза, беривит; сээң чүвөң алган кижиден орнун дедир негеве. ³¹Силерге улус кандыг хамаарылгалыг боорун күзей-дир силер, улуска база шак ындыг хамаарылгалыг болуңар. ³²Чүгле силерге ынак улуска ынак болзуңарза, чүнүң-биле өскелерден дээредээр силер? Бачыттыглар база оларга ынак улуска ынак болгай. ³³Чүгле силерге буян кылып чоруур улуска буян кылып болзуңарза, чүү дээш, силерге өөрүп-четтирерил? Бачыттыглар база ынчаар кылып чоруур болгай. ³⁴Дедир эгидип бээр боор деп идегээриңер улуска чээлиге бээр болзуңарза, өскелерден чүнүң-биле дээредээр силер? Бачыттыглар база, дедир ынча хирени алып дээш, бачыттыгларга чээлиге берип турар болгай. ³⁵А силер дайзыннарыңарга ынак болуңар база оларга буянны кылыңар, орнун дедир эгидип алып дивейн, чээлиге бериңер. Ынчан силерниң шаңналыңар улуг болур база Дээди Өрүкүнүн ажы-төлү болур силер, а Ол өөрүп-четтирерин билбес-даа, бузуттуг-даа улуска безин буянныг болгай. ³⁶Аданарның өршээлдии дег, силер база өршээлдии болуңар.

Өскелерни шиитпеңер

(Мф. 7:1-5)

³⁷Кымны-даа шиитпеңер, Бурган ынчан силерни база шиитпес; буруудатпанар, Ол ынчан боттарыңарны база буруудатпас; өршөөңер, Ол ынчан боттарыңарны база өршөөр. ³⁸Бериңер, Бурган силерге база бээр. Элбек-долу, дыгып-тыраан, харын-даа эриин ажып турар хемчээл-биле силерге узуп бээр, чүге дээрге кандыг хемчээл-биле хемчээп бээр-дир силер, Бурган силерге база ынчалдыр хемчээп бээр».

³⁹Иисус оларга мындыг угаадыглыг чугаа база чугаалап берген: «Согур кижиге согур кижини холундан чедип алгаш, баштап шыдаар бе? Олар иелээ оңгарже кээп дүшпес чүвө бе? ⁴⁰Өөреникчи башкызындан бедивес, ынчалза-даа эчизин кири өөрөңген кижиге башкызы дег апарып болур. ⁴¹Бодуннун караанда чудукту эскербейн чыткаш, чанында эжиниң караанда чартыны чүге эскерип каар сен? ⁴²Азы бодуннун караанда чудукту эскербейн тура, эжинге канчап мынча дээр сен: „Эжим, сээң караанда чартыны ап кааптайн“. Ийи арынның ол-дур! Баштай бодуннун караанда чудукту уштуп каавыт, эжиниң караанда чартыны канчаар уштурун ынчан көрүп каар сен.

Ыяш болгаш ооң чимизи

(Мф. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³Багай чимис бээр эки ыяш чок, чаагай чимис бээр багай ыяш база чок. ⁴⁴Кандыг-даа ыяшты ооң чимизинден билип алыр. Тенниг чадандан смоква чимизин чыгбазын база ыт-кадындан виноград чимизин чыгбазын кым-даа билир. ⁴⁵Буянныг кижиге бодунун чүрээнге шыгжап чорааны буянны уштуп бээр, а бузуттуг кижиге бодунун чүрээнге чыып чорааны бузутту уштуп бээр, чүге дээрге кижинин чүрөөн долган чүвө ооң аксындан үнер.

Ийи аңгы бажың таваа

(Мф. 7:24-27)

⁴⁶Мени чүге „Дээрги, Дээрги“ деп адаар силер, а Мөөң чугаалааным ёзугаар чүге кылбас силер? ⁴⁷Меңээ келгеш, Мөөң сөстөримиң дыңнап алгаш, чугаалаан аайым-биле кылып чоруур кижиге кымга дөмей боорун Мен ам силерге көргүзүп берейн. ⁴⁸Ындыг кижиге бажың тударда, черни ханыладыр каскаш, таваан хая кырынга салып алган тудугжуга дөмей-дир. Үерлөөн суг келгеш, ооң бажыңын хөмө

алза-даа, ону шимчедип шыдавас, чүге дээрге ыяк быжыг кылдыр тудуп каан-дыр. ⁴⁹ А Мээң сөзүмнү дыңназа-даа, ооң айы-биле кылбас кижиге таваан салбайн, бажың туткан кижиге дөмей-дир. Үер суу хөмө алырга, ооң бажыңы дораан буступ кээп дүжер. Ол бажыңдан чүгле бузундулар артар».

Рим чүс шериг баштыңчызының чалчазын экирткени

(Мф. 8:5-13)

7 ¹ Чугаалаар дээн чүвезин чонга чугаалап төндүргөш, Иисус Капернаумга чедип келген. ² Аңаа бир чүс шериг баштыңчызының аажок үнелээр чалчазы аарааш, өлүрүнүн кырында чыткан. ³ Ол чүс шериг баштыңчызы Иисустун дугайында дыңнап кааш, Ол чедип кээп, ооң чалчазын экиртип берзин деп дилээр кылдыр, иудей баштыңнарны Олче чорудупкан. ⁴ Олар Иисуска чедип келгөш, мынча деп дилеп-тирлер: «Силернин ачы-дузанаар алырынга чүс шериг баштыңчызы төлептиг кижиге. ⁵ Чүге дээрге ол бистиң чонга ынак, харын-даа биске синагога безин туттуруп берди».

⁶ Иисус олар-биле кады чорупкан. Ол ооң бажыңыга чоокшулап кээрге, чүс шериг баштыңчызы Аңаа мынча деп дамчытсын дээш, эштерин чорудупкан: «Дээрги, бодунарны хей-ле човатпанар, Силерни бажыңымче кирип, хүлээринге төлеп чок кижиге-дир мен. ⁷ Ынчангаш бодумну төлептиг эвес деп санааш, Силерге бодум барбааным ол. Силер чүгле дужаап көрүңерем, ынчан мээң чалчам экирий бээр. ⁸ Мен бодум чагырга адаанда кижиге-дир мен, ол ышкаш мээң чагырганым шериглер база бар. Оларның бирээзинге „Бар“ дээримге, бар чыдар; өскезинге „Бээр кел“ дээримге, чедип кээр; чалчамга „Мону кыл“ дээримге, кылып каар болгай».

⁹ Ындыг сөстөр дыңнааш, Иисус кайгай берген болгаш Бодун эдерип чораан чонче эргилип келгөш, мынча дээн: «Израильчилер аразыңа безин мындыг улуг бүзүрелге таварышпаанымны силерге чугаалап тур мен». ¹⁰ Сөс чедирип чораан улус чүс шериг баштыңчызының бажыңынче ээп келгөш, аарыг чалчаның экирий бергенин көрүп кааннар.

Наин хоорайжыгашка дулгуяк кадайның оглун диргискени

¹¹ Ооң соонда үр болбаанда, Иисус Наин дээр хоорайжыгашче чорупкан. Ооң өөреникчилери болгаш өске хөй чон Ону эдерип чораан. ¹² Иисус ол хоорайжыгаштың хаалгазынга чоокшулап кээрге, оон дулгуяк иениң эр чангыс оглу болур өлгөн кижини үндүрүп бар

чыткан, а иени хөй чон эдерип чораан. ¹³ Аваны көрүп кааш, Дээрги-Чаяакчы ону кээргей бергөш: «Ыглавайн көр» — деп дилээн. ¹⁴ Иисус кылаштап баргаш, өлүг мага-бот салган хааржакка дээптерге, ону көдүрүп чораан улус тура дүшкен. Ол ынчан мынча дээн: «Аныяк оол! Сеңээ чугаалап тур мен: туруп кел!» ¹⁵ Өлүг чыткаш, дирлип келген кижиге ковайгаш, чугааланып эгелээрге, Иисус ону иезинге хүлээдип берген.

¹⁶ Улус шупту коргуп-сүртээш, Бурганны алдаржыдып, мынча деп турган: «Өндүр улуг медээчи бистиң аравыска чедип келди. Бурган Бодунун чонун камгалаар дээш келген-дир». ¹⁷ Иисустун дугайында ындыг медээ бүгү Иудеяга база ооң чоок-кавызы черлерге тарай берген.

Иоанн Медеглекчиниң айбычылары

(Мф. 11:2-19)

¹⁸ Иоанның өөреникчилери ол бүгүнүн дугайында аңаа чугаалап чеде бергеннер. ¹⁹ Иоанн оларның ийизин кый деп алгаш, Дээрги-Чаяакчыдан мынча деп айтырары-биле айбылапкан: «Чедип кээр ужурлуг Кижиге Силер бе азы өскезин манаар бис бе?» ²⁰ Олар Иисуска келгөш, мынча дээннер: «Бисти Иоанн Медеглекчи Силерден: „Чедип кээр ужурлуг Кижиге Силер бе азы өскезин манаар бис бе?“ — деп айтырары-биле чорудупту». ²¹ Иисус ынчан хөй улусту аарыг-аржындан, аза-бугундан экиртип, арыглап каан, хөй согур кижилерни каракталдырып каан турган. ²² Ол айбычыларга мынчаар харыылаан: «Силер баргаш, көргөн, дыңнаан чүвөнерни Иоаннга чугаалап чедирер: согурлар каракталып, аскактарның буду бастынып, экирбес кеш аарыглыглар арыгланып, дүлейлернин кулаа дыңнай берип, өлгөннер катап дирлип база ядыыларга Буяныг Медээни дыңнадып турар-дыр деңер. ²³ Меңээ бүзүрелин чидирбес кижиге амыр-чыргалдыг болур».

²⁴ Иоанның айбычылары чоруй баарга, Иисус чонга ооң дугайында чугаалап эгелээн: «Кургаг куруг ховуже чүнү көөр дээш барып чордуңар? Хатка чайгаткан кулузунну бе? ²⁵ Ындыг эвес болза, чүнү көрүп чордуңар? Каас-коя хептиг кижини бе? Ынчалза-даа каас-коя хеп кедер база бай-шыырак чурттап чоруур улус хааннар ордуларынга турар болгай. ²⁶ Чүнү көөр бис деп бодадыңар? Медээчини бе? Ийе, медээчини. Харын силерге чугаалап тур мен: ол — медээчиден-даа артык кижиге-дир. ²⁷ „Көр даан, Мээң төлээлекчим Сээң оруунну белеткеп берзин дээш, ону Сени мурнай чорудуп тур мен“^a — деп, Бижилгеде

^a Мал. 3:1; Хост. 23:20.

ооң дугайында Бурганның чугаалаан кижизи — Иоанн ол-дур. ²⁸Чер кырынга чурттап чораан бүгү улустун аразында Иоанндан арта берген кижичогун Мен силерге чугаалап тур мен, ынчалза-даа Бурганның Чагырказында эң чөгенчиг кижичоон улуг болур. ²⁹Бүгү чон, оон туржук, үндүрүг хавырыкчылары безин Иоанның суртаалын дыннааш, Бурганның бодалын шын деп хүлээп көргөш, анаа барып, сугга суктуруп алганнар. ³⁰А фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбыр-лакчылары Бурганның күзел-соруун хүлээп албайн барып, сугга суктурарындан ойталааннар. ³¹Ынчангаш бо салгалдың улузун Мен кымның-биле дөмейлей көрейин? Кандыг улузун ол? ³²Олар кудумчуга олуруп алгаш, бот-боттарынга: „Бис силерге лимбилеп бердивис, а силер самнавадынар; бис силерге кажыыдал ыры ырлап бердивис, а силер ыглашпадынар“ — деп алгырышкан бичии уруглар олчаандырлар.

³³Иоанн Медеглекчи чедип келгеш, хлеб-даа чивес, арага-даа ишпес боорга, силер ону: „Букшуураан-дыр“ — деп баар-дыр силер. ³⁴Кижичоо амытан Оглу чедип келгеш, чемненир, ижер боорга, силер ону: „Көрүнер даан, чазый, арагачы хей-дир, үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачытка борашканнарның өңнүү-дүр“ — деп баар-дыр силер. ³⁵А мерген угаан бүгү ажыл-херектери-биле шынзыттынар».

Иисустун буттарын чаап берген херээжен

(Мф. 26:6-13; Мк. 14:3-9; Ин. 12:1-8)

³⁶Фарисейлерниң бирээзи ону кады чемнениринче чалаан. Иисус фарисейниң бажыңыга келгеш, хөлестеп чыдыпкан. ³⁷Ол өйде ук хоорай чурттуг бир-ле бачыттыг херээжен Иисустун фарисейнин бажыңында чемненип олурарын билип алгаш, чаагай чыттыг үс куткан алебастр саваны ынаар эккелген. ³⁸Ол Иисустун артынга, Ооң буттарының чанынга туруп алгаш, ыглап-сыктай берген. Ооң карааның чажы Иисустун буттарыңче дамдылаарга, ол бажының дүгү-биле оозун чодуп, Ооң буттарын ошкап база чаагай чыттыг үс-биле чаап берип турган. ³⁹Иисусту чалаан фарисей ону көргөш, иштинде бүдүү чугааланган: «Бо кижичоо ылап-ла Бурганның медээчизи турган болза, Анаа дээп турар херээжен — бачыттыг кижичоо дээрзин Ол билгей эртик».

⁴⁰Иисус анаа мынча дээн: «Симон! Мен сеңээ бир чүве чугаалаайн дээш». Демгизи: «Чугаалап көрүнер, Башкы» — деп харыылаан. ⁴¹Иисус мынча дээн: «Чээли бээр бир кижиге өрелиг ийи кижичоо турган: бирээзи беш чүс, өскези бежен мөңгүн чоос өрелиг чүве-дир. ⁴²Кайызының-даа өре төлээр хары чок боорга, ол иелдирзиниң

өрезин өршээген. Чугаалап көрөм, оларның кайызы анаа артык ынак болурулу?» ⁴³Симон мынча деп харыылаан: «Ооң хөй өрезин өршээгени кижичоо деп бодаар мен». Иисус анаа: «Сен шын шиитпирледин» — дээн. ⁴⁴Оон Ол херээженче эргилип келгеш, Симонга мынча дээн: «Бо херээженни көрүп тур сен бе? Мен сээң бажыңыга кирип келдим, ынчаарга сен Меңээ бут чуур суг безин бербедин, а ол Мээң буттарымың карааның чажы-биле чуггаш, бажының дүгү-биле чодуп берди. ⁴⁵Сен Мени мендилеп тургаш, безин ошкавадың, а ол бо бажыңга келгенимден бээр Мээң буттарымың соксаал чок ошкап келди. ⁴⁶Сен Мээң бажымың үс-биле чагдадың, а ол улуг үнелиг чаагай чыттыг үс-биле Мээң буттарымың чаап берди. ⁴⁷Сеңээ чугаалап тур мен: ооң хөй бачыттары өршээттинген болгаш, ынакшылы ындыг улуг болган-дыр. А эвээш-биче бачыттары өршээттинген кижиниң ынакшылы база бичии боор».

⁴⁸Ооң соонда Иисус демги херээженге мынча дээн: «Бачыттарың өршээттинген-дир». ⁴⁹Өске аалчылар дөгерези аразында мынча дишкен: «Бачыттарың безин өршээп турар бо чүү ындыг Кижил?» ⁵⁰А Иисус ол херээженге мынча дээн: «Бүзүрелиң сени камгалап кагды, амыр-тайбың чоруй бар».

Иисусту эдерип чораан херээженнер

8 ¹Ооң соонда Иисус Бурганның Чагырказының дугайында Буяның Медээни суртаалдап, хоорай, суурларны эргий кезип чорупкан. Ооң-биле кады он ийи элчин болгаш ²Ооң буктардан адырып база аарыг-аржыктан экиртип кааны элээн каш херээжен чораан: бодундан чеди букту Анаа үндүр сывырткан Магдалина деп аттыг Мария, ³Иродтун бажың эргелекчизи Хузаның кадайы Иоанна, Сусанна база өске-даа хөй херээженнер ол чүве-дир. Олар хууда эт-хөрөңгизи-биле Иисуска болгаш Ооң өөреникчилеринге дузалажып турганнар.

Тараа чажыкчызы дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 13:1-9; Мк. 4:1-9)

⁴Өске хоорайлардан Иисуска кээп турган хөй чон чыглы бээрге, Ол оларга мындыг угаадыглыг чугаа чугаалаан: ⁵«Тараа чажыкчызы үрезин чажып үнүп келген. Үрезинин чажып турда, чамдыктары орук кыдыыңга кээп дүжерге, оларны таптай басып каапкан база дээрнин куштары соктап чипкен. ⁶Чамдыктары сай-даштыг черже кээп дүшкеш, шымырарып үнүп келгеш-ле, кадып калган, чүге дээрге оларга

өл-шык чедишпээн. ⁷Өскелери тенниг хонак үнер черже кээп дүжерже, тенниг хонак өзүп келгеш, оларны боой базырыпкан. ⁸Артканнары үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкеш, мандып өскеш, чашканындан чүс катап хөй дүжүт берген». Ону чугаалап дооскаш: «Дыңнаар кулаа бар кижидыңназын!» — деп кыйгырган.

Угаадыглыг чугааның утказы

(Мф. 13:10-23; Мк. 4:10-25)

⁹Иисустун өөреникчилери бо угаадыглыг чугааның утказын Оон айтырганнар. ¹⁰Ол мынча дээн: «Силерге Бурганның Чагырказының чажыттарын билип алырын хайырлаан-дыр, а өске улуска чүгле угаадыглыг чугааларны хайырлаан, чүге дээрге олар: „Көрзе-даа, көрбезин, дыңназа-даа, билбезин“^а — дээн-дир. ¹¹Бо угаадыглыг чугааның утказы мындыг: үрезин дээрге Бурганның медээзи ол-дур. ¹²Орук кыдыынга кээп дүшкеннери дээрге, медээни дыңнап турар кижилер-дир. Ынчалза-даа оон соонда оларга эрлик чедип келгеш, дыңнаан чүвезинге бүзүрей бербезиннер база камгалал албазыннар дээш, оларның чүректеринден медээни алгаш баар. ¹³Сай-даштыг черже кээп дүшкеннери дээрге медээни дыңнааш, өөрүшкү-биле хүлээп алып, ынчалза-даа дазылы чок кижилер-дир. Олар элээн үе дургузунда бүзүрөп-даа турза, шенелделер үези кээрге, Бургандан хая көрнү бээрлер. ¹⁴Тенниг хонак үнер черже кээп дүшкеннери дээрге өске улус ышкаш, медээни дыңнап турар кижилер-дир. Ынчалза-даа олар ажаанзырал-човаанга, эт-хөрөңгизинге база амгы амыдыралының чыргал-таалалынга элзеттиргеш, оон оспаксырай бээр, оларның үрезини дүжүт бербес. ¹⁵Үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкеннери дээрге медээни дыңнааш, ону боттарының буянныг болгаш арыг чүректеринге кадагалап шыгжааш, туруштуг чоруунун ачызында дүжүдүн бээр кижилер-дир.

¹⁶Кым-даа болза, чырыткыны кывыскаш, ону сава-биле дуй базырбас азы орун адаанга салбас, харын кирген улус чырыкты көрзүн дээш, колдуга салып каар. ¹⁷Көстүп келбес кандыг-даа чажыт чүве чок база ажыттынып билдине бербес кандыг-даа ажытталчак бүдүү чүве чок. ¹⁸Ынчангаш канчаар дыңнап турарыңарже кичээнге салыңар: чүге дээрге кымда чүве барыл, аңаа оон-даа хөйүнү бээр, а кымда чүве чогул, оон „бодумнуу-дур“ деп бодаар чүвезин безин хунаай бээр».

^а Ис. 6:9.

Иисустун ёзулуг өг-бүлезиде

(Мф. 12:46-50; Мк. 3:31-35)

¹⁹Иисуска бир-ле катап иези болгаш дунмалары чедип келгеш, Ону үглээн чон дыка хөй болганындан Олче эртер дээш чадап кааннар. ²⁰Иисуска улус мынча дээн: «Аванар база дунмаларыңар даштын, Силерни көрүксеп турлар». ²¹Ол мынча деп харыылаан: «Мээң авам база ха-дунмам дээрге Бурганның айтышкынының дыңнап болгаш сагып чоруур улус ол-дур».

Иисустун чалгыларны томаартканы

(Мф. 8:23-27; Мк. 4:35-41)

²²Бир-ле хүндүс Иисус Бодунун өөреникчилери-биле кады хемеге олурупкаш, оларга мынча дээн: «Хөлдүн ол чарыынче кеже берээли». Ынчангаш эжиндирип чорупканнар. ²³Олар эжиндирип чоруп орда, Иисус удуп калган. А хөлге күштүг шуурган көдүрлү берген, чалгылар ынчан хемени ажыр шаап эгелээрге, оларның байдалы озалдыг апарган.

²⁴Өөреникчилери Иисусту оттурупкаш, мынча дээннер: «Башкы, Башкы! Дүжүп өлдүвүс-ле!» Ол оттуп келгеш, шуурган биле калчаараан сугну: «Соксанар!» — деп хоруурга, олар оожургай бергеннер. ²⁵Ол ынчан өөреникчилеринге мынча дээн: «Силерниң бүзүрелиңер кайы чүвөл?» Олар кайгап-магадааш база коргуп-сүртээш, бот-боттарындан: «Суг биле шуурганы безин дужаарга, олар Аңаа чагыртып турар бо чогул Кымыл?» — деп айтыржырынга өй болганнар.

Герасага букшуураан кижини экирткени

(Мф. 8:28-34; Мк. 5:1-20)

²⁶Галилея можуга дужааш эрикте чыдар Герасаның* черинге эжиндирип келгеннер. ²⁷Иисус эрикче дүжүп кээрге, хоорайдан Аңаа уткуштур букшуураан кижиде үнүп келген. Ол кижиде шагдан бээр кандыг-даа хеп кетпес, бажыңыңа эвес, а хөөржүдүлге куйларыңа чурттаар турган. ²⁸Иисусту көрүп кааш, ол Оон баарынче доңгая кээп дүшкеш, ыткыр үн-биле: «Силерге менден чүү херегил, Иисус, Дээди Өрүкү Бурганның Оглу? Силерден дилеп тур мен: мени хилинчектевейин көрүңер» — деп алгырыпкан. ²⁹Чүге дээрге Иисус букка ол

* 8:26,37 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Герасаның» эвес, а «Гадараның» азы «Гергесаның» деп бижээн.

кижиден үне бээрин дужааган чүве-дир. Ооң мурнунда ол бук ону үргүлчү аайынга кирип ап келген, ынчангаш тудуп хоругдадып, илчирбе-биле холдарын, буттарын хүлүттүрүп шаг болган кижичүве-дир. Ынчалза-даа ол илчирбени үзе соп кааптарга, демги бук ону ээнзиргей черлерже дезерин албадаар турган.

³⁰ Иисус оон: «Сээң адың кымыл?» – деп айтырган. Ол: «Дүк-түмен» – деп харыылаан, чүге дээрге ол кижиче дыка хөй буктар кире берген болган. ³¹ Буктар Иисустан оларны тамыже чорутпазын дилеп эгелээннер. ³² Ол черден ырак эвес дагга кодан хаван одарлап чораан. Буктар Иисустан: «Хаваннарже кире бээрин чөпшээрер көрүнер» – деп дилээннер. Ол ынчаарын чөпшээреркен. ³³ Буктар кижиден үнгеш, хаваннарже кире бээрге, бүгү кодан кадыр элден хөлче шурай бергеш, дүжүп өлүп калган.

³⁴ Хаван кадарчылары чүү болганын көрүп кааш, маңнажып чоруткаш, хоорайжыгаш биле суурларга ол бүгүнүң дугайында чугаалап четкеннер. ³⁵ Улус чүү болганын көөрү-биле чыгып келген. Иисуска чоокшулап келгеш, буктарын үндүр сывыртаттырып алган кижини көрүп кааннар. Ол кижиче Иисустуң буттарының чанында идик-хептиг база угааны орталаны берген олулар боорга, олар коргуп-сүртей бергеннер. ³⁶ Болган чүүлдү көргөннер букшуураан кижиниң канчап экирээнин өске улуска чугаалап турганнар. ³⁷ Герасаның* чериниң бүгү чону Иисусту оларның аал-оранындан ырап чоруурун дилээн, чүге дээрге оларның кортканы ындыг күштүг болган. Ол ынчан хемезинге олурупкаш, дедир эжиндире берген. ³⁸ Буктары үнүп чоруй барган кижиче: «Мени эдертип алыңар» – деп, Иисустан дилеп шаг болган. Ынчалза-даа Ол ону салып чорудупкаш: ³⁹ «Бажыңыңче чана бергеш, Бурганның сеңээ чүнү кылганын бирден бирээ чокка чугаалап бер» – дээн. Ол кижиче чоруй баргаш, Иисустуң аңаа кандыг буян кылганын чугаалап, хоорайжыгашты бир кылдыр кезип чоруп берген.

Дарганың уруун диргискени болгаш

аарыг херээженни экирткени

(Мф. 9:18-26; Мк. 5:21-43)

⁴⁰ Иисус өске эрикче кежип кээрге, мөөң чон Ону мендилеп уткаан, чүге дээрге олар шупту Ону манап турган бооп-тур. ⁴¹ Синагога даргазы Иаир дээр кижиче чедип келгеш, Иисустуң мурнунче донгая

* 8:26,37 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Герасаның» эвес, а «Гадараның» азы «Гергасаның» деп бижээн.

кээп дүшкеш, бодунуң бажыңыңче кирерин Оон дилеп эгелээн. ⁴² Чүге дээрге оон он ийи хире харлыг дың чангыс уруу өлүрүнүң кырында чыткан.

Иисус ынаар бар чыдырда, мөөң чон Ону үглөп, сынмарланчып келген. ⁴³ Он ийи чыл дургузунда ханы төктүп аараан херээжен база анаа турган. Ол эмчилерге бүгү эт-хөрөңгизин төлевирге берипкен-даа болза, чангызынга-даа экиртир эмнедип чадашкан. ⁴⁴ Ол Иисустуң артынга чедип келгеш, Ооң хевиниң ужунга дээй кааптарга, ол-ла дораан оон ханы төгүлбестей берген. ⁴⁵ Иисус: «Менээ кым дээпти?» – деп айтырган. Кым-даа «Мен-дир мен» дивес боорга, Пётр: «Башкы, эндерик чон Силерни үглөп алган, кызып-кыйып, ызыртыр сүрүп чоруур-дур» – дээн*.

⁴⁶ Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: «Чок, бир-ле кижиче Менээ дээпти, чүге дээрге күжүмнүң Менден үне бергенин эскерип кагдым». ⁴⁷ Демги херээжен оон кылган чүвези канчап-даа эскертинмейн барбазын билгеш, сири-кавы чоокшулап кээп, Ооң мурнунга кээп дүшкеш, чүге Анаа деггенин база канчап ол дораан экирий бергенин хөй улус мурнунга чугаалап берген. ⁴⁸ Ол аңаа мынча дээн: «Кызым, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды, амыр-тайбың чорувут».

⁴⁹ Иисус ону чугаалап турар аразында, синагога даргазының бажыңыңдан бир кижиче үнүп келгеш, аңаа мынча дээн: «Сээң урууң өлү берди, Башкыны ам хей-ле шүүдетпе». ⁵⁰ Ынчалза-даа Иисус ону дыңнап кааш, Иаирге мынча дээн: «Кортпа, чүгле бүзүрелиң ышкынма, ынчан урууң экирип, камгалал алыр». ⁵¹ Бажыңга чедип келгеш, Ол Пётр, Иоанн, Иаковтан база уругнун ада-иезинден аңгы улустуң Ооң-биле кады ынаар кирерин чөпшээрэвээн. ⁵² Бажыңда улус шупту ол уругнун ажыын ажып ыглашкан турган, ынчалза-даа Иисус: «Ыглаваңар, бо уруг өлбөөн, а удуп чыдар кижиче-дир» – дээн. ⁵³ Уругну өлгөн деп билер болгаш, олар Ону кочулап, каттыржы бергеннер. ⁵⁴ А Ол уругнун холундан тудуп алгаш, кый дээн: «Туруп кел, кызы-жак!» ⁵⁵ Уругнун амы-тыны мага-бодунче эеп кээп, ол доп-дораан тура халаан. Иисус аңаа аыш-чемден бээрин дужааган. ⁵⁶ Уругнун ада-иези аймай берген, а Иисус болган чүүлдүң дугайында кымга-даа чугаалавазын оларга чагып каан.

* 8:45 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде: «Пётр болгаш оон-биле кады чораан улус: „Башкы, эндерик чон Силерни үглөп алган, кызып-кыйып, ызыртыр сүрүп чоруур-дур. А Силер: ‘Менээ кым дээпти?’ – деп чоорунар ол?“ – дээн» – кылдыр бижээн.

Он ийи элчинни суртаал кылыры-биле чорутканы

(Мф. 10:5-15; Мк. 6:7-13)

9 ¹Иисус Бодунуң он ийи элчинин чыып алгаш, оларга аарыг-аржыкты эмнээр күчү-күштү болгаш бүгү буктарны үндүр сывырар эргени берген. ²Оон Иисус оларны Бурганның Чагыргазын суртаалдазын дээш база аарыг кижилерни экиртсин дээш чорудупкан. ³Ол элчиннерге мынча дээн: «Орукка бодуңарга чүнү-даа албанар: даянгыыш-даа, хап-сава-даа, хлеб-даа, акша-мөңгүн-даа албанар; солуп кедер хеп-даа албанар. ⁴Силерни хүлээп алыр кандыг-бир бажыңга кирип келзинерзе, ол черден чоруур үе келгиче чедир аңаа туруңар. ⁵А бир эвес силерни кандыг-бир черге хүлээп албас болза, ол хоорайдан үнүп бар чыда, оң чурттакчыларыңга херечилел-сагындырыг кылдыр буттарыңарның довураан кактап кааптыңар». ⁶Олар суурларны дургаар кезип чорупкаш, каяа-даа баргаш, Буянның Медээни медеглеп база улусту экиртип чорааннар.

Иродтуң хөлзеп-дүвүрээни

(Мф. 14:1-12; Мк. 6:14-29)

⁷Галилеяның чагырыкчызы Ирод болуп турар бүгү чүүлдер дугайында дыңнап кааш, аайын тыппайн турган, чүге дээрге чамдык улус: «Бо дээрге Иоанның өлүглерден катап дирилгени ол-дур» — дээр болган. ⁸Өскелери: «Илия медээчинин келгени ол-дур», а чамдыктары: «Эрте-буруңгу медээчилерниң бирээзинин катап дирилгени ол-дур» — деп турганнар. ⁹Ирод мынча дээн: «Иоанның бажын мен кестиртип кагдым чоп. Оң дугайында ындыг чүүлдер дыңнап турарым ам бо Кым тыптып келди?» Ынчангаш ол Иисусту көөр арга дилей берген.

Беш муң кижини тоттурганы

(Мф. 14:13-21; Мк. 6:30-44; Ин. 6:1-14)

¹⁰Элчиннер эеп келгеш, оларның кылганы бүгү чүве дугайында Иисуска чугаалап бергеннер. Оон Ол элчиннерни эдертип алгаш, чүгле олар-биле кады Вифсаида дээр хоорайжыгашка* чедер берген. ¹¹Ындыг-даа болза улус ону билип каапкаш, Оон соондан чедер берген.

* ^{9:10}Чамдык буруңгу грек сөзүглелдерде «Вифсаида дээр хоорайжыгашка» эвес, а «Вифсаида хоорайжыгаштан ырак эвесе озалааш черге» деп бижээн.

Иисус оларны хүлээп алгаш, Бурганның Чагыргазының дугайында чугаалап берип, эмнээр уjurлуг кижилерни экиртип турган.

¹²Кежээликтей, хүн ажып турда, он ийи элчин Аңаа чедип келгеш, мынча дээн: «Бо улусту чорудуптуңар, чоок-кавыда чурттакчылыг черлерге, суурларга баргаш, хонуп-дүжүп база аыш-чем тып алзыңар, чүге дээрге бис мында ээн черде-дир бис». ¹³Ынчалза-даа Ол өөреникчилеринге мынча дээн: «Силер оларны чемгеринер». Олар: «Бисте чүгле беш хлеб биле ийи балык бар-дыр, кай бо хамык улуска четчир аыш-чемден садып эkkээр бис бе?» — деп харыылааннар. ¹⁴Олаага чүгле эр улус безин беш муң чыгыы кижилер турган чүве-дир. Ынчалза-даа Ол өөреникчилеринге мынча дээн: «Бо улусту бежен-бежен кижилер кылдыр бөлүктөй олуртуптуңар». ¹⁵Олар ынчаар кылгаш, улусту черге олуртупканнар. ¹⁶Ол ынчан беш хлеб биле ийи балыкты алгаш, дээрже көрүңгеш, аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтирген болгаш хлеб биле балыкты кезектей үзе тырткылааш, чонга үлээри-биле өөреникчилеринге дамчыдып берген. ¹⁷Шупту улус ону чигеш, тода берген, а артып калган кескиндилерни чыырга, он ийи аргаан хааржак долуп турар болган.

Пётрнуң Иисусту Христос деп хүлээп көргөни

(Мф. 16:13-19; Мк. 8:27-29)

¹⁸Бир-ле катап, Ол улус чок черге мөргүп олурда, өөреникчилери база Оон-биле кады турганнар. Иисус олардан: «Мени улус Кым деп билип турарыл?» — деп айтырган. ¹⁹Оларның харыызы мындыг болган: «Чамдык улус Силерни Иоанн Медеглекчи-дир деп, өскелери — Илия-дыр деп, а чамдыктары — катап дирилип келген эрте-буруңгу медээчилерниң бирээзи-дир деп бодап турар-дыр». ²⁰Ол немей айтырган: «А силер Мени Кым деп бодаар силер?» Пётр: «Силер Бурганның шилээн Христозу-дур силер» — деп харыылаан.

*Иисустуң хилинчектенип өлүрүнүң дугайында**баш удур чугаалааны*

(Мф. 16:20-28; Мк. 8:30-9:1)

²¹Ынчалза-даа Ол бо дугайында кымга-даа чугаалавазын дужаап кааш, ²²мынча деп немей чугаалаан: «Кижилер амытан Оглу хөй хилинчекти көрүп эртер уjurлуг-дур, баштыңарга, Бурганның дээди бараалгакчыларыңга болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларыңга тооп көрдүрбес-тир база өлүртүп каар-дыр, ынчалза-даа оон үшкү хүнде катап дирилип кээр-дир».

²³ Иисус шупту улуска мынча дээн: «Мени эдерер дээн кижиде бар болза, ол бодун бүрүнү-биле өргүзүн, бодунун белдир-крезин хүн бүрүдө чүктезин база Мени эдерип чорупсун. ²⁴ Бодунун амы-тынын камгалап алыр дээн кижиде амы-тынын ышкынып алыр, а амы-тынын Мени дээш ышкынган кижиде амы-тынын камгалап алыр. ²⁵ Бүгү делегейни холга киирип-даа алгаш, бодунун амы-тынын ышкынып алыр азы көнгүс херекчок чүве кылып алыр болза, ол кижиге ооң ажыы чүл? ²⁶ Чүгө дээрге Менден база Мээң сөстөрүмден ыядып-човаар кижиде бар болза, Кижиде амытан Оглу база Бодунун, Адазынын болгаш дээрнин ыдыктыг төлээлеринин алдарына бүргеткен чедип келгеш, ол кижиден ыядып-човаар болгай. ²⁷ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: мында турар улустун чамдызы, өлбейн чыткаш-ла, Бурганын Чагыргазын көрүп каарлар».

Иисустун хевир-шырайының өскерилгени

(Мф. 17:1-8; Мк. 9:2-8)

²⁸ Ол сөстөрү чугаалаан соонда сес хире хонганда, Иисус Пётру, Иоанны болгаш Иаковту эдерткеш, мөргүүрү-биле дагже үне берген. ²⁹ Мөргүп тура, Оон хевир-шырайы өскерли берген, а хеви чайынналчак аккыр апарган. ³⁰ Ийи эр кижиде чедип келгеш, Оон-биле чугаалажы берген, ол дээрге Моисей биле Илия болган. ³¹ Олар база-ла чайынналчак чырыкка бүргеткен чедип келгеш, Иисустун Иерусалимге болур деп барган өлүмүнүн дугайында чугаалап турганнар. ³² Пётр база оон кады чораан өөрү уйгуга алзыпкан болганнар, ынчалза-даа оттуп келгеш, Оон алдарынын чырынын база Оон-биле кады турган ийи эр кижини көрүп кааннар. ³³ Демги ийи эр Оон ырап бар чыдырда, Пётр Иисуска мынча дээн: «Башкы, мында турарывыс эки-дир! Үш чадырдан тип берээли: бирээзин – Силерге, бирээзин – Моисейге база бирээзин – Илияга». Чүнү чугаалап турарын Пётр боду-даа эки билбээн.

³⁴ Пётр ынча деп турар аразында, булут көжүп келгеш, оларны шыва апкан. Булутче шымны бергеш, өөреникчилер аажок кортканнар. ³⁵ А булут аразындан үн дынналып: «Бо дээрге Мээң шилип алган* Оглум-дур, Ону дыннап чорунар» – дээн. ³⁶ Ол үн дынналган соонда, Иисус чааскаан арткан болган. Өөреникчилери аксынче суг пактаан дег апарып, көргөн чүвезинин дугайында ол хүннерде кымга-даа чугаалаваннар.

* ^{9:35} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Шилип алган» эвес, а «Ханы ынак» деп бижээн.

Букишуураан оолду экирткени

(Мф. 17:14-18; Мк. 9:14-27)

³⁷ Дараазында хүндүс Иисус үш өөреникчизи-биле дагдан бадып кээрге, оларны хөй чон уткуп алган. ³⁸ Хенертен чон аразындан бир-ле кижиде алгыра берген: «Башкы! Дилеп тур мен, эр чаңгыс оглумну көрүп көрүнерем! ³⁹ Бук ону бо-ла аайынга киирип алгаш, хенертен алгырты бээр-дир, аксындан көвүк төгүлгүжеге курулдулар-дыр. Бук анаа черле амыр-дыш бербейн хилинчектеп, ат кыла берди. ⁴⁰ Мен Силернин өөреникчилеринерден букту үндүр сывырып бээрин дилээримге, олар чадап кагдылар».

⁴¹ Иисус мынчаар харыылаан: «О, бо салгалдын бүзүрел чок, будалган улузу! Силер-биле чеже мынчап чоруур мен база силерни чеже шыдажып кээр мен? Оглунну бээр эккел». ⁴² Оол кылаштап кел чыдырда, бук ону черже ойтур октааш, курулдуруп эгелээн, ынчалза-даа Иисус букту соксаткаш, элээди оолду экирткеш, адазынга хүлээдип берген. ⁴³ Шупту улус Бурганын өндүр улуг күжүн кайгап турган.

Иисустун Бодунун өлүмүнүн дугайында ийиги удаа чугаалааны

(Мф. 17:22-23; Мк. 9:30-32)

Улус Иисустун кылган хамык чүүлүн кайгап турда, Ол Бодунун өөреникчилеринге мынча дээн: ⁴⁴ «Мээң силерге ам чугаалаар чүвемни кичээнгейлиг дыннанар: Кижиде амытан Оглун удавас улус холунга тудуп бээр-дир». ⁴⁵ Ынчалза-даа олар Оон чүнү чугаалаанын билип чадашканнар, чүгө дээрге чугаанын утказын билип шыдавас кылдыр олардан чажырып каан турган, а Иисустан ол дугайында айтырарындан дидинмээннер.

Кым эң чугулал?

(Мф. 18:1-5; Мк. 9:33-40)

⁴⁶ Иисустун өөреникчилери оларнын кайызы эң чугула болурун аразында маргыжа бергеннер. ⁴⁷ Иисус оларнын ындыг бодалын билгеш, чаш уругну ап алгаш, Бодунун чанынга тургускаш, ⁴⁸ оларга мынча дээн: «Бо чаш уругну Мен дээш, хүлээп алыр кижиде Мени база хүлээп ап турар. А Мени хүлээп алган кижиде Мени айбылап чоруткан Бурганын база хүлээп ап турар. Силернин аранарда эң бичиинер эң улуунар ол болур».

⁴⁹ Иоанн мынча деп харыылаан: «Башкы! Силернин адынар-биле буктарны үндүр сывырып турар кижиде көргөш, ону кылырын хоруп

кагдывыс, чүге дээрге ол кижини бистиң-биле кады чоруп турар эвес». ⁵⁰ Иисус аңаа мынча дээн: «Ону хоруванар, чүге дээрге силерге удурланмас кижини силер-биле бир аай болур».

Самарияда суурнуң Иисусту хүлээп албааны

⁵¹ Иисусту бо делегейден дээрже үндүрүп алгаш баар үе чоокшулап орда, Ол Иерусалимче чоруурун быжыы-биле шиитпирлеп алган. ⁵² Бодун мурнай айбычыларын чорудупкан. Олар чоруткаш, бүгү чүвени Аңаа белеткеп бээри-биле Самарияның бир суурунга чедип келгеннер. ⁵³ Ынчалза-даа аңаа „Ону хүлээп албас бис“ дээннер, чүге дээрге Оон Иерусалимче бар чыдары илдең болган. ⁵⁴ Ындызын көргөш, Оон өөреникчилери Иаков биле Иоанн мынча дээннер: «Дээрги! Күзээр силер бе? Дээрден дүшкөш, оларны узуткап каарын отка чугаалаалы бе?»* ⁵⁵⁻⁵⁶ Ынчалза-даа Ол хая көрүнгөш, оларны соксадып каан. Оон олар өске суурже чорупканнар**.

Иисусту эдерери берге

(Мф. 8:19-22)

⁵⁷ Олар орукка чорда, бир кижини Аңаа: «Кайнаар-даа баар болзуңар-за, мен Силерни эдерер мен» — дээн. ⁵⁸ Иисус аңаа: «Дилгилер үнгүрлүг болур, дээрнин куштары уялыг болур, а Кижини амытан Оглонга кум кыннып аар чер безин тывылбас-тыр» — деп харыылаан. ⁵⁹ А өске бир кижиге Ол: «Мени эдерип чорувут» — дээн. Ынчалза-даа ол кижини мынча дээн: «Дээрги! Баштай чоруткаш, ачамны хөөржүдүп каарын чөпшээрер». ⁶⁰ Ынчалза-даа Иисус аңаа: «Өлүглер боттарының өлүг кижилерин хөөржүдүп тургай аан, а сен чоруткаш, Бурганның Чагыргазының дугайында медегле» — деп харыылаан. ⁶¹ База бир кижини мынча дээн: «Дээрги, мен силерни эдерип чоруптайн! Ынчалза-даа баштай өг-бүлө-биле байырлажып алырын чөпшээрер көрүңер». ⁶² Ынчалза-даа Иисус аңаа: «Андазын сывын тудуп алгаш, хая көрнүп турар кижини Бурганның Чагыргазына таарышпас болур» — деп харыылаан.

* ^{9:54} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Илия медээчи ынчаар кылган болгай» — деп сөстөрнү немээн.

** ^{9:55-56} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Ол мынча дээн: „Кандыг сүдделинерни билбес-тир силер. Кижини амытан Оглу чок кылыр дээш эвес, а камгалаар дээш келген болгай“» — деп сөстөрнү немээн.

Иисустуң чеден ийи кижини чорутканы

(Мф. 10:7-16)

10 ¹ Оон соонда Дээрги-Чаяакчы баштайгыларына немей чеден ийи* өөреникчини шилип алган. Оларны ийи-ийилеп үскөш, Бодунуң чедер дээни бүгү хоорайлар болгаш чурттакчылыг черлерже Бодун мурнай чорудупкан. ² Оларга мынча дээн: «Ажаар дүжүт хөй, а ажилдаар улус эвээш-тир. Ынчангаш дүжүт ажаалдазының Ээзинден диленер: Ол шөлдерже ажилдаар улустан ам-даа чорутсун. ³ Барыңар! Мен силерни кокайлар аразынче хураганнарны дег чорудуп тур мен. ⁴ Шоодай, хап-сава, идик-даа албанар база орукка кымнын-биле-даа менди солчуп, чугаалашпанар. ⁵ Кандыг-бир бажыңга кирип келгөш, баштай: „Бо бажыңга амыр-тайбың бактаазың!“ — деп чугааланар. ⁶ Бир эвес ында амыр-тайбыңга төлептиг кижини бар болза, күзөөн амыр-тайбыңыңар аңаа боттанып артар, а бир эвес чок болза, аңаа күзөөшкининер чогул бүтпес. ⁷ Ол бажыңга туруп алыңар, ынчангаш ээлеринде кандыг аыш-чем бар болдур, ону ижип-чинер, чүге дээрге ажилчын кижини төлевир алырыңа төлептиг болур. Бажыңнар кезип чоруп бербенер.

⁸ Кандыг-бир хоорайже кирип кээриңерге, силерни аңаа хүлээп алыр болза, силерге чүнү салып бээр-дир, ону чинер. ⁹ Ол хоорайда аарыг кижилерни экирткөш, оларга мынча деп чоруңар: „Бурганның Чагыргазы силерге чоокшулап келген-дир!“ ¹⁰ Кандыг-бир хоорайже кирип кээриңерге, силерни хүлээп албас болза, ол хоорайның кудумчуларына мынча деп кылаштажыр силер: ¹¹ „Силерниң хоорайыңарга бистиң будувуска чыпшыңган довракты безин силерге удурланып, кактап берип тур бис. Ындыг-даа болза Бурганның Чагыргазы чоокшулап келгенин билип алыңар!“ ¹² Шүүгү хүнүнде ол хоорайга көөрдө, Содом хоорайга безин өршээл улуг боорун силерге чугаалап тур мен.

Галилеяның бачыдын билимээн хоорайларына кеземче

(Мф. 11:20-24)

¹³ Хоразин, ат болур сен! Вифсаида, ат болур сен! Силерге көргүскеним дег кайгамчык чүүлдер Тир, Сидон хоорайларга болгулаан болза, олар шагда-ла бачыттарын миннип, самдар качыгдал хевир

* ^{10:1,17} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Чеден ийи» эвес, а «Чеден» деп бижээн.

кедип, баштарын хүл-биле бызаарлар ийик. ¹⁴ Ынчангаш шүүгү хүнүнде силерге көөрдө, Тир биле Сидонга безин өршээл улуг болур. ¹⁵ Капернаум, сен база-ла дээрге чедир көдүрлүрүн кордадың бе? Чок, тамыже дүндерлип дүжер сен!

¹⁶ Силерни дыңнап турар кижини Мени база дыңнап турары ол, силерни хүлээп көрбөй турар кижини Мени база хүлээп көрбөй турары ол, а Мени хүлээп көрбөй турар кижини Мени айбылап чоруткан Бурганны база хүлээп көрбөй турары ол».

Чеден ийи өөреникчинин ээп келгени

¹⁷ Чеден ийи* өөреникчи Иисуска өөрүшкүлүг ээп келгеш: «Дээр-ги! Силерниң өмүнээндерден дујаарывыска, буктар безин биске чагыртып тур» — дээннер. ¹⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Мен дээрден чанчык ышкаш кээп дүшкен эрликти көрдүм. ¹⁹ Мен силерге чыланнарны, хоралыг скорпион курттарны таптай базар эргени база дайзынынарның бүгү күжүн чагырар эргени бердим, ол бүгү силерге хора чедирбес. ²⁰ Ындыг-даа болза буктарның силерге чагыртып турары дээш эвес, а силерниң аттарынарның дээрде бижиттингени дээш, амыраңар».

Иисустун өөрүшкүзү

(Мф. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ол шакта Ыдыктыг Сүлде Иисусту өөрүшкү-биле бүргөптөргө, Ол мынча дээн: «Дээр болгаш черниң Чагырыкчызы, Адам! Бо чүүлдерни мерген угаанныглар болгаш эртем-билиглиглерден чажыргаш, чаштар дег бөдүүн улуска көргүскениң дээш, Сени алдаржыдып тур мен! Ийе, Адам, Сээң буянның күзел-сорууң ындыг болган. ²² Бүгү чүүлдү Адам Меңээ бүзүрөп дааскан**. Оглу Кым дээрзин Адазындан өске кым-даа билбес, а Адазы кым дээрзин Оглундан база Оглунуң ону айтып бээрин күзөөн улузундан өске кым-даа билбес». ²³ Оон өөреникчилеринче эргилип келгеш, чүгле олар дыңнаар кылдыр чугаалаан: «Силерниң көрүп турар чүвөнөрни көргөн карактар амырчыргалдыг-дыр! ²⁴ Силерге чугаалап тур мен: дыка хөй медээчилер

* 10:1,17 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Чеден ийи» эвес, а «Чеден» деп бижээн.

** 10:22 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде: «Бүгү чүүлдү Адам Меңээ бүзүрөп дааскан» — деп сөстөрниң мурнунда: «Өөреникчилеринче хая көрнүп келгеш, Ол мынча дээн» — деп сөстөрни кириген.

болгаш хааннар силерниң көрүп турар чүвөнөрни көрүксээн-даа болза, көрбөөннер база силерниң дыңнап турар чүвөнөрни дыңнак-саан-даа болза, дыңнавааннар».

Самария чурттуг буянның кижини дугайында угаадыгыг чугаа

²⁵ Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи туруп келгеш, Ону шенээр сагыштыг: «Башкы! Мөңгө амыдыралды салгап алыр дизимзе, чүнү кылзымза экил?» — дээн. ²⁶ Иисус оон мынча деп айтырган: «Ыдыктыг хоойлуда чүнү бижээнил? Канчаар номчуур-дур сен?» ²⁷ Демгизи мынчаар харыылаан: «Дээрги-Бурган-Чаяакчыңа бүгү-ле чүлдү-чүрөөн-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжың-биле, бүгү-ле сорук-күжүң-биле, бүгү-ле угаан-сарыылың-биле ынак бол», а оон ыңай: «Чаныңда кижиге бодунга бодун дег ынак бол»^a. ²⁸ Иисус анаа мынча дээн: «Сен шын харыылап турдун, ынчалдыр кылып чоруур болзунза, амыдыраар сен». ²⁹ Ынчалза-даа демгизи, бодун агартынар дээш, Иисустан айтырган: «А мээң ынак болур ужурлуум чанымда кижим деп кымыл?»

³⁰ Харызыңа Иисус мынча дээн: «Бир кижини Иерусалимден Иерихонче бар чыткаш, орук ара дээрбечилер холунга кире берген. Олар оон идик-хевин уштуп алгаш, эттеп-эттеп, ишти тынныг чытырзын каапкаш барганнар. ³¹ Таварылга бооп, ол орук-биле Бурганның бир бараалгакчызы кел чыткаш, демги кижини көрүп кааш, оруктуң өске кыдыы-биле оюп эрте берген. ³² Бир левит кижини база-ла ол черге чедип келгеш, ону көрүп кааш, оруктуң өске кыдыы-биле оюп эрте берген. ³³ А Самария чурттуг бир кижини* чорук кылып чорааш, чыткан кижиге база таваржы берген. Ол ону көрүп кааш, кээргей берип, ³⁴ анаа чеде бергеш, балыгларын үс болгаш арага-биле чугаш, шарып берген. Оон бодунуң элчигенинге олурткаш, аалчылар бажыңыңа эккеп, ону анаа ажаап-карактап турган. ³⁵ А даартазында чоруп тура, аалчылар бажыңының эргелекчизинге ийи мөңгүн чоос бергеш, мынча дээн: „Бо кижини ажаап-карактап туруп көрөм, бир эвес чарыгдалың моон көвүдей берзе, дедир кел чыткаш, сенээ төлөп бээр мен“. ³⁶ Чүү деп бодаар сен, бо үш кижиниң кайызы дээрбечилер холунга кирген кижиниң эң ынак, чанында кижизи

* 10:33 Самария чурттуг кижини — Самария чурттуг улус иудейлерге өжөөннөшкөк, олар-биле харылзашпас турган.

^a Ы. х. к. 6:5; Лев. 19:18.

болганыл?»³⁷ Ном-хоойлу тайылбырлакчызы: «Анаа өршээлин көргүскен кижиге» — деп харыылаан. Иисус ынчан анаа: «Сен база ынчаар кылып чор» — дээн.

Мария биле Марфаның бажыңында

³⁸Өөреникчилери-биле кады оруун уламчылап чорупкаш, Ол бир-ле суурга чедип келген. Анаа Марфа деп аттыг херээжен Ону бажыңынче чалап алган. ³⁹Марфа Мария деп дунмалыг турган. Ол Дээрги-Чаяакчынын буттарының чанынга олуруп алгаш, Оон чугаазын дыннап эгелээн. ⁴⁰А Марфа аыш-чегин салып, дүвүрөп турган болгаш, Анаа чоокшулай бергеш, мынча дээн: «Дээрги! Дунмамның хамык ажылды менче чууй каапкаш олураары Силерге сагыш чованчыг эвес-тир бе? Меңээ дузалажырын анаа чугаалап көрүнерем». ⁴¹Дээрги-Чаяакчы мынча деп харыылаан: «Марфа, Марфа! Сен хөй-ле чүве дээш сагыш човап, дүвүрээр-дир сен. ⁴²А херектиг чүве чүгле чангыс. Мария эки чүүлдү шын шилип алган-дыр, ону ам оон хунаап аары болдунмас».

Мөргүүрүнүң дугайында өөредиг

(Мф. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹Бир-ле катап Иисус бир черге мөргүп олурган. Оон Ол мөргүлүн төндүрерге, өөреникчилериниң бирээзи Анаа мынча дээн: «Дээрги! Иоанның бодунуң өөреникчилерин мөргүл кылырынга өөреткени дег, бисти база мөргүп билир кылдыр өөредип канарам». ²Ол өөреникчилеринге чугаалаан: «Мынча деп мөргүүр силер:

Адавыс!*

Сээн адың алдаржызын, Сээн Чагырган чедип келзин.

³ Амыдыраар хлеб-тараавысты хүн бүрү биске хайырла.

⁴ Биске буруулуг кижиге бүрүзүн өршээривис дег, бачыттарывысты база биске өршээ!

Ол ышкаш күткүлгеге алыспас кылып көр»*.

⁵Оон Иисус оларга мынча дээн: «Силерниң кым-бирээнер өннүктүг дижик. Ол өннүүнге дүн ортузунда чеде бергеш, анаа мынча дээн дижик: „Өннүк! Меңээ үш хлебтен чегдирип көр, ⁶чүге дээрге оруксуурга чораан эжим кирип келди, а менде ону чеггерери-биле салып

* ^{11:2,4}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде 2-ги шүлүкте: «Адавыс» эвес, а «Дээрге Адавыс» деп бижээн база «Дээрге дег, черге база Сээн күзел-соруун чогул бүтсүн» деп сөстөрни немээн. 4-кү шүлүкке: «Бузуттудан бисти адырып көр» — деп сөстөрни немээн.

бээр чүү-даа чок-тур». ⁷А демгизи бажыңындан мынча деп харыылаан-дыр: „Мени хөлзетпейн көр, эжик-хаалгам дүкчүп алдым, ажы-төлүм-биле кады удуп чыдыптывыс. Мен туруп кээп, сеңээ хлеб ап берип шыдавас мен“. ⁸Силерге чугаалап тур мен: бир эвес ол чүгле өңнүү-биле найыралы дээш, туруп кээп, хлевин бербес-даа болза, өңнүү оон салдынмайн, дилеп туруп берзе*, чегени дилээн болдур, ынчаны анаа бээр апаар.

⁹Ынчангаш Мен силерге чугаалап тур мен: дилениңер, силерге бээр; дилениңер, тып аар силер; эжикти соктаңар, силерге ажыдып бээр. ¹⁰Диленген кижиге бүрүзү алыр, дилээн кижиге бүрүзү тывар, эжикти соктаан кижиге бүрүзүнге ажыдып бээр. ¹¹Силерниң араңарда балык айтырган оглунче балык орнунга чылан сунар ада бар бе? ** ¹²Азы чуурга айтырган оглунче скорпион сунар ада бар бе? ¹³Бир-тээ, каржы-бак-даа тургаш, ажы-төлүңерге буянның белек берип шыдаар болзунарза, силерниң дээрге Адаңар Оон диленгеннерге Ыдыктыг Сүлдени чүге бербес деп?»

Иисус азы Веельзевул бе?

(Мф. 12:22-30, 43-45; Мк. 3:20-27)

¹⁴Бир-ле катап Иисус үнү чок болурунун бугун бир кижиден үндүр сывырыпкан. Ол бук үне бээрге, үнү чок кижиге чугаалап эгелээн, а анаа турган чон кайгап-харай берген. ¹⁵Чамдык улус мынча дээн: «Ол буктарның чагырыкчызы Веельзевулдун күжү-биле оларны үндүр сывырып турар-дыр». ¹⁶А өскелери, Иисусту күткүдөр сагыштыг, дээрден бадыткал демдээн көргүзерин Оон дилээннер. ¹⁷Ынчалза-даа Иисус ол улустун сагыжын өттүр билгеш, оларга мынча дээн: «Иштинден аңгыланчыл, кырышкан өг-бүле бүдүн турбас. ¹⁸Бир эвес эрлик база бодунга удур боду демисежир болза, оон күрүнези бүдүн туруп шыдаар бе? А силер Мени Веельзевулдун күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар дээр-дир силер. ¹⁹Мен Веельзевулдун күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар болзумза, силерниң өөреникчилеринерге буктарны үндүр сывырар күштү кым берип турарыл? Ынчангаш

* ^{11:8} «Өңнүү оон салдынмайн, дилеп туруп берзе» деп сөстөрниң өске утказы: «Оода-ла бодунга ыядынчыг апаар орта, өңнүү» — бооп чадавас.

** ^{11:11} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Хлеб айтырган оглунче даш сунар ада бар бе?» — деп сөстөрни немээн.

өөреникчилеринер силерни шииткей аан. ²⁰ Бир эвес Мен Бурганның күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар болзумза, Бурганның Чагыргазы силерге ылап-ла келген-дир.

²¹ Мөге-шыырак кижичепсегленгеш, бодунун бажынын камгалаар болза, ооң эт-хөрөңгизи бүдүн-бүрүн артар. ²² А оон артык күштүг кижиче олче халдап келгеш, ону тиилеп үнзе, ооң идегеп органы чепсээн хунаагаш, эт-хөрөңгизин олчалап аппаар.

²³ Мээң-биле кады эвес кижиче Менээ удур болур база Мээң-биле кады чыгбас кижиче төчөгөлөп турар.

²⁴ Бук кижиден үне бергенде, амыр-дыш дилеп, суг чок ээн черлерге тояап-тояап, дилээн чүвезин тыппайн баар. Ол ынчан мынча дээр: „Каапканым эрги бажыңымче дедир чана берейн“. ²⁵ Оон демги кижиче дедир ээп келгеш, чурттап турган черин аштап-ширби, эдип-чазап каанын эскерер. ²⁶ Бук ынчан чоруткаш, бодундан артык каржы чеди букту эдертип эккээр, оон олар демги кижиче кирип, аңаа чурттай бээрлер. Ынчан ол кижиниң сөөлгү байдалы мурнунда турганындан-даа дора апаар».

²⁷ Ол ону чугаалап турда, бир-ле херээжен чон аразындан үнүн бедидип, Аңаа мынча дээн: «Силерни божааш, эмзирип өстүрген ава амыр-чыргалды!» ²⁸ Иисус: «Бурганның медээзин дыннап турар база ону сагып чоруур улус оон-даа амыр-чыргалды!» — деп харыылаан.

Бадыткал демдээн негээни

(Мф. 12:38-42; Мк. 8:12)

²⁹ Чон эндере чыгып кээрге, Ол чугаалап эгелээн: «Ам чурттаан салгалдын будалганы кончуг-дур. Олар бадыткал демдээн негеп-даа турза, оларга Иона медээчиниң бергенинден өске бадыткал демдээ турбас. ³⁰ Ниневия чурттуларга Иона боду бадыткал демдээ апарганы дег, бо салгалдын улузунга Кижиче амытан Оглу база ындыг болур. ³¹ Мурнуу чүктүн кадыны* шүүгү хүнүнде бо салгалдын улузу-биле кады турупкаш, оларны буруудады бээр, чүге дээрге ол кадын Соломон хаанның мерген угаанныг өөредиин дыннаар дээш черниң өске кыдыындан кээп чораан-дыр. А ам мында Соломондан-даа артык улуг Кижиче бар-дыр. ³² Ниневияның чурттакчылары бо салгалдын

* 11:31 Мурнуу чүктүн кадыны — Израильдин эң ат-сураглыг, угаанныг хааны дирткен Соломондан Бурганның мерген угаанын шингээди алыр дээш, дыка ырак черден чедип келген Шебаның кадыны (3 Хаан. 10:1-13 көр).

улузу-биле шүүгү хүнүнде чаргылдажып туруп келгеш, оларны шиидип каарлар, чүге дээрге олар Ионаның суртаалын дыннааш, бачыдын билингеннер-дир, а ам мында Ионадан-даа артык улуг Кижиче бар-дыр.

Мага-боттун чырыткызы

(Мф. 5:15; 6:22-23; Лк. 8:16)

³³ Чырыткыны кывыскаш, кым-даа ону улус көрбес черже чажыра салбас азы сава-биле дуй базырбас, харын бажыңче кирген улус чырыкты көрзүн дээш, колдуга салып каар. ³⁴ Мага-бодуннун чырыткызы — карактарың ол-дур. Карактарың кадык болза, бүгү мага-бодунну база чырык долган болур; а карактарың четпестээн болза, мага-бодунну база караңгы бүргээр. ³⁵ Ынчангаш бодунда бар чырык караңгыже шилчий бербезин дээш, таптыг көр. ³⁶ Бүгү мага-бодунну чырык долган база ында чаңгыс-даа караңгы кезек чок болза, чырыткының сени херелдендир чырытканы дег, бүгү бодун херелдендир чырык бээр».

Фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларын буруу шапканы

(Мф. 23:1-36; Мк. 12:38-40; Лк. 20:45-47)

³⁷ Иисус ону чугаалап доозупканда, бир фарисей Ону бодунче дүштеки чем чири-биле чалаан. Ол чедип келгеш, хөлестеп чыдыпкан. ³⁸ Иисустун чемненир бетинде холдарын чуп албаанын көргеш, фарисей кайгай берген. ³⁹ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча дээн: «Ийе, силер, фарисейлер, аяк-таваанарның даштын аштап-арыглап-даа турзунарза, ишти-хөңнүнерни чазый-харам чорук болгаш бузут долган-дыр. ⁴⁰ Сарыыл чоктар! Даштын чаяган Бурган иштин база чаяган болбас чүве бе? ⁴¹ Аяк-саваңарда бар хамык чүвени ядыларга үлеп бериптинер, ынчан бүгү бодунар арыгланы бээр.

⁴² Фарисейлер, ат болур силер, чүге дээрге рута, мята болгаш өске-даа силерде бар үнүштер дүжүдүнүн оннун бир кезиин Бурганга берип-даа турзунарза, Бурганга ынакшылды болгаш чөптүг чорукту тооп көрбес-тир силер. Баштайгызын кылыр ужурлуу шын, ынчалза-даа сөөлгүзүн кылыры эң чугула. ⁴³ Фарисейлер, ат болур силер, чүге дээрге синагогалар дөрүндө хүндүткелдиг черлерге олурарыңа болгаш улус чыгыр шөлдөргө мактал-хүндү алырыңа ынак-тыр силер. ⁴⁴ Ат болур силер, чүге дээрге демдектеп кагбаанындан улустун бил-бейн таптай базып, бужартадып турары чевеглерге дөмей-дир силер».

⁴⁵ Ол ынча дээрге, ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи: «Башкы! Ону чугаалааш, Силер бисти база хомудадыптыңар» — деп чугаалаан. ⁴⁶ Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: «Ном-хоойлу тайылбырлакчылары, силер база ат болур силер, чүге дээрге кижилерге угдунмас аар чүктү чүктедип кааш, оларга дузалаары-биле чангыс салаанар безин шимчетпес-тир силер. ⁴⁷ Ат болур силер: медээчилернин чевеглеринге тураскаалдар тургузуп турар-дыр силер, а оларны силернин ада-өгбелеринер өлүрүп кааннар болгай. ⁴⁸ Силер ооң-биле ада-өгбелериниң үүлгеткен херектерин чүүлзүнгенинерни херечилээниңер ол-дур: олар медээчилерни өлүрүп кааннар, а силер медээчилернин чевеглеринге тураскаалдар тургузуп турар-дыр силер. ⁴⁹ Ынчангаш Бурганның мерген угааны чугаалаан болгай: „Оларже медээчилерим болгаш элчиннеримни чорудуп берейн; ынчан олар чамдыызын өлүрүп каарлар, а өскелерин истеп сүре бээрлер“.

⁵⁰⁻⁵¹ Бо салгалдың улузун бүгү медээчилернин делегейни чаяганындан бээр төгүлген ханы дээш: Авельдин өлүмүнден эгелээш, өргүл салыр бедигээш биле Бурганның өргээзиниң аразында өлүрткен Захарияның өлүмүнге чедир — кеземчеге онааштырар. Ийе, бо салгалдың улузу, ол бүгү дээш, кеземчеге онаажырыңарны чугаалап тур мен. ⁵² Ном-хоойлу тайылбырлакчылары, ат болур силер, чүге дээрге билиглерден дүлгүүрнү холгаарлап, хунаап алгаш, боттарыңар-даа билиг чедип албаан, өскелерниң-даа ону чедип алырыңа шаптыктаан-дыр силер».

⁵³ Иисус доозупкаш, чоруп турда, ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Аңаа аажок ажынып-хорадап, хөй-ле айтырыглар салып, ⁵⁴ Ооң аксындан үнген сөстөр дозуп шаг болганнар.

Ийи арынның чорукка удур сагындырыг

12 ¹ Ол аразында хөй муң чон чыгып келгеш, үңмерлежип, бот-боттарын иткележип турган. Иисус баштай Бодунун өөреникчилеринге чугаалап эгелээн: «Фарисей ажыткыдан азы ийи арынның чоруктан кичээнип чорунар. ² Көстү бербес хире чажыт чүү-даа чок база илерей бербес хире бүдүү чүү-даа чок. ³ Ындыг болганда, силернин караңгыда чугаалаан чүвөңөр хүн чырында дыңналы бээр, а чажыт өрөөлгө сымыранган чүвөңөр дээвиир кырындан чарлаттына бээр.

Улустан кортпаңар

(Мф. 10:19-20, 28-33; 12:32)

⁴ Мээң өңнүктерим, силерге чугаалап тур мен: мага-ботту өлүрүп каардан башка, оон ынай чүнү-даа кылып шыдавас улустан кортпаңар.

⁵ Кымдан коргар ужурлуунарны силерге чугаалаайн: мага-бодуңарны өлүргөш, оон тамыже киир октаптар эрге-чагыргалыг Бургандан коргуп чорунар. Ийе, Оон коргар ужурлуунарны силерге чугаалап тур мен. ⁶ Беш бора-хөкпешти ийи чөс чоос-биле садып албас ийикпе? Ынчалза-даа оларның чангызын-даа Бурган утпаан болдур ийин. ⁷ А Бурган силернин бажыңарда дүктерни безин санап каан деп билиңер. Хей черге кортпаңар, силер эндерик хөй бора-хөкпештерден үнелиг силер.

⁸ Силерге чугаалап тур мен: Мени улус мурнунга ажыы-биле хүлээп көөр кижини Кижини амытан Оглу Бурганның төлээлеринин мурнунга база ажыы-биле хүлээп көөр. ⁹ А Менден улус мурнунга ойталаар кижиден Мен база Бурганның төлээлеринин мурнунга ойталаар мен. ¹⁰ Кижини амытан Оглунга удур сөс сөглээн кижини бүрүзү өршээлди алып, а Ыдыктыг Сүлдени бак сөглээр кижиге өршээл турбас. ¹¹ Силерни синагогаларже, чагырыкчылар болгаш эрге-чагырга ээлээн кижилер мурнунче эккелзе, чүнү чугаалаарыл база канчаар камгаланырыл деп сагыш човаванар. ¹² Ыдыктыг Сүлде ол өйде чүнү чугаалаарын силерге өөредип каар».

Эт-хөрөңги дугайында сагыш човаашкын

(Мф. 6:19-21, 25-34)

¹³ Чон аразындан бир кижини Иисуска мынча дээн: «Башкы! Салгап алган өңчүвүстү мээң-биле үлежир кылдыр акымга чугаалап көрүңерем». ¹⁴ А Ол демги кижиге мынча дээн: «Өңнүк, силерни шиидер азы өңчүңөр үлээр эргени Менээ кым берген чүвөл?» ¹⁵ Ооң соонда улуска мынча дээн: «Көрдүңөр бе, алыксак-чиксек чоруктан кичээнип чоруңар, кижиниң эки чурттаары ооң эт-хөрөңгизиниң элбээнден хамаарышпас болгай».

¹⁶ Оон Ол оларга угаадыглыг чугаа чугаалап берген: «Бир бай кижиниң шөлүңгө чаагай дүжүт үңген. ¹⁷ Ол ынчан иштинде бүдүү боданган: „Канчаар кижини боор мен? Дүжүдүм шыгжаар черим чок болгай“. ¹⁸ Оон шийтпирлеп ап-тыр: „Мынчаар кылыптайн адырам: бодумнуң бар-ла аңмаарларымны бускаш, чаа, алгыг аңмаарлардан тудуп алгаш, олче бүгү тараамны база эт-хөрөңгимни чыып алың. ¹⁹ Ынчангаш бодумга мынча дээн: ‘Сенде хөй чылдарда үзүп-төтпес эндерик эртине-байлак шыгжаттыңан-дыр — чыргап-таала, ижип-чи база хөглө’“. ²⁰ Ынчалза-даа Бурган аңаа мынча дээн: „Сээдеңмей! Бо дүңе-ле амы-тынынны сенден алгаш баар-дыр; чыып-шыгжап алган ол чүвөң кымга дуза чедирерил?“

²¹Эртине-байлакты чүгле бодунга чыып ап чоруур кижиге ындыг салымга таваржыр, оон Бурганнын мурнунга байыргаар чүвези чок болур».

²²А өөреникчилеринге Иисус мынча дээн: «Ынчангаш Мен силерге чугаалап тур мен: амыдыраар дизе — чүнү чиирил деп; мага-бодунарга-даа — чүнү кедерил деп сагыш човаванар. ²³Амыдырал чүгле аьш-чемден хамаарышпас, а мага-боттуң чаагай чоруу чүгле хептен хамаарышпас. ²⁴Каарганнарже көрүп көрүңерден: олар тараа-даа тарывас, дүжүдүн-даа ажаавас-тыр, оларда аңмаарлар-даа, тараа урар черлер-даа чок-тур, ындыг-даа болза Бурган оларны ашкарып-чемгерип турар-дыр. А силер куштардан оранчок үнелиг болгай силер. ²⁵Силерниң араңардан кайыңар ол бүгү дээш сагыш човааш, назынын оода-ла бир шак хире узадып шыдааныл?» ²⁶Бир-тээ, ыя ол-даа хирени кылып шыдавас болзуңарза, арткан хамык чүве дугайында сагыш човаан херээнер чүл?

²⁷Лилия чечектерниң канчаар өзери бодап көрүңерден: ажилдавас, аргыттынмас ышкакжыктар, ынчалза-даа Соломон хаан безин бодунуң бүгү өндүр чаагайы-биле ол чечектерниң оода кайы-бирээзи дег кеттинип көрбээнин силерге чугаалап тур мен. ²⁸Шөлде бөгүн бар, а даарта суугуже киир октаттына бээр оът-сигенни безин Бурган ынчаар хепкерип турар болганда, а силерни кайы хире хепкерер деп бодаар силер, чегей бүзүрелдиглер! ²⁹Ынчангаш силер: „Чүнү чиир азы чүнү ижер улус боор бис?“ — деп сагыш човаванар, ол дээш ажаанзыраванар. ³⁰Бо делегейниң улузу ол бүгү дээш хөлзеп чоруур. А Дээрде Адаңар ол бүгү силерге херек дээрзин билер. ³¹Ынчангаш силер Оон Чагыр-газынга башкартырын кызыңар, а Ол силерге бо бүгүнү бээр. ³²Кортпайн көр, бичежек кодан сүрүүм! Чүге дээрге силерниң Адаңар Чагырганы силерге бээрин күзеп турар болгай. ³³Эт-хөренгинерни саткылапкаш, ядыыларга үлеп бериптиңер. Боттарыңарга эргижиреп-элевес барба-савалардан кылыңар, эвээжеп төнмес эртине-байлакты дээрлерге чыып алыңар, аңаа олче оордаа чоокшулавас, үзүт-ховаган-даа ону үгдередип чивес. ³⁴Чүге дээрге силерниң эртине-байлаанар кайда болдур, чүректеринер база ында болур.

* ^{12:25} Бо шүлүктүң өске утказы: «Силерниң араңардан кайыңар, сагыш човааш, дурт-сынын оода-ла бир кыры дурту хире узадып шыдааныл?» — бооп чадавас.

Кезээде белен удувас чалча

(Мф. 24:45-51)

³⁵Кезээде белен болуңар: кеткен хевинер куржанып алгаш олуруңар база колдуда чырыткыңар хып турар болзун. ³⁶Бодунуң дээргизи куда доюндан келгеш, эжик соктаарга, дораан ажыдып бээр дээш, оон чанып кээрин манап оран чалчаларга дөмей болуңар. ³⁷Дээргизи чедип кээрге, бут кырында одуг манап турар чалчалар амыр-чыргалдыг. Силерге алыс шынын чугаалап тур мен: ол дээрги чалчаның хевин кеткеш, оларны столга олуртуп алгаш, боду оларга бараан болур. ³⁸Дээргизи дүн ортузунда азы оон-даа орай өйде чедип келгеш, оларның одуг-сергек олураарын көрүп каар чалчалар амыр-чыргалдыг. ³⁹Мону база билип алыңар: бажың ээзи каш шакта оор кээрин билер турган болза, бодунуң бажыңын оорлаттырбас ийик. ⁴⁰Силер база белен болуңар, чүге дээрге Кижиге амытан Оглу манаваан шагыңарда чедип кээр».

⁴¹Пётр ынчан мынча деп айтырган: «Дээрги! Бо угаадыглыг чугааны чүгле биске чугаалап тур силер бе азы шупту улуска бе?»

⁴²Дээрги-Чаякчы мынча дээн: «Бажың ээзи чалчаларының бирээзин өскелериниң бажыңга салгаш, оларга аьш-чемни чогуур үезинде үлээр кылдыр томуйлап каарга, шынчы болгаш сарыылдыг ажил-херек эргелекчизи кандыг болурул? ⁴³Ээзи чедип келгеш, оон ынчалдыр кылып турарын көрүп каар болза, ол эргелекчи амыр-чыргалдыг. ⁴⁴Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: ээзи ону бүгү ээлээн чүвезиниң бажыңга олуртуп каар. ⁴⁵А бир эвес ол эргелекчи чалча бодунга: „Мээң дээргим ам дораан келбес-ле болгай“ — деп чугаалааш, өске эр, херээжен чалчаларны эттеп-соп, ижип-чип, эзиртир арагалап эгелээн дирик. ⁴⁶Ындыг чалчаның ээзи оон манавааны хүнде база бодавааны шакта чедип келгеш, ону чула кезеткеш, бүзүрел чок өске улус-биле дөмей аажылаар. ⁴⁷Дээргизиниң күзел-соруун билер хирезинде-ле белен эвес болган азы дээргизиниң аңаа чугаалап каанын ёзугаар кылбайн барган чалча сылба шаптырар. ⁴⁸А ээзиниң күзел-соруун билбейн, кеземчеге чүүлдежир үүлгедиг кылган чалча эвээш кеземче алыр. Кымга хөйүнү берген болдур, оон хөйүнү айтырар база кымга хөйүнү бүзүрөп дааскан болдур, оон харысалгазы улуг болур.

Христос — аңгылажыышкынның чылдагааны

(Мф. 10:34-36)

⁴⁹Мен черге отту кыпсыр дээш чедип келдим, ол оттуң шагда-ла өөскүй бээрин күзээрим атты! ⁵⁰Сугга суктурган кижиге дег, хилинчээмге

суктурар ужурлуг мен, оон боттанырын манааш, Мээң халаазырап турарымны кандыг дээр! ⁵¹Силер Мени черге амыр-тайбыңны бээр дээш келген деп бодадыңар бе? Чок! Харын аңгылажышкынны бээр дээш чедип келдим. ⁵²Моон сонгаар беш кижилиг өг-бүле аңгыланчы бээр: жүжү ийизинге удур база ийизи үжүнге удур апаар. ⁵³Адазы оглунга удур болгаш оглу адазынга удур; иези уруунга удур болгаш уруу иезинге удур; кунчуу кеннинге удур болгаш кенни кунчуунга удур апаар».

Үениң бадыткал демдээ

(Мф. 5:25-26; 16:2-3)

⁵⁴Иисус чонга мынча деп турган: «Барыын чүктен кара булуттуң көдүрлүп кел чыдарын көргөш, силер ол дораан „Чаъс чаар-дыр“ дээринерге, удавайн чаъс чаай бээр ийик чоп. ⁵⁵Мурнуу чүктен хат хадып келгенин эскергеш, силер „Изиир-дир“ дээринерге, ылап ындыг болур ийик чоп. ⁵⁶Ийи арынныглар! Чер биле дээрже көргөш, агаарның кандыгызын билип каар хиреңерде, бо үениң кандыгызын канчап билип шыдавас силер? ⁵⁷Шын кайдазын чүге боттарынар шиитпирлей албас силер? ⁵⁸Сээң-биле чаргылдажып, сени буруудаткан кижиле биле шүүгү черинче бар чыткаш, орук ара ооң-биле эптежип аарын оралдаш, оон башка ол сени шииткекчиге эккээр, а шииткекчи херектеннер таңнылынга хүлээдип бээр, а ол карабачыңга олуртуп каар. ⁵⁹Сеңээ чугаалап тур мен: сөөлгү үүрмек чоозунну кактап тургаш, өрөнни төлөп бербээн шаанда, оон үнүп шыдавас сен».

Өлбес дээш, бачыдыңар минниңер

13 ¹Ол өйде аңаа турган чамдык улус Иисуска чедип келгеш, Пилат чагырыкчыга, Бурганга өргүл кылып тура, өлүртүп каан Галилея чурттуглар дугайында Аңаа чугаалаан чүве-дир. ²Иисус мынча деп харыылаан: «Ынчаар когараанын бодаарга, ол Галилея чурттуглар арткан бүгү Галилея чурттуглардан бачыттыг турган деп бодадыңар бе? ³Силерге чугаалап тур мен: чок! Ынчалза-даа бачыдынар миннип, Бурганче ээлбес болзуңарза, шуптунар база ынчалдыр өлүр силер. ⁴Азы Силоамның суургазы оларның кырынче кээп ужарга, өлүр бастыртып каан он сес кижиле база Иерусалимнің арткан бүгү чурттакчыларындан улуг буруулуг болган деп бодадыңар бе? ⁵Силерге чугаалап тур мен: чок! Ынчалза-даа бачыдыңар миннип, Бурганче ээлбес болзуңарза, шуптунар база ынчалдыр өлүр силер».

Чимизи чок смоква ыяжының дугайында угаадыглыг чугаа

⁶Оон Иисус мындыг угаадыглыг чугаа чугаалаан: «Бир кижиниң шөлүнге смоква ыяжы олурткан турган. Оон ол ыяжының чимизин чыып аары-биле чеде бээрге, чүү-даа үнмээн болган. ⁷Ол ынчан чимистиг үнүштер ажаакчызынга мынча дээн: „Көрөм, мен бо смоква ыяжының чимизин чыып аары-биле үш чыл улай келгеш, куруг болдум; ам ону кезип каавыт! Хей-ле чер ээлеп турган херээ чүл оон?“ ⁸Ынчалза-даа демгизи аңаа мынча дээн: „Дээрги! Ону ам-даа бир чылда арттырып каап көр. Мен оон черин үлдүрерткеш, чемишчидер мен. ⁹Келир чылын чимизин бере бээри чадавас, а бербес болза, ынчан ону кезип каавыт“».

Херээженни амыр-дыш хүнүнде экирткени

¹⁰Иисус амыр-дыш хүнүнде синагогаларның бирээзинге суртаал кылып турган. ¹¹Аңаа аарыыңга алыскаш, бүшкүгүр апарган херээжен кижиле турган. Ол херээженге аарыының бугу он сес чыл дургузунда хөндүрлүр арга бербээн чүве-дир. ¹²Иисус ону көрүп кааш, кый депкеш: «Херээжен, бодунун аарыыңдан адырлып тур сен» — дээн. ¹³Оон Ол холдарын аңаа дегзирге, херээжен доп-дораан хөндүрлү бергеш, Бурганны алдаржыдып эгелээн.

¹⁴Синагога даргазы ынчан Иисустуң амыр-дыш хүнүнде экирткенинге хорадап, чонга: «Ажылдазын дээн алды хүн бар-дыр, эмненири-биле амыр-дыш хүнүнде эвес, а ол хүннерде кээп туруңар» — дээн.

¹⁵Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча деп харыылаан: «Ийи арынныглар! Силерниң кайыңар-даа бодунуң шарызын азы элчигенин амыр-дыш хүнүнде кажаада турар черинден чежип алгаш, суггарары-биле чедип аппаратас ийик бе? ¹⁶Ынчаарга эрликтин мырыңай он сес чыл дургузунда хүлүп келгени Авраам өгбенин бо уруун амыр-дыш хүнүнде ол хүлүг-бегинден хоставаңар турган бе?» ¹⁷Иисус ону чугаалаан соонда, Аңаа удурланып турган улус шуптузу ыядып-човай берген, а бүгү чон Иисустуң кылып турганы кайгамчык ажыл-херектери дээш өөрүп турган.

Бурганның Чагыргазының дугайында

(Мф. 13:31-33; Мк. 4:30-32)

¹⁸Оон Иисус мынча дээн: «Бурганның Чагыргазы чүге дөмейил база Ону чүү-биле дөмейлей көөр мен? ¹⁹Ол бир кижиниң сесерлиинге тарып алганы хензиг горчица үрезининге дөмей-дир, ол үрезин өзүп

келгеш, улуг ыяш дег апаарга, дээрниң куштары безин ооң будуктарынга уя тудуп алганнар».

²⁰ Оон улаштыр мынча дээн: «Бурганның Чагыргазын чүү-биле дөмейлей көрейин? ²¹ Херээжен кижиниң дыка хөй далганга холааш, бүгү далган хөөй бергиге булгап турары ажыткыга Ол дөмей-дир».

Тар эжик-хаалга

(Мф. 7:13-14, 21-23)

²² Иисус хоорайлар, суурлар таварты, орук ара чонну өөретпишаан, Иерусалимче шиглей чоруп олурган. ²³ Бир-ле кижини Оон мынча деп айтырган: «Дээрги, чүгле каш санның кижини камгалал алыр дээри шын бе кай?»

²⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Тар эжик дамчыштыр Бурганның Чагыргазынче эрте бээрин кызыдынар, чүге дээрге дыка хөй кижини ынаар кирерин оралдажыр, ынчалза-даа шыдавас дээрзин силерге чугаалап тур мен. ²⁵ Бажың Ээзи бир-ле туруп келгеш, эжиин хаап аарга, силер даштыгаа туруп калгаш, эжик соктап: „Дээрги, биске ажыдып көрүңер!“ — деп чанныр силер. А Ол мынча деп харыылаар: „Мен боттарыңарны-даа, кайыын келгениңерни-даа билбес мен“. ²⁶ Ынчан: „Бис Силер-биле кады ижип-чип турдувус чоп, Силер кудумчуларывыска бисти өөредип турдунар чоп“ — дээр силер. ²⁷ А Ол мынча деп харыылаар: „Мен боттарыңарны-даа, кайыын келгениңерни-даа билбес мен, бузуттут херектер үүлгедикчилери, дөгөренер Менден ырап чорунар!“ ²⁸ Авраамның, Исаактың болгаш Иаковтуң база бүгү медээчилерниң Бурганның Чагыргазында турарын, а силерни Оон үндүр ойдадып турарын көрүп каар силер. Ынчан ыглап-сыктаар болгаш диштеринер кыжырадыр силер. ²⁹ Чөөн болгаш барыын чүктен, сонгу болгаш мурнуу чүктен улус чедип келгеш, Бурганның Чагыргазынга дойга олурар олуттарын ээлеп алыр. ³⁰ Ынчаарга амгы амыдыралда сөөлгүлери аңа баштайгылары апаар, а ам баштайгылары сөөлгүлери апаар».

Иисустуң Иерусалим дээш кажыыдалы

(Мф. 23:37-39)

³¹ Ол өйде Иисуска элээн каш фарисей чедип келгеш: «Бо черге артып калбайн, өске-бир черже чоруй барынар, чүге дээрге Ирод Силерни өлүрер деп тур!» — дээннер. ³² Ол мынча деп харыылаан: «Баргаш, ол хоралыг дилгиге Менден мындыг сөс чедиринер: „Мен бөгүн болгаш даарта буктарны үндүр сывырар база улусту экиртир

мен, а үшкү хүнде ажыл-херээмни төндүрер мен“. ³³ Ындыг-даа болза Мен бөгүн, даарта болгаш сонгузуу хүн оруум уламчылаар ужурлуг мен, чүге дээрге медээчи Иерусалимниң даштынга өлүр деп чүве турбас ужурлуг!

³⁴ О, Иерусалим, Иерусалим! Медээчилерни өлүрүп турар база олче чорутканнарны даш-биле соккулап каар хоорай! Куштун чаш төлдерин чалгынының адаанга чыып аары дег, Мен чеже катап Иерусалимниң чурттакчыларын чыып аарын күзедим, ынчалза-даа силер ону күзевеңер! ³⁵ Көрдүңер бе, силерниң өргөөңер ээн кагдынгандыр. „Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижини ачы-буянныг болзун!“^a — деп чугаалай бээринер үе-шаг келбээн шаанда, Мени ам көрбөңерни силерге чугаалап тур мен».

Иисус фарисейниң бажыңында

14 ¹ Бир-ле катап амыр-дыш хүнүнде Иисус бир-ле эң ат-сурагылыг дээн фарисейниң бажыңыга чемненер дээш чедип келген. Фарисейлер Иисустуң чүнү кылырын кичээнгейлиг хайгаарат турганнар. ² Оон мурнунга суг ыжыындан хаваңнап аараан кижини олурган. ³ Иисус ынчан фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбыр-лакчыларындан мынча деп айтырган: «Амыр-дыш хүнүнде экиртирин ыдыктыг хоойлувус чөпшээрээр бе?» ⁴ Олар ытташпааннар. Ол ынчан демги кижиге холун дээскеш, экиртип кааш, бажыңынче чорудупкан. ⁵ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Силерниң бирээңерниң оглу азы шарызы-даа амыр-дыш хүнүнде кудукче кире берген болза, таанда-ла ол-ла дораан баргаш, ушта тыртып албас силер бе?» ⁶ Олар анаа удур чугаалаптар чүве тыппааннар.

Аалчыларга болгаш бажың ээзинге угаады

⁷ Чалаткан аалчыларның чамдыызы стол артынга эң хүндүлүг олуттарны шилип ап турарын эскерип кааш, Иисус оларга угаадыгыг чугаа чугаалаан: ⁸ «Куда доюнче сени чалаар болза, эң хүндүлүг олут ээleve, сенден-даа алдар-хүндүлүг кым-бир кижини база чалаткан туруп болур болгай. ⁹ Ынчан сени болгаш ол кижини чалаан ээ кижини сеңээ чедип келгеш: „Бо кижиге олудуң чайлап бер“ — дээр болгай. Сен кочу-шоотка кирип, бажың ээзинден эң ырак олут ээлээр апаар сен. ¹⁰ Сени дойже чалаар болза, аңаа чеде бергеш, дөрдөн эң ырак олутту ээлеп ал, ынчан сени чалаан ээ кижини сеңээ келгеш:

^a Ыд. ыр. 117:26.

„Өннүк, оон чоок черже олуруп ал“ – дээрге, бүгү чалаткан аалчылар мурнунга алдар-хүндүң улгады бээр. ¹¹ Бодун өрү көрдүнер кижиги бүрүзү дора көрдүрер, а бодун дора көргөн кижиги бүрүзү өрү көдүртүр».

¹² Оон Иисус Ону чалаан бажың ээзинге мынча дээн: «Дүштеки азы кежээки дойлаашкынче улус чалап тура, харыы чалаашкын кылып, сеңээ орнун тургузуп берип шыдаар эш-өөрүннү, акы-дунманны, төрелдеринни азы бай кожаларыңны чалаары-биле кызыгаарланма. ¹³ Ынчалза-даа аалчылар чалап тура, ядыылар, бертик-бежелдер, аскак-бүскектер болгаш согурларны чала. ¹⁴ Ынчан амыр-чыргалдыг болур сен: оларның сеңээ харыы тудуп, өөрүп-четтиргенин илередир харыы чок, ынчангаш Бурганга шынчы кижилер катап дирлир өйде Бурган сени шаңнаар».

Улуг дой дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 22:1-10)

¹⁵ Ону дыннап кааш, Иисус-биле кады хөлестеп чытканнарның бирээзи Аңа мынча дээн: «Бурганның Чагыргазыңга аштанып-чеменир кижиги амыр-чыргалдыг-дыр!»

¹⁶ Иисус аңа мынчаар харыылаан: «Бир кижиги улуг дой кылгаш, дыка хөй аалчы чалаан. ¹⁷ Дойлаар үе кээрге, ол чалатканнарже бодунун чалчазын: „Чедип келиңер, хамык чүве шагдала белен“ – деп сөгледири-биле чорудупкан. ¹⁸ Ынчалза-даа шупту чалаткан улус бир аай буруузун миннип эгелээн. Биргизи мынча дээн: „Мен шөлде чер садып алдым, барып, ону көөрү меңээ чугула апарды, буруудатпайн көрөм“. ¹⁹ Өскези мынча дээн: „Мен беш эжеш шары садып алгаш, оларны шенеп көөрү-биле чоруптум, буруудатпайн көрөм“. ²⁰ Үшкүзү мынча дээн: „Мен мырынай чаа өгленип алдым, ынчангаш кээп шыдавас-тыр мен“. ²¹ Чалча ээп келгеш, ээзинге шупту чүвени чугаалаан. Бажың ээзи ынчан ажына бергеш, чалчазыңга мынчаар дужааган: „Хоорайның хамык улуг-биче кудумчуларын шалыпкын эргий кезээш, бүгү-ле ядыы, бертик-бежел, согур болгаш аскак-бүскек улусту бээр эдертип эккел“. ²² Чалчазы оон: „Силерниң дужаалынарны күүсеттим, ынчалза-даа хос олуттар ам-даа бар-дыр“ – деп чугаалаан. ²³ Дээрги чалчазыңга мынча дээн: „Орук-кокпаларны эргий кезээш, мээң бажыңымны аалчылар дола бээр кылдыр, бүгү-ле душкан улузуңну албадал-биле бээр эккел. ²⁴ Сеңээ чугаалап тур мен: баштай чалааным улустуң кайызы-даа ам мээң доюмга келбес“».

Иисустуң өөреникчизи болуру

(Мф. 5:13; 10:37-38)

²⁵ Иисус-биле кады дыка хөй чон чоруп олурган. Ол чонче эргилип келгеш, мынча дээн: ²⁶ «Мени эдерип чоруур дээн, ынчалза-даа ада-иезинге, кадайыңга, ажы-төлүңге, ха-дунмазыңга болгаш харын-даа бодунун амы-тыныңга ынаа Меңээ ынаандан артык кижиги турар болза, ол Мээң өөреникчим болуп шыдавас. ²⁷ Бодунун белдир-крезин чүктеп чорбас база Мени эдерип чорбас кижиги Мээң өөреникчим болуп шыдавас.

²⁸ Силерниң араңардан бир-ле кижиги суурга тудуп аар дээн дижик. Ол баштай олурупкаш, тудугну төндүреринге акша-хөрөңгизи четчирин билип алыр дээш, бүгү чарыгдалдарын санаваас чүве бе? ²⁹ Оон башка, ол кижиги суурганың таваан салып алгаш, төндүр тудуп шыдавайн барза, ындызын көргөн бүгү улус: ³⁰ „Бо кижиги тудугну эгелеп кааш, төндүрер харыы чок болду“ – дижип, ону шоодар болгай.

³¹ Азы бир хаан өске хаанга удур дайылдажып үнер дээн дижик. Ол баштай олурупкаш, олче чээрби муң шериглиг кел чыдар удурланыкчызыңга удур он муң шериглиг чаалажып шыдаар-шыдавазын боданмас чүве бе? ³² Бир эвес ооң чаалажыр харыы чок болза, удурланыкчызы ам-даа ырак чорда, тайбың керээзиниң негелделерин билип аары-биле элчилерин олче чорудар болгай. ³³ Силер база боттарыңарда бар бүгү чүведен шак ынчалдыр ойталаваан болзуңарза, Мээң өөреникчилерим болуп шыдавас силер.

³⁴ Дус – эки бүдүмел, ынчалза-даа ол ажыг эвес апарза, ооң дуссуун чүнүн-биле дедир эгидерил? ³⁵ Ол дус черге чемишчидилге кылдыр безин ажыглаттынмас болгай, ону чүгле үндүр октаары артар. Дыңнаар кулаа бар кижиги дыңназын!»

Читкен хой дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 18:12-14)

15 ¹ Бир-ле катап бүгү үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер Иисусту дыннаар дээш чыгып келгеннер. ² А фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары: «Ол бачыттыг кижилер-биле харылзажып, оларның-биле кады чеменип олурардыр» – деп химиренчип турганнар. ³ Ынчаарга Иисус оларга дараазында угаадыглыг чугааны чугаалап берген: ⁴ «Силерниң араңарга чүс хойлуг кижиги тургаш, оларның бирээзин чидирипкен дижик. Ол тозан тозан ээн одарга арттырып кааш, чиде бергенин тып алгыжеге чедир

ону дилеп чоруппас бе? ⁵А тып алгаш, ону эктинче өөрүшкү-маңнайлыг салып алыр. ⁶Оон бажыңынче аппаратгаш, эш-өөрү болгаш кожоларын кый деп алгаш, оларга: „Өөрүшкүмнү үлежинер, мен читкен хожомну тып алдым!“ — дээр. ⁷Силерге чугаалап тур мен: дээрлерге шак-ла ынчаар, амыдыралын өскертири албан эвес „Бачыт чок мен“ дээр тозан тос кижиге бодаарга, бачыдын миннип, Бурганче ээлген чаңгыс-ла бачыттыг кижиге дээш, өөрүшкү улуг болур.

Читкен чоос дугайында угаадыглыг чугаа

⁸Азы кандыг-бир херээжен он мөңгүн чоостуг тургаш, оларның бирээзин чидирипкен дирик. Ол чырыткызын кыпсып албас бе база ол чоозун тып алгыжеге чедир бажың иштин бир кылдыр ширби, хынамчалыг дилей бербес бе? ⁹А тып алгаш, эш-өөрү болгаш кожоларын кый деп алгаш, оларга: „Өөрүшкүмнү үлежинер, мен чидирипкен чоозумну тып алдым“ — дээр. ¹⁰Силерге чугаалап тур мен: дээрлерге шак-ла ынчаар, бачыдын миннип, Бурганче ээлген чаңгыс-ла бачыттыг кижиге дээш, Бурганның төлээлери өөрүүр».

Будалып-читкен оол дугайында угаадыглыг чугаа

¹¹Оон Иисус мынча дээн: «Ийи оолдуг бир кижиге чораан чүве-дир. ¹²Биче оглу ачазыңа мынча дээн: „Ачай! Эт-хөрөңгивистин меңээ онаажыр кезээн үзүп берип көр“. Ынчаарга ачазы эт-хөрөңгизин оолдарының аразыңа үлөп берген. ¹³Үр болбаанда, биче оглу үлүүн дөгөрезин садыпкаш, акшазын ап алгаш, ырак чуртче чорупкан. Ол аңаа будагалдыг чурттааш, бодунуң бүгү акша-хөрөңгизин төтчөгөп каапкан. ¹⁴Оон хамык өңчүзүндөн чүү-даа артпаанда, ол чуртка улуг аш эгелээн болгаш, оол аштап-түрөй берген. ¹⁵Оол барып, демги чернин чурттакчыларының бирээзинге хөлезиленип туруп алган, а ол кижиге аңаа бодунуң шөлүндө хаваннарын кадартып каан. ¹⁶Демги оол аштаанындан хаван чеми-биле-даа хырнын долдурарыңа белен турган, ынчалза-даа ону безин кым-даа аңаа бербес бооп-тур. ¹⁷Угаан кире бергеш, ол мынча дээн: „Мээң ачам чеже хире хөлезилеттинген чалчалыг ийик, олар шупту хырын быжыы-биле чемненип турар болгай, а мен мында аштап өлүр четтим-не! ¹⁸Ачамга чеде бергеш, аңаа мынча дэйн: ‘Ачай! Мен Бурганга болгаш сеңээ удур бачыт үлгеттим. ¹⁹Мен ам сээң оглуң деп ададырыңа төлөп чок болу бердим, оода-ла чалчаларың бирээзи кылдыр мени хүлээп ап көр’“.

²⁰Оон ачазыңа чорупкан. Оглу чоокшулап келбээнде-ле, ачазы ону көрүп кааш, кээргей берип-тир. Ачазы оглуңа маңнап чеде

бергеш, ону кужактааш, ошкап эгелээн. ²¹Оглу аңаа мынча дээн: „Ачай! Мен Бурганга болгаш сеңээ удур бачыт үлгеттим. Мен ам сээң оглуң деп ададырыңа төлөп чок болу бердим“. ²²А ачазы бодунуң чалчаларыңа мынча дээн: „Эки дээн хепти саадал чокка эккелгеш, ону хепкерип канар, оон холунга билзектен, а будунга идиктен кедиринер. ²³Семиртир азырап каан молдургадан эккелгеш, соп беринер: ам дой кылып, хөглээр бис. ²⁴Чүге дээрге мээң бо оглум өлүг тургаш, ам дирлип келген-дир, чидип чорааш, ам тыптып келген-дир“. Ынчангаш олар байырлап-дойлап эгелээнер.

²⁵Улуг оглу ол өйде шөлгө турган, оон чанып кел чыда, бажыңыңа чоокшулап келгеш, ыр-шоор биле танцы-самның шимээнин дыңнап каан. ²⁶Ол чалчаларның бирээзин кый деп алгаш: „Бо чүү болуп турар чүвөл?“ — деп айтырган. ²⁷Оозу аңаа мынча деп харыылаан: „Сээң дунман чанып кээрге, ачаң семиртир азырап каан молдурга соп берди, чүге дээрге оглу каң-кадык база дирик-менди ээп келген-дир“. ²⁸Акызы хорадай бергеш, бажыңа кирбес-тир деп бодап алган. Ачазы үнүп келгеш: „Кирип көрөм“ — деп дилей берген. ²⁹Ынчалза-даа ол ачазыңа мынча деп харыылаан: „Көр даан, ачай, мен сеңээ мынча чыл дургузунда чалчан дег бараан болуп, чугаалаан сөзүңнүң аайындан эртпейн келдим, ынчалза-даа сен меңээ, эш-өөрү-биле кады хөглөп-байырлазын дээш, кажанда-даа өскүс аңаа безин берип көргөн эвес сен. ³⁰А сээң бо оглуң самын-садар херээженнер-биле будалып, эт-хөрөңгини төтчөгөп каапкаш чедип кээрге, сен аңаа семиртир азырап каан молдурга соп берди!“ ³¹Ачазы ынчан аңаа мынча дээн: „Күжүр оглум! Сен үргүлчү-ле мээң-биле кады сен, менде бар бүгү чүве сээни болгай. ³²Сээң бо дунманың өлүг тургаш, ам дирлип келгени дээш база чидип чорааш, ам тыптып келгени дээш өөрүп-хөглөвейн, чүү дээш өөрүп-хөглээр бис?!“»

Тывыңгыр эргелекчи дугайында угаадыглыг чугаа

16 ¹А Бодунуң өөреникчилеринге Иисус мынча дээн: «Бир бай кижиниң ажил-агый эргелекчизи ээзиниң эт-хөрөңгизин самчыгдап турар деп сойгалаткан чүве-дир. ²Ээзи эргелекчини кыйгырткаш, аңаа мынча дээн: „Сээң дугайыңда чүү дыңнап турарым ол? Бодунуң башкарылган дугайында меңээ харыдан тут, моон соңгаар бо албан-дужаалга артып каап шыдавас-тыр сен“. ³Эргелекчи ынчан мынча деп боданган: „Мен ам чүнү канчаайн? Ээм мени ажилымдан халаар деп барды. Чер казыптар хире күш-шыдалым бар эвес, улустан хайырлал дилээр дээрге, ыядынчыг-дыр. ⁴А, ындыг эвес,

мени бо ажылдан үндүрүптерге, улус мени бажыңнарыңга хүлээп алыр кылдыр чүнү кылыр ужурлуумну ам-на билип кааптым!“⁵ Ол бодунуң дээргизинге өрелиг бүгү улусту кыйгыртып алгаш, биргизинден айтырган: „Мээн ээмге өрөң чежел?“⁶ Демгизи: „Чүс доскаар үс“ — деп харыылаан. Эргелекчи анаа: „Хол үжүүң алгаш, олургаш, бежен кылдыр дүрген эде бижи“ — дээн.⁷ Оон өскезинден айтырган: „А сээң өрөң чежел?“ Оозу: „Чүс шоодай кызыл-тас“ — деп харыылаан. Эргелекчи анаа: „Хол үжүүң алгаш, сезен деп бижи“ — дээн.⁸ Бузурукчу эргелекчини, оон тывынгыр чоруу дээш, ээзи безин мактап каан. Ийет, бо делегейниң улузу ажыл-херээн чоғудуп, харылзаа тударда, чырыктын төлдеринден артык тывынгыр болдур ийин.

⁹ Силерге чугаалап тур мен: бо делегейге чыып алган эртине-байлаанар ажыглап, боттарыңарга эш-өөрден тып алыңар, ынчан бо делегейниң бүгү чүвези төне бээрге, олар силерни мөңгө турар өргээлеринге хүлээп алыр. ¹⁰ Хензиг чүвеге шынчы кижиге улуунга база шынчы болур, а хензиг чүвеге шынчы эвес кижиге улуунга база шынчы эвес болур. ¹¹ Ынчангаш силерге бо делегейниң эртине-байлаан бүзүрөп болбас чүве болза, алыс шын эртине-байлакты кым силерге бүзүрээрил? ¹² Ол ышкаш силерге өскениң эт-хөрөңгизин бүзүрөп болбас чүве болза, бодуңарны кым силерге бүзүрээрил?

¹³ Кандыг-даа чалча ийи дээргиге хары угда бараан бооп шыдавас: чок-ла болза бирээзин көөр хөңнү чок, а өскезинге ынак боор азы бирээзинге кызып бараан болгаш, өскезин тоовас боор. Силер база Бурганга болгаш акша-мөңгүңгө хары угда бараан болуп шыдавас силер».

Бурганның хоойлузу болгаш Дээрниң Чагыргазы

(Мф. 11:12-13)

¹⁴ Ол бүгүңү акша-мөңгүңгө ынак фарисейлер база дыңнаан болгаш, Иисусту кочулап, каттыржып турганнар.

¹⁵ Ол фарисейлерге мынча дээн: «Силер боттарыңарны өске улус мурнунга Бурганга шынчы кылдыр көргүзерин оралдажыр-дыр силер, ынчалза-даа Бурган чүректериңерни билер. Кижилерниң үнелиг деп санаар чүвези Бурганның мурнунга чүдек-бужар болур. ¹⁶ Ыдыктыг хоойлу болгаш медээчилерниң Бижилгелери Иоанның мурнунда-ла бар турган. Ынчаарга Иоанның чедип келген үезинден бээр Бурганның Чагыргазының дугайында Буянның Медээни суртаалдап эгелээн, а кижиге бүрүзү Олче кирер дээш, чүткүдүп турар-дыр. ¹⁷ Ындыг-даа болза ыдыктыг хоойлунуң оода чангыс шыйы күжүн

чидирериниң орнунга, дээр биле чер мурнай эстип хайлы бээр!¹⁸ Бодунуң кадайыңдан чарылгаш, өске кадай алган кижиге бүрүзү ашак-кадайның шынчы чоруун үрээни ол. А ол ышкаш бодунуң ашаандан чарылган херээженни кадайланып алган кижиге база ашак-кадайның шынчы чоруун үрээни ол».

Бай кижиге болгаш Лазарь

¹⁹ Иисус улаштыр мынча дээн: «Бир бай кижиге турган, ол эң кааскоча, улуг өртектиг хеп кедип, хүннүн-не байырлап-дойлап келген. ²⁰ А оон хаалгазының баарыңга Лазарь деп аттыг, бүгү боду оюлганнап кодурлаан яды кижиге чыдар турган. ²¹ Ол байның столундан кээп дүшкен аш-чем артынчызы-биле хырнын дүптээр дээш манап чыдар күжүр чүве-дир. Ыттар безин келгеш, оон оюлганнаан балыгларын чылгап берип турганнар. ²² Яды кижиге өлүп каарга, дээрниң төлээлери ону дээрже — Авраамның чанында хүндүлүг черже алгаш барганнар. Бай кижиге база өлүп каарга, ону орнукушудуп кааннар.

²³ Тамыга баргаш, хилинчектенип чыда, ол бай кижиге карактарын өрү хере көрүпкеш, ынаар ыракта Авраамны болгаш оон чанында олурар Лазарьны көрүп каан. ²⁴ Бай кижиге ынчан кыйгы салган: „Авраам, адам, мени кээрге берип, Лазарьны бээр чорудуп көр. Ол салаазының бажын сугга өтүргөш, мээң дылымны шыгытсын. Чүгө дээрге мен бо чалбыыш-отка хилинчектенип, ат болдум“. ²⁵ Ынчаарга Авраам мынча деп харыылаан: „Оглукум, сен чуртталганда чүгле эки чүүлү-ле четтирип чорааныңны сактып келем, а Лазарь чүгле багын четтирип келди чоп. Ам кээп, ол мында аргалалын алды, а сен хилинчек көре бердин. ²⁶ Оон ангыда, сээң-биле бистин аравыста канчаар-даа аажок ханы оңгар чыдып турар-дыр, ынчангаш кандыг-бир кижиге моон сенче эртер-даа дээш, эртип шыдавас-тыр, ол ышкаш оон база кым-даа бээр эртип шыдавас-тыр“.

²⁷ Бай кижиге мынча дээн: „Ынчаарга Лазарьны мээң ачамның бажыңынче чорударын сенден дилеп тур мен, адам. ²⁸ Мен беш дунмалыг кижиге болгай мен, оларның кайызы-даа маңаа кээп, мен ышкаш хилинчектенмезин дээш, Лазарь оларны баш бурунгар сагындырып кагзын“. ²⁹ Авраам анаа мынча деп харыылаан: „Оларда Моисей база өске-даа медээчилер бар болгай, оларны дыңнап чорзуннар“. ³⁰ А бай кижиге мынча дээн: „Чок, Авраам ада, өлгөш, катап дирилген кижилерниң кайы-бирээзи оларга чеде бээр болза, олар ынчан бачыдын минни бээрлер ийик“. ³¹ Ынча дээрге, Авраам мынчаар харыылаан:

„Бир эвес олар Моисейни база өске-даа медээчилерни дыңналас чүве болза, өлгөн кижилернин кайы-бирээзи-даа катап дирлип келгеш, оларны бүзүрөтпес-тир ийин“».

*Күткүлгелер, өршээл бээри, бүзүрээри база
албан-хүлээлге дугайында
(Мф. 18:6-7, 21-22; Мк. 9:42)*

17 ¹А Бодунуң өөреникчилеринге Иисус мынча дээн: «Күткүлгелернин кээри чайлаш чок, ынчалза-даа оларның кээринин чылдагааны болган кижинин бодунуң шорузу-дур! ²Бо бичии улустуң кайы-бирээзин бачытче чыгапкан кижиге турар болза, оон мойнунга дээрбе дажы баглааш, далайже кири октаптары безин ол кижиге оон дээр салым болур ийик. ³Ынчангаш кичээнгейлиг болунар! Бир эвес эжин бачыт үүлгедипсе, ону чемелеп чугаала, а бир эвес бачыдын миннир болза, ону өршээ. ⁴А бир эвес ол сеңээ удур хүнде чеди катап буруулуг херек үүлгеткеш, чеди катап дедир келгеш: „Буруулуг-дур мен“ — дээр болза, ону өршээ».

⁵Дээрги-Чаяакчының элчиннери бир-ле катап Аңаа мынча дээннер: «Бүзүреливисти өстүрүп көрүнер». ⁶Дээрги-Чаяакчы мынча деп харыылаан: «Бир эвес силерде оода-ла горчица үрезини хире бүзүрөл бар болза, силер ынчан бо смоква ыяжынга: „Дазылындан тура тырттылгаш, бодуну далайга солуй олуртувут“ — дээр болзунарза, ол силерге чагыртыр ийик.

⁷Силернин бирээнер чер чарып азы хой кадарып хүнзээр чалчалыг дирик. Ол шөлден чанып кээрге, аңаа: „Дүрген кир, олургаш, чемнен“ — деп чугаалавас болгай сен. ⁸Оон байтыгай, мынча дээр болгай сен: „Меңээ чемден белетке, оон эде кеттингеш, ижип-чип олурумда, меңээ бараан бол, а оон соонда бодуң ижип-чип боор сен“. ⁹Айыткан аайыңар-биле бараалгааны дээш, чалчаңарга оон соонда өөрүп-четтиргениң илеретпес-ле болгай сен. ¹⁰Силер база шак ындыг болунар, „кылыңар“ деп айыткан бүгү чүүлдү кылып каапкаш: „Бис дээрге төлөп чок чалчалар-дыр бис, чүгле хүлээлгевис күүсеткенивис ол-дур“ — деп чугааланаңар».

Экирий берген кеш аарыглыг кижилер

¹¹Иисус Иерусалимче бар чыткаш, Самария биле Галилеяның аразында кызыгаарны дургаар чоруп олурган. ¹²Ол бир-ле суурже кирип кел чыдырда, Ону экирбес кеш аарыглыг он кижиге уткуп алган. Олар

элээн ырадыр туруп алгаш, ¹³ыткыр үн-биле кый дей бергеннер: «Иисус, Башкы, бисти кээрге, өршээнер!»

¹⁴Оларны көрүп кааш, Ол мынча дээн: «Баргаш, Бурганның бараалгакчыларыңа көстүп каңар». Олар чорупкаш, орук ара арыгланап, экирий бергеннер. ¹⁵Оларның бирээзи экирий бергенин көргөн дораан-на, Иисуска дедир ээп келгеш, ыткыр үн-биле Бурганны алдаржыдып эгелээн. ¹⁶Ол Иисустуң мурнунче кээп дүшкеш, Аңаа өөрүп-четтиргениң илереткен. Ол болза Самария чурттуг кижиге бооптур. ¹⁷Иисус мынча деп айтырган: «Он кижиге арыгланган эвес ийик бе? А арткан тозу кайыл? ¹⁸Бо өске чер чурттуг көңгүс хары кижиден аңгыда, оларның чангызы-даа Бурганны алдаржыдып, ээп келбээни ол бе?» ¹⁹Оон демги кижиге мынча дээн: «Тургаш, чорувут, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап каан-дыр».

*Бурганның Чагырказының чедип кээри
(Мф. 24:23-28, 37-41)*

²⁰Бир-ле катап фарисейлер Иисустан Бурганның Чагырказы кажан кээрин айтырарга, Ол мынчаар харыылаан: «Бурганның Чагырказы көскү кылдыр чедип келбес. ²¹Кым-даа: „Ол мында-дыр“ азы: „Ол дуу ында-дыр“ — деп шыдавас, чүге дээрге Бурганның Чагырказы силернин аранарда-дыр».

²²Оон Ол Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: «Кижиге амытан Оглунуң оода чангыс хүнүн-даа болза аажок көрүксей бээринер үе чедип кээр, ынчалза-даа көрүп шыдавас силер. ²³Улус силерге: „Ол мында-дыр“ азы „Дуу ында-дыр“ — дирик, ынчалза-даа ынаар барбаңар база сүрүп маңаванар. ²⁴Чүге дээрге Кижиге амытан Оглу Бодунуң чедип кээр хүнүнде, кызаш кыңгаш, дээрни бир кыдыындан өске кыдыыңга чедир чайынналдыр чырыдыпкан чаңныкка дөмей болур. ²⁵Ынчалза-даа ол үеге чедир Ол хөй хилинчекти көрүп эртер база бо салгалдың улунунга тооп көрдүрбес ужурлуг. ²⁶Улуг өгбө Нойнуң үезинде болуп турганы дег, Кижиге амытан Оглунуң чедип кээр хүннеринде база-ла ындыг болур. ²⁷Бажың-хемезинче* Нойнуң кире бергени хүнге чедир улус-чон ижип-чип, кадай ап база ашакка барып келген болгай. Оон суг халавы хөме алгаш, оларның шуптузун чок кылып каан ийик чоп. ²⁸Улуг өгбө Лоттуң үезинде база-ла шак ындыг

* ^{17:27} Бажың-хеме — Бургандан сагындырып алган улуг өгбө Нойнуң суг халавындан камгаланыры-биле тудуп алганы, улуг корабльга дөмейлешкек эжиндирер бажың-сава (Эге дөс. 6-7 эгени көр).

болган. Кижилер ижип-чип, садыглап-даа, боттары-даа садыг кылып, тарып-олуртуп база тудуг кылып турганнар. ²⁹ Ынчалза-даа Лоттун Содом хоорайны каггаш үнүпкен хүнүнде дээрден от болгаш күгүрдөн бүткен чаъс чаггаш, оларның шуптузун чок кылып каан ийик чоп.

³⁰ Киж амытан Оглу чедип кээрге, база шак ындыг болур. ³¹ Ол хүн боду бажыңының кырынга турар, а эт-севи бажың иштинде чыдар киж и оозун алыры-биле дүшпезин; а шөлге чораан киж и база дедир ээп чанмазын. ³² Лоттун кадайын сактып келинер!^{*} ³³ Амы-тынын арттырып алыр дээш чүткээн киж и – амы-тынындан чарлыр, а амы-тынындан чарылган киж и – амы-тынын кадагалап алыр. ³⁴ Силерге чугаалап тур мен: ол дүне ийи киж и кады удуп чыдырда, оларның бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар. ³⁵⁻³⁶ Ийи херээжен кады тараа бастырып турган болза, бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар^{**}. ³⁷ Өреникчилери Иисустан: «Ол каяа болурул, Дээрги?» – деп айтырганнар. Иисус мынча деп харыылаан: «Кайда өлүг сек барыл, аңаа сек чиир куштар чыгып кээр».

Дулгуяк кадай болгаш шииткекчи дугайында угаадыглыг чугаа

18 ¹ Оларның үргүлчү мөргүүр болгаш идегелин чидирбес ужурлуун көргүзөр дээш, Иисус өреникчилеринге угаадыглыг чугаа чугаалап берген. ² Ол мынча дээн: «Бир-ле хоорайга Бургандан-даа кортпас, улустан-даа ыятпас шииткекчи турган. ³ Ол-ла хоорайга бир дулгуяк кадай чурттап чораан. Ол шииткекчиге үргүлчү кээп: „Чөптүг шииткел үндүрүп, мени хомудаткан кижиден камгалап көрүнер“ – дилеп шаг болган чүве-дир. ⁴ Ынчаарга шииткекчи элээн үр ынаваан. Ынчалза-даа адак соонда ол бодунга мынча дээн: „Мен Бургандан-даа кортпас, улустан-даа ыятпас болзумзажок, ⁵ бо дулгуяк кадай меңээ амыр-дыш бербестеди. Моон сонгаар мээн

* ^{17:32} Лоттун кадайы – Бодунун кезедир дээни хоорайдан үнүп чоруй баарын Бурган Лотка болгаш ооң өг-бүлезинге чугаалааш, ол өйде хая көрнүрүн хоруп каан. Хоорайдан үнүп бар чыткаш, Лоттун кадайы ында чүү болуп турарын көөр дээш хая көрнүрге, Бурган ону дустан бүткен адагаш кылдыр хуулдурупкан (Эге дөс. 19 эгени көр).

** ^{17:36} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «Ийи киж и шөлге кады чораан болза, оларның бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар» – деп сөстөр эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

кулаам конгалап, кээп-ле турбазын дээш, ооң чаргызын үзүп берейн адырам“».

⁶ Оон Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Арын-нүүр чок шииткекчинин чүнү чугаалаанын дыннап тур силер бе? ⁷ А Бурган Олче дүн-хүн дивейн кыйгы салган Бодунун шилип алган улузун канчап камгалавас чүвел? Ол харыызын саададыр деп бе? ⁸ Бурган оларны доп-дораан камгалаарын Мен силерге чугаалап тур мен. Ындыг-даа болза Киж и амытан Оглу ээп келгеш, чер кырындан ындыг бүзүрелди тывар ирги бе?»

Фарисейлер болгаш үндүрүг хавырыкчыларының дугайында угаадыглыг чугаа

⁹ Боттары Бурганга шынчы дээринге бүзүрээр, а өскелерни куду көрүп чоруур чамдык улуска Иисус дараазында угаадыглыг чугааны чугаалап берген: ¹⁰ «Бирээзи фарисей, а өскези үндүрүг хавырыкчызы болур ийи киж и мөргүүрү-биле Бурганның өргээзинче кирип келген. ¹¹ Фарисей ангы туруп алгаш, тейлеп эгелээн: „Бурганым, мээң өске улус дег: дээрбечилер, арын-нүүр чоктар дег, самыырааннар азы оода-ла бо үндүрүг хавырыкчызы дег болбааным дээш, Сеңээ өөрүп четтирдим. ¹² Мен чеди хонук дургузунда ийи катап шээрленип, ап турар бүгү олча-ажыымның оннун бир кезиин берип турар-дыр мен“. ¹³ А үндүрүг хавырыкчызы ырадыр туруп алгаш, дээрже карактарын көдүрерин безин диттип чадаан, а чүгле бодунга чөгөнгөн хевирлиг хөрөөн шанчып, мынча дээн: „Бурганым, бачыттыг меңээ өршээлиң көргүс“. ¹⁴ Бо киж и фарисейге көөрдө, Бурганның мурнунга актыг апарып, бажыңынче чанганын силерге чугаалап тур мен. Бодун өрү көрдүнер киж и бүрүзү дора көрдүрер, а бодун дора көргөн киж и бүрүзү өрү көдүртүр».

Иисус болгаш бичии уруглар

(Мф. 19:13-15; Мк. 10:13-16)

¹⁵ Иисус оларга холу-биле дегзин дээш, улус Аңаа бичии уругларны эккеп турган. А өреникчилери, ону көргөш, оларны эрттирбейн, хоруп турганнар. ¹⁶ Ынчалза-даа Иисус бичии уругларны Бодунче кый деп алгаш, мынча дээн: «Чаш уруглар Меңээ кээп турзуннар, оларга шаптыктап, эртерин хоруванар! Чүге дээрге Бурганның Чагыргазы олар ышкаш улустуу боор. ¹⁷ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазын чаш төл дег кылдыр хүлээп албас киж и кажан-даа ынаар кирбес».

Иисус болгаш бай кижии

(Мф. 19:16-30; Мк. 10:17-31)

¹⁸ Иудейлерниң бир даргазы Оон мынча деп айтырган: «Буянныг Башкы! Мөңгө амыдыралды алыр дизимзе, мен чүнү кылайын?»
¹⁹ Иисус аңаа мынча дээн: «Мени чүгө буянныг деп адап тур сен? Чүгө-ле чаңгыс Бургандан өске кым-даа буянныг эвес. ²⁰ Ооң айтышкынарарын билир болгай сен: кады чурттаан эжинге өскерилбе, өлүрбе, оорлава, мегелеп херечилеве, ада-иенни ханы хүндүле»^а. ²¹ Демгизи: «Мен ол бүгүнү бичиимден-не сагып келдим» — дээн. ²² Ону дыңнааш, Иисус аңаа мынча дээн: «Сенде ам-даа бир чүве четпейн турар-дыр: сенде бар бүгү чүвени садыпкаш, акшазын ядыыларга үлеп беривит, ынчан дээрлерге эртине-байлактыг боор сен. Оон чедип келгеш, Мени эдерип чорувут».

²³ Дарга ону дыңнааш, аажок муңгарай берген, чүгө дээрге ол кедергей бай кижии чүве-дир. ²⁴ Иисус ооң муңгарай бергенин көргөш, мынча дээн: «Бай-шыдалдыг улустуң Бурганның Чагыргазынче кирери дыка-ла берге! ²⁵ Чүгө дээрге бай кижиниң Бурганның Чагыргазынче киреринден тевениң тевене үдүн өттүр эрте бээри белен».

²⁶ Ону дыңнаан улус: «Ынчаарга камгалалды кым ап шыдаарыл?» — деп айтырган. ²⁷ Иисус: «Улуска болдунмас чүвени Бурган кылып шыдаар» — деп харыылаан. ²⁸ Пётр ынчан мынча дээн: «Көрүнерден, бис хамык бар чүвевисти каапкаш, Силерни эдерип чоруптувус». ²⁹⁻³⁰ Иисус оларга: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазы дээш, бодунуң өг-бүлезин: ада-иезин, акы-дунмазын, алган кадайын азы ажы-төлүн каапкаш барган кижии бо үдеги амыдыралында оон оранчок хөйүнү, а келир үеде — мөңгө амыдыралды алыр» — деп харыылаан.

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүң дугайында үшкү удаа чугаалааны

(Мф. 20:17-19; Мк. 10:32-34)

³¹ Бодунуң он ийи элчинин кый деп алгаш, Иисус оларга мынча дээн: «Дыңнаңар, Иерусалимче чоокшулап бар чыдыр бис, Кижии амытан Оглуңуң дугайында медээчилер дамчыштыр бижээн бүгү чүве аңаа боттанар-дыр. ³² Ону өске чоннар улзуңга тудуп бериптер, олар Ону дорамчылап-бастыр, бак сөглээр база Олче дүкпүрүп-каккылар. ³³ Ону эттеп-согар болгаш өлүрүп каар. Ынчалза-даа үшкү хүнде Ол

^а Хост. 20:12-16.

катап дирлип кээр». ³⁴ Ындыг-даа болза өөреникчилери бо бүгүден чүнү-даа билбээннер, чүгө дээрге Иисустуң чугаазының утказын олардан чажырып каан болган.

Согур ядыы кижини экирткени

(Мф. 20:29-34; Мк. 10:46-52)

³⁵ Иисус Иерихон хоорайжыгашче чоокшулап кээрге, орук кыдыыңга бир согур кижии хайырлал диленип олурган чүве-дир. ³⁶ Ооң чаны-биле мөөң чон шуужуп эртип турарын дыңнап кааш, ол чүү болуп турарын айтырган. ³⁷ Олар аңаа: «Назарет чурттуг Иисус эртип бар чор» — деп харыылааннар. ³⁸ Согур кижии ынчан алгырып үнген: «Давидтин Оглу, Иисус! Мени кээргеп, өршээнер!»

³⁹ Мурнунга чоруп олурган улус аңаа: «Быттава!» — дижип турганнар, ынчалза-даа согур кижии улам ыткыр кышкырган: «Давидтин Оглу! Мени кээргеп, өршээнер!»

⁴⁰ Иисус тура дүшкеш, ол кижини Бодунче эккээрин дужаган. Демгизи чедип кээрге, Ол оон: ⁴¹ «Менден чүнү күзеп тур сен? Чүнү кылып берейн?» — деп айтырган. Ол кижии: «Дээрги, карактарым көре берген болза!» — деп харыылаан. ⁴² Иисус аңаа мынча дээн: «Карактарың көре берзин! Бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды!» ⁴³ Согур кижиниң карактары ол-ла дораан көре берген. Ол Бурганны алдаржытпышаан, Иисусту эдерип чорупкан. А бүгү чон, ону көргөш, Бурганны алгап мактап турган.

Үндүрүг хавырыкчызы Закхей

19 ¹ Иисус Иерихон хоорайжыгашче кирип келгеш, ону таварты эртип бар чыткан. ² Аңаа Закхей деп аттыг, үндүрүг хавырыкчыларының даргазы болур бай-шыдалдыг кижии турган. ³ Закхей оларның кайызы Иисус боорун билип алыксаан, ынчалза-даа улус артындан Ону көрүп чадап каан, чүгө дээрге дурт-сыны чолдак кижии чүве-дир. ⁴ Закхей ынчан мурнунче эрте чүгүргөш, Иисусту көөрү-биле смоква ыяжынче үне берген, чүгө дээрге Ол ооң баарында орук-биле эртер ужурлуг болган. ⁵ Иисус ол черге чедип келгеш, өрү көргөш, Закхейге мынча дээн: «Закхей, дүрген бээр дүш, Мен бөгүн сээң бажыңыңга доктаар ужурлуг мен».

⁶ Закхей далаш-биле дүжүп келгеш, Ону бодунуң бажыңыңга өөрүшкү-маңнайлыг уткуп-хүлээп алган. ⁷ Ону көрүп турган шупту улус таарзынмай, химиренчип эгелээн: «Ол бачыттыг кижиниң бажыңыңга аалчы болду!»

⁸ А Закхей туруп келгеш, Дээрги-Чаяакчыга мынча дээн: «Дээрги! Азап тур мен: эт-хөрөңгимниң чартыын ам ядыыларга үлөп бериптейн, а бир эвес кандыг-бир кижиден артыкка мегелеп алган болзумза, оон дөрт катап хөйүнү дедир эгидип берейн!» ⁹ Иисус мынча дээн: «Камгалал бөгүн бо бажында келген-дир, чүге дээрге бо кижиде база Авраамның оглу-дур!» ¹⁰ А Кижиде амытан Оглу читкен чүвени тып алып база камгалаар дээш келген болгай».

Он алдын чоос дугайында угаадыгыг чугаа

(Мф. 25:14-30)

¹¹ Ону дыңнап турган улуска Иисус анаа улаштыр база бир угаадыгыг чугаа чугаалап берген. Чүге дээрге Ол Иерусалимге чоокшулап келген турган боорга, улус Бурганның Чагыргазының удавас чедип кээрин манап турган чүве-дир.

¹² Иисус мынча дээн: «Бир ызыгууртан кижиде ырак чурт четкеш кээр деп барган. Ол анаа бодунга хаан дүжүлгезин ап алгаш, оон дедир чанып кээр сорулгалыг турган. ¹³ Чоруур бетинде, ол бодунун он чалчазын келдирткеш, оларга он алдын чоос үлөп бергеш: „Бо акшаны мен келгижемге саарылгага кириштирип, ажыгланаар“ — дээн. ¹⁴ А албаты чон ону көөр хөңнү чок болгаш, демги ырак чуртка баргаш: „Ол кижиниң биске хаан болурун күзевейн тур бис“ — деп сөс чедирзиннер дээш, оон соондан элчилер чорудупканнар.

¹⁵ Ынчалза-даа ол кижини чуртунун хааны кылып каан болгаш, ол ээп чанып келген. Оларның кандыг ажык-орулга алганын билип алыры-биле демги акша берген чалчаларын ол келдиртип-тир. ¹⁶ Бирги чалча чедип келгеш: „Дээрги, бир чоозунарны он чедир өстүрүп алдым“ — дээн. ¹⁷ Ээзи ону мактап каан: „Эр хей! Эки чалчадыр сен. Бичии чүвеге безин шынчы болганың дээш, ам он хоорайны эргелеп-башкаар сен“. ¹⁸ Ийиги чалча чедип келгеш: „Дээрги, бир чоозунарны беш чедир өстүрүп алдым“ — дээн. ¹⁹ Ээзи анаа мынча дээн: „Сен база беш хоорайны эргелеп-башкаар сен“. ²⁰ Өске бир чалча чедип келгеш: „Дээрги, бир чоозунар бо-дур, мен ону аржыылга ораап алгаш, шыгжап чыттым. ²¹ Чүге дээрге силерден корттум: каржы-хажагай кижиде-ле болгай силер: салып кагбаан-даа чүвенерни ап алып, тарып кагбаан-даа чүвенерни ажаап алып“ — дээн. ²² Ээзи ынчан мынча дээн: „Бодуннун аксы-сөзүн аайы-биле сени шиидер мен, сөлгүжок бак чалча! Сен мени каржы-хажагай, салып кагбаан-даа чүвезин ап алып, тарып кагбаан-даа чүвезин ажаап алып кижиде дээрзин билер турдуң бе?! ²³ Ынчаарга акшамны саарылгаже чүге

киирбээниң ол? Мен чедип келгеш, орулгазын алгай эртик мен!“ ²⁴ Оон чанынга турган улуска мынча дээн: „Оон бир чоозун алгаш, он чоос ажылдап алган кижиге бериптинер“. ²⁵ Ынчалза-даа олар анаа: „Дээрги, демги кижиде ол чокка-ла он чоос бар-дыр“ — дээннер. ²⁶ Хаан мынча деп харыылаан: „Силерге чугаалап тур мен: чүвези бар кижиге оон-даа немей бээр, а чүвези чок кижиниң бичии бар чүвезин безин хунаап алып. ²⁷ А мээң оларга хаан болурумну күзевейн турган дайзыннарымны бээр эккелгеш, көрүп турумда узуткап канар“».

Иисустун Иерусалимге киргени

(Мф. 21:1-11; Мк. 11:1-11; Ин. 12:12-19)

²⁸ Ону чугаалап дооскаш, Иисус Иерусалимге оруун уламчылап, чорупкан. ²⁹ Елеон дааның чанында турар Виффагия биле Вифания суурларга чоокшулап келгеш, Ол Бодунун ийи өөреникчизин бурунгаар айбылапкеш, мынча дээн: ³⁰ «Мурнунарда чыдар суурже барыңар. Ынаар кире бергеш, кымның-даа мынчага дээр мунуп көрбээни аныяк элчигенни баглап каан турарын көрүп каар силер. Ону чешкеш, бээр эккелинер. ³¹ Бир эвес кандыг-бир кижиде силерден: „Элчигенни чүге чеже бердинер?“ — деп айтырар болза, анаа: „Ол Дээргиге херек апарды“ — дээр силер».

³² Айбыга барганнар чорупкаш, бүгү чүвени Оон чугаалааны деп кылдыр тып алганнар. ³³ Олар аныяк элчигенни чежип турда, оон ээлери: «Элчигенни чүге чеже бердинер?» — деп айтырганнар. ³⁴ Олар: «Ол Дээргиге херек апарды» — деп харыылааннар. ³⁵ Олар элчигенни эккелгеш, боттарының хевин чонактай салгылааш, Иисусту олуртупканнар. ³⁶ Оон Ол Иерусалимге бар чыдырда, улус хептерин орук дургаар Оон мурнунга чадып берип чоран.

³⁷ Иисус Елеон даандан бадар кудургайга чедип кээрге, чыылган хөй өөреникчи көргени кайгамчык чүүлдер дээш, Бурганны өөрүшкү-маннайлы-биле ыткыр алдаржыдып эгелээн: ³⁸ «Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Хаан ачы-буянныг болзун! Дээрге амыр-тайбың бактаазын база өрү дээрде Бурганга алдар!» ³⁹ Чон аразынга турган чамдык фарисейлер Иисуска мынча дээннер: «Башкы, өөреникчилериңерни соксадып көрүңер!» ⁴⁰ А Ол мынчаар харыылаан: «Олар ытташпайн баар болза, даштар алгыржып эгелээрин силерге чугаалап тур мен».

⁴¹ Хоорайга чедип келгеш, ону көрүп тура, Иисус оон ажыын ажып ыглааш, ⁴² мынча дээн: «О, сен оода-ла бөгүн чүү чүве сенээ амыр-тайбың эккээрин билген болзунза! Ынчалза-даа ону ам сээң

карактарыңга ажытпаан-дыр. ⁴³Чүгө дээрге дайзыннарыңның сени долгандыр онгуланып-быжыглангаш, сени бүзээлээри база сенче бүгү чүктөрдөн халдай бээри хүннер чедип кээр. ⁴⁴Олар сени таваанга чедир үрөп-бускаш, чурттакчыларыңны ханаларың иштинге кырып каар. Олар сени хүл-далган кылдыр чылча базар, чүгө дээрге Бурганның сенээ камгалал саналдап келген үезин билбейн эрттирипкен-дир сен».

Иисустуң садыгжыларны Бурганның өргээзинден үндүр ойлатканы

(Мф. 21:12-17; Мк. 11:15-19; Ин. 2:13-22)

⁴⁵Иисус оон Бурганның өргээзинге кирип келгеш, ында садыгнаймаа кылган улусту үндүр сывыртап, оларга мынча дээн: ⁴⁶«Бижилгеде Бурган: „Мээң өргээм мөргүл өргээзи болзун“ — дээн болгай, а силер ону дээрбечилер уязы кылып алган-дыр силер!»^a

⁴⁷Бурганның өргээзинге ол хүннүң-не улусту өөрөдип турган. А Бурганның дээди бараалгакчылары, ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш чоннун баштыннары Ону өлүрүп каар эптиг өй манап турганнар. ⁴⁸Ындыг-даа болза олар ону канчаар кылыр аайын тыппааннар, чүгө дээрге бүгү чон Иисустуң чаңгыс-даа сөзүн эрттирбезин кызып, туда дыңнааш турар болган.

Иисустуң эрге-чагыргазының дугайында айтырыг

(Мф. 21:23-27; Мк. 11:27-33)

20 ¹Оон Иисус бир-ле катап Бурганның өргээзинге чонну өөрөдип, Буянын Медээни оларга медеглеп турда, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары баштыннар-биле кады Аңаа чедип келгеш: ²«Биске чугаала! Сен бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып тур сен? Сенээ ол эрге-чагырганы кым берди?» — дээннер.

³Ол мынчаар харыылаан: «Мен база силерден бир чүве айтырайн, харыыланарам: ⁴Иоанның сугга сугар эргези Бургандан келген бе азы кижилерден бе?» ⁵Олар аразында сүмележи бергеннер: «Бир эвес бис: „Бургандан“ — дээр болзувусса, Ол: „Ынчаарга силер чүгө Иоаннга бүзүрөөниңер ол?“ — дээр болгай. ⁶А бир эвес: „Кижилерден“ — дээр болзувусса, шупту улус бисти даштар-биле соккулап кааптар, чүгө дээрге олар Иоанның езулуг медээчи деп санаар болгай». ⁷Ынчангаш

^a Ис. 56:7; Иер. 7:11.

мынча деп харыылааннар: «Кымдан дээрзин билбес бис». ⁸Иисус оларга мынча дээн: «Мен база бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарымны силерге чугаалавас мен».

Виноград шөлүнүң ээзиниң дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 21:33-46; Мк. 12:1-12)

⁹Оон Ол чонга мындыг угаадыглыг чугаа чугаалап эгелээн: «Бир кижин виноград шөлү тарып алгаш, оозун виноград ажаакчыларыңга ачыладып кааш, боду үр үе дургузунда өске чуртче чоруй барган. ¹⁰Виноград ажаап алыр үе-даа келген. Олар дүжүттүң анаа хамааржыр кезин берзиннер дээш, демги ээ кижин чалчазын виноград ажаакчыларыңче чорудупкан. Ынчалза-даа виноград ажаакчылары ону эттеп-эттеп, хол куруг дедир ойладыпканнар. ¹¹Ол ынчан база бир чалчазын ыткан. Ынчалза-даа олар ону база эттеп-эттеп, чүнү-даа бербейн, дорамчыладдыг сывыртапканнар. ¹²Оон ол кижин үшкү чалчазын база ыткан. Ынчалза-даа олар ону кемдедир эттээш, виноград тараан шөлден үндүр октапканнар. ¹³Шөлдүң ээзи ынчан мынча дээн: „Чүнү канчаар кижин боор мен? Ынак оглумну чорудуп көрейин, канчап билир, оода-ла ону хүндүлөп көөрлери чадавас“. ¹⁴Ынчалза-даа виноград ажаакчылары ооң оглун көргөш, аразында мынча деп шиитпирлээннер: „Бо-даа салгакчызы-дыр! Ону өлүрүп каапсывысса, ооң өңчүзү бисти апаар“. ¹⁵Олар ону виноград шөлүндөн үндүр бергеш, өлүрүп каапканнар. Ол бүгүнү соонда виноград шөлүнүң ээзи оларны канчап кааптарыл? ¹⁶Ол чедип келгеш, виноград ажаакчыларың өлүрүп кааптар, а виноград шөлүн өске улуска бериптер». Иисусту дыннап турган улус мынча дишкен: «Ындыг чүве болбас болзун!» ¹⁷Ынчалза-даа Ол оларже көрнүп келгеш, мынча дээн: «Ынчаарга Бижилгеде: „Тудугжуларның херекчок дээш, октапкан дажы эң чугула даш апарган“^a — дээн сөстөр чүнү көргүскен деп? ¹⁸Кым ол дашче кээп ужарыл, чуурулдур ужуп аар, а кымче ол даш кээп дүжерил, ону чылча басып каар».

Императорга бээр үндүрүг дугайында

(Мф. 22:15-22; Мк. 12:13-17)

¹⁹Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары ол угаадыглыг чугаа оларның дугайында дээрзин билгеш, Иисусту ол-ла дораан тудуп хоругдаар арга дилей бергеннер,

^a Ыд. ыр. 117:22.

ынчалза-даа чондан кортканнар. ²⁰ Ынчангаш олар Иисусту кичээнгейлиг хайгааравышаан, Ооң бир-ле сөзүнгө сылдаглап тудуп алгаш, Римден олурткан чагырыкчының эргезинге хүлээдип бээр сорулгабиле ак сеткилдиг улус болуп баажыланган авыяс кижилерни Олче ыдып турганнар. ²¹ Олар Оон мынча деп айтырганнар: «Башкы, мынчаар билир бис: Силер чөптүг шынны чугаалап база аңаа өөредип турар болгай силер. Кижилерни ылгай көрбейн, харын Бурганның алыс шын оруунга өөредир-дир силер. ²² Императорга үндүрүг төлээри ыдыктыг хоойлууска дүгжүр бе азы чок бе?» ²³ Иисус оларның кара сагыштыын билгеш: ²⁴ «Менээ мөнгүн чоосту көргүзүнерем: мында кымның чурук-дүрзүзү база кымның ады бар-дыр?» – деп айтырган. Олар: «Императорнун» – деп харыылааннар.

²⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Ынчаарга императорга – императорнун, а Бурганга – Бурганнын беринер». ²⁶ Олар чон мурнунга Ооң чугаалаан чүвезинге сылдаглап, Ону холга киирип чадап кааннар. Ооң харызын кайгааш, оларның аксы хак дээн.

Өлүглерден катап дирлириниң дугайында

(Мф. 22:23-33; Мк. 12:18-27)

²⁷ Ооң соонда «Өлгөн улус катап дирилбес» дижир саддукейлерниң чамдызы Иисуска чедип келгеш, айтырыг салган: ²⁸ «Башкы! Моисей биске мынча деп бижээн болгай: „Бир эвес кадайлыг кижиге ажы-төл чок тургаш, өлү бээр болза, ооң дунмазы дулгуяк чаавазы-биле өгленип алыр база ооң-биле бодунуң өлгөн акызының үре-садызын үспес уjurлуг“^a. ²⁹ Ындыг болза, чеди алышкы чораан дижик. Биргизи кадайланып алгаш, ажы-төл чок өлүп калган. ³⁰⁻³¹ Ооң ол кадайын ийигизи, ооң соонда үшкүзү дээш-ле, улаштыр шуптузу ап келгеш, чеделээн ажы-төл арттырбайн, өлү бергеннер. ³² Адак соонда кадай база өлүп калган. ³³ Хамык өлгөн улус катап дирлип кээрге, ол ам кымның кадайы боорул? Алышкылар ону чедээлээн кадайланып чорааннар болгай».

³⁴ Иисус мынчаар харыылаан: «Бо делегейде ам чурттаан улус кадай ап база ашакка барып турар-дыр. ³⁵ А келир үеде өлүглерден катап дирлиринге база чаа амыдыралдыг болурунга төлептиг улус кадай-даа албас база ашакка-даа барбас. ³⁶ Ол амыдыралынга олар дээрниң төлээлеринге дөмей апарып, өлүр тын чок болурлар. Олар Бурганның ажы-төлдери апаарлар, чүге дээрге өлгеш, катап дирилген-дирлер.

^a Ы. х. к. 25:5.

³⁷ Моисей хып турар чадаң ыяшка Дээрги-Чаяакчыга таваржы бергеш, Ону: „Авраамның Бурганы, Исаактың Бурганы база Иаковтун Бурганы“^a – деп адааш, өлгөн улустуң катап дирлири ылаптыг дээрзин ооң-биле көргүскен болгай*. ³⁸ Бурган – өлүглерниң эвес, а дириглерниң Бурганы-дыр! Бурганга хамааржыр бүгү улус дириг-дир!»

³⁹ Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының чамдызы мынча деп харыылаан: «Башкы, Силер эки хары бердинер!» ⁴⁰ Ооң соонда кым-даа Оон кандыг-бир чүве айтырарындан чалданыр апарган.

Давидтиң Оглуң дугайында

(Мф. 22:41-46; Мк. 12:35-37)

⁴¹ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Улус чүге Бурганның шилип алган Христозун „Давидтиң оглу-дур“ дижирил? ⁴²⁻⁴³ Давид боду Ыдыктыг ырлар номунда мынча деп турар болгай: „Дээрги-Чаяакчы мээң Дээргимге мынча дээн: ‘Мен Сээң дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда, Мээң оң таламга олур’“^b. ⁴⁴ Бир-тээ Давид Ону Дээргим деп адаан болганда, Христос канчап Давидтиң оглу болурул?»

⁴⁵ Бүгү чон дыңнап турда, Ол Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: ⁴⁶ «Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээнип чорунар. Олар каас-коя тоннар кедеринге база улус чыылган шөлдерге хүндүледиринге ынак, синагогаларга база найыр-дойларга эң хүндүткелдиг черлерге саадаарынга ынак болгайлар. ⁴⁷ Олар дулгуяк херээженнерниң эт-хөрөңгизин сыырыпкаш, ооң соонда арын чаап үр мөргүүр улус. Ындыгларны эң-не шынгы кеземче манап турар».

Дулгуяк кадайның өргүлү

(Мк. 12:41-44)

21 ¹ Иисус ынай-бээр көрүнгөш, Бурганның өргээзиниң өргүл чыыр аптаразынче өргүлдери салып турган бай улусту көрүп каан. ² Ийи эң үүрмек чоос салып чыткан яды дулгуяк кадайны база көрүп каан. ³ Ол мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур

* ^{20:37} Ол дээрге Авраам, Исаак база Иаков оларны Бурганның чанында ам-даа дириг хевээр деп турары ол-дур.

^a Хост. 3:6. ^b Ыд. ыр. 109:1.

мен, бо ядыы дулгуяк херэежен шупту улустан хөйну салды. ⁴Чүге дээрге шупту улус боттарының артыкшылдыг байындан Бурганга өргүл салып турду, а ол, ындыг ядыы хирезинде, бодунун амыдыраарына херек бар-ла бүгү кошкулун салып кагды».

Бадыткал демдектери болгаш истеп сүрүүшкүннер

(Мф. 24:1-14; Мк. 13:1-13)

⁵Ооң чамдык өөреникчилери Бурганның өргээзиниң дугайында, ооң кайы хире чараш даштар болгаш Бурганга өргүп салган белектер-биле каастаттынганын чугаалажы берген. Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: ⁶«Силерниң мында магадап көрүп турарыңар бүгү чүвени шуптузун үрегедеп-бузуп кааптар. Маңаа туружундан шимчевээн даш безин артпас — ындыг үе чедип кээр».

⁷Иисустан мынча деп айтырганнар: «Башкы, а ол бүгү кажан болу бээрил? Ук болуушкуннар чоокшулап келгениниң кандыг бадыткал демдектери турарыл?» ⁸Ол мынчаар харыылаан: «Силерни мегелептеринден кичээнинер, Мээң адым тудуп: „Христос — мен-дир мен“ — деп база „Ол үе келген-дир“ — дижип, хөй кижилер кээр эвеспе. Оларны эдере бербенер. ⁹А дайын-чаалар болгаш үймээн-хөлзээзиннер дугайында дыннааш, кортпаңар, баштай ол бүгү болур ужурлуг, ынчалза-даа бүгү чүвениң чогуу төнчүзү ындыг дораан келбес».

¹⁰Оон Ол улаштыр мынча дээн: «Чонче чон база күрүнеже күрүне халдай бээр. ¹¹Күштүг чер шимчээшкиннери, чер болганга аш-чут, аарыг-аржык, коргунчуг болуушкуннар болгаш дээрдэн өндүр улуг бадыткал демдектери болгулаар. ¹²Ынчалза-даа ол бүгү болур бетинде, силерни тудуп хоругдап, истеп сүрүп эгелээр. Мээң адым дээш, силерни хааннар болгаш чагырыкчыларның холунга тудуп берип, синагогаларга шиидип, кара-бажыңнарже киир октап эгелээр. ¹³Ынчан силерге Мээң дугайымда херечилээр арга тыптып кээр. ¹⁴Ынчангаш боттарыңарны камгалаары-биле чүнү чугаалаарыл деп, баш бурунгаар ажаанзыраваңар. ¹⁵Чүге дээрге Мен силерге удурланыкчыларыңарның кайызы-даа удур туржуп база чаргылдажып шыдавазы чечен дылды болгаш мерген угаанны бээр мен. ¹⁶Ада-иенер-даа, акы-дунмаңар-даа, дөргүл-төрелиңер-даа, эш-өөрүңер-даа силерге өскерли бээр, харын-даа силерниң чамдыңарны өлүрүп каар. ¹⁷Мээң адым ужун бүгү улус силерни көөр хөңнү чок апаар. ¹⁸Ынчалза-даа бажыңардан чаңгыс дүк безин кээп дүшпес. ¹⁹Ол бүгүнү шыдажып эртер болзуңарза, боттарыңарны камгалап алыр силер.

Иерусалимниң буурап дүжериңиң дугайында

(Мф. 24:15-21; Мк. 13:14-19)

²⁰Иерусалимни аг-шериг бүзөөлөп алган турарын көрүп кагзыңарза, ооң буурап дүжери удавас дээрзин билип алыңар. ²¹Ынчан Иудеяда чурттаан улус дагларже дезипсин; а хоорайның бодунда турар улус оон үнүп чорупсун; а чоок-кавы суурларга турган улус хоорайже дедир барбазын. ²²Чүге дээрге Бижилгеде бижиттинген бүгү чүвениң ынчан боттаныр ужурлуу кеземче үезиниң келгени ол-дур. ²³Ол үеде иштиг-сааттыг болгаш эмер чаш уруг-дарыгыг улус ат болур! Бүгү чуртту улуг айыыл-халап бүргээр, бо чонну Бурганның килени таварыыр. ²⁴Улустун чамдыызы хылыштың чидиг бажыңдан калыр, а чамдыызын өске чоннарже тудуп алгаш баар. Өске чоннар улузунун үези төнгүжеге, олар Иерусалимни таптай басып кээрлер.

Кижилер амытан Оглунун чедип кээри

(Мф. 24:29-31; Мк. 13:24-27)

²⁵Хүнге, айга болгаш сылдыстарга бадыткал демдектери көстүр, а далайның шимээрге, хөлзээринден аймаараан чоннар чер кырынга сүрээдеп, мөгүдей бээрлер. ²⁶Чер бөмбүрзөөнчө кел чыдар айыыл-халапты манааш, корткан улустун тыны үстүп эгелээр, чүге дээрге дээрнин күчү-күштери сириңейнип, божаннай бээрлер. ²⁷Олар ынчан күчү-күжү-биле база өндүр улуг алдары-биле „Булут кырлап кел чыдар Кижилер амытан Оглон“^а көрүп каарлар. ²⁸А ол бүгү боттанып эгелээр, саң дорт туруп алгаш, баштарыңар өрү көдүрүңер, чүге дээрге хосталганар чоокшулап келген-дир».

Смоква ыяжының чижээ-биле кичээндириг

(Мф. 24:32-35; Мк. 13:28-31)

²⁹Оон Иисус оларга угаадыгыг чугаа чугаалаан: «Смоква ыяжыңче база шупту-ла өске ыяштарже топтап көрүңерден: ³⁰оларның бүрүлери частып эгелээр, чай удавас дээрзин эндевес болгай силер. ³¹Шак ынчалдыр, ол бүгүнүн боттанып эгелээнин көрүп кагзыңарза, Бурганның Чагыргазы чоокшулап келгенин билип алыңар. ³²Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: ол бүгү чүве боттанмаан шаанда, бо салгалдын улузу өлүп читпес. ³³Дээр биле чер эстип хайлы бээр, а Мээң сөстөрүм эстип хайлы бербес.

^а Дан. 7:13.

Удувайн, белен болуңар

³⁴⁻³⁵ Силерниң чүректеринер үен-балай хөглээшкинге, арагалааш-кынга болгаш амыдыралдың сагышсыралдарыңга алзыптып, даш-талбазын дээш база ол хүн хенертен, какпа дег, кырыңарга келбезин дээш, оваарымчалыг болуңар. Чүге дээрге ол хүн чер кырын эелей чурттаан бүгү улуска чедип кээр. ³⁶ Ынчангаш бо бүгү кел чыдар айыыл-халаптардан чайлай бээр харыктыг болур дээш база Кижид амытан Оглуңун мурнунга бараалгаар дээш, үргүлчү белен болуңар, а ол ышкаш мөргүнер».

³⁷ Иисус хүннүн-не Бурганның өргээзинге өөредип турган, а кезе дүжерже, Елеон даанче чоруткаш, аңаа хонуп ап турган. ³⁸ А бүгү чон Ону дыңнаары-биле даң бажында-ла Бурганның өргээзинге чыгып кээр болган.

Иисуска удур сүлчээ

(Мф. 26:1-5,14-16; Мк.14:1-2,10-11; Ин. 11:45-53)

22 ¹ Хосталышкын байырлалы деп адаар хаарган далганнар байырлалы чоокшулап олурган. ² Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чондан коргуп турганнар, ынчангаш Иисусту чажыды-биле өлүрүп каар эптиг арга дилей бергеннер.

³ Эрлик ынчан он ийи элчинниң бирээзи болур Искарот деп адаткан Иудаже кире берген. ⁴ Оон Иуда Иисусту оларга канчаар сатыптарын дугуржуп алыр дээш, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш Бурганның өргээзиниң таңнылдар даргаларыңга чеде берген. ⁵ Олар амырай берип, Иудага акша төлээрин азааннар. ⁶ А Иуда аксы-сөзүн бергеш, Иисустун чанынга чон чок турда, Ону сатыптар эптиг арга дилеп эгелээн.

Хосталышкын байырлалыңга белеткел

(Мф. 26:17-25; Мк. 14:12-21; Ин. 13:21-30)

⁷ Хосталышкын байырлалыңга чиир хураганны дөгөрер хүн болур хаарган далганнар хүнү үнүп келген. ⁸ Иисус Пётр биле Иоанны айбылап чоруткаш: «Баргаш, байырлалда дойлаарывыс чемден белеткеп канар» — дээн. ⁹ Олар Оон мынча деп айтырганнар: «Силер ону бисти каяа белеткеп кагзын деп күзеп тур силер?»

¹⁰ Ол мынча деп харыылаан: «Силер хоорайже кирип кээринерге, суглуг донга туткан кижид уткужуп кээр эвеспе. Ол кижиниң кире

бээри бажыңче ону эдерип чеде бергеш, ¹¹ бажың ээзинге мынча дээр силер: „Өөреникчилерим-биле кады хосталышкын байырлалының кезеэки чемин четтирерим өрээл кайдал?“ — деп, Башкы сенден айтырып тур“. ¹² Оон ол силерге аайлап-белеткеп каан үстүкү делгем өрээлди айтып бээр. Шупту чүвени аңаа белеткээр силер». ¹³ Олар чоруткаш, бүгү чүвени Иисустун чугаалаан аайы-биле тып алгаш, байырлалдың чемин белеткеп кааннар.

Дээрги-Чаяакчының кезеэки чеми

(Мф. 26:26-30; Мк. 14:22-26; 1 Кор. 11:23-25)

¹⁴ Үе-шак кээрге, Иисус элчиннери-биле кады стол артыңга олурупкан. ¹⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Хосталышкын байырлалының бо чемин хилинчээмниң мурнуу чарыңда силер-биле кады четтирерин дыка-ла күзөөн мен. ¹⁶ Силерге чугаалап тур мен: байырлал дойу Бурганның Чагыргазыңга болбаан шаанда, Мен ам ону четтирбес мен». ¹⁷ Оон Ол дашканы тудуп алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, мынча дээн: «Мону хүлээп алгаш, араңарда үлүглей үлежип алыңар. ¹⁸ Силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазы келбөөн шаанда, виноград чимизиниң арагазын Мен ам ишпес мен».

¹⁹ Оон Ол хлебти алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону үзе тырткаш, оларже сунмушаан, мынча дээн: «Бо дээрге силер дээш берип турарым Мээң мага-бодум-дур. Мээң дугайымда сактышкын кылдыр мынчаар кылып, ону чип чоруңар». ²⁰ Кезеэки чем соонда, Иисус база катап дашканы алгаш, мынча дээн: «Бо дашка дээрге силер дээш төгерим Мээң ханым-биле чардынар чаа дугуржулга-чагыг-дыр. ²¹ Ынчаарга көрүнер! Мени сатыптар кижиниң холу Мээң холум-биле кады стол кырында салдыңган-дыр. ²² Кижид амытан Оглу Бодунун салымыңга уткуштур баш удур айытканын ёзуугаар чоруур ужурлуг, ынчалза-даа Ону сатыптар кижиниң бодунун шорузу-дур!» ²³ Өөреникчилер бот-боттарыңдан айтыржып эгелээннер: «Бистин аравыста ындыг чүве кылыптар кижид кымыл?»

Кым эң чугулап?

²⁴ Оон өөреникчилер аразыңга оларның кайызы эң чугула боорул деп маргылдаа база үнүп келген. ²⁵ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Өске чоннар улузун хааннары чагырар боор чүве, а чагырыкчылар боттарың „ачы-буянныглар“ деп адазын дээр болгай. ²⁶ А силер оларга дөмей болбаңар. Харың-даа силерниң араңарда эң улууңар эң биченер дег болзун, а башкарып турарыңар бараан болган чалчанар дег

болзун. ²⁷ Кым чугулал? Стол артында чемненип олулар кижиге азы бараан болуп турар кижиге? Чемненип олулары деп бодалар бе? А Мен силерниң аранарда бараан болган чалчана дег-дир мен.

²⁸ Бүгү шенелделеримни Мээң-биле кады ажып эрткен болгай силер. ²⁹ Ынчангаш, Адамның Меңээ бергени дег, Мен база Чагырганы силерге берип тур мен. ³⁰ Ындыг болганда Мээң Чагыргам кээрге, Мээң столум артынга ижип-чиир силер; дүжүлгелерге саадапкаш, Израильдин он ийи төрөл бөлүүн шиидер силер».

Пётрнуң Иисустан ойталаарын баш бурунгаар медеглээни

(Мф. 26:31-35; Мк. 14:27-31; Ин. 13:36-38)

³¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Симон, Симон, көрдүң бе! Кызыл-тасты богундан арыглаары дег, силерни ынчаар шишкиир эргени эрлик негеп алыксап турду. ³² Ынчалза-даа Мен сен дээш, бүзүрелиң читпези дээш, мөргүп турдум. А сен ооң соонда, Менче катап эглип келгеш, ха-дунмаларың быжыктырып көр».

³³ Пётр мынча деп харыылаан: «Дээрги, мен Силер-биле кады кара-бажыңче-даа, өлүмче-даа баарыңга белен мен». ³⁴ Ынчаарга Иисус мынча дээн: «Сеңээ чугаалап тур мен, Пётр, бөгүн аскыр-дагаа алгыргалакта, Мени билбес болуп, сен Менден үш катап ойталаардыр сен».

³⁵ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Мен силерни шоодай, хап болгаш идик чокка чорудуп турумда, кандыг-бир чүвөгө чединмес турдунар бе?» Олар: «Чединмес чүвөгө чок турган» — деп харыылааннар. ³⁶ Ол өөреникчилеринге мынча дээн: «А ам кымда шоодай барыл, оозун ап алзын, хавыңарны база бодунарга ап чорунар. А кымда хылыш чогул, хевин садыпкаш, хылыштан садып алзын. ³⁷ Бижилгеде Мээң дугайымда: „Ону бачыттыг кижилерге денней көргөн“^а — деп бижээн чүвөгө боттаныр ужурлуун силерге чугаалап тур мен. Мээң дугайымда бижиттинген бүгү чүвөгө удавас чогул бүдөр ужурлуг». ³⁸ Олар мынча дээннер: «Дээрги, көрүнерем, бисте ийи хылыш бар-дыр». Иисус оларга: «Ол четчир» — деп каан.

Иисустуң Елеон даанга Бурганга мөргүл кылганы

(Мф. 26:36-46; Мк. 14:32-42)

³⁹ Иисус хоорайдан үнгеш, чаңчыккан аайы-биле Елеон даанче чоруп каан. Өөреникчилери база Ону эдерип чорупканнар. ⁴⁰ Чедер черинге

^а Ис. 53:12.

келгеш, Иисус оларга: «Күткүлгеге алыспазы-биле мөргүнер» — дээн. ⁴¹ А Боду олардан даш октам хире черге ырай бергеш, дискетенип олурупкаш, мынчаар мөргүп берген: ⁴² «Ачай, Сээң күзел-соруун ындыг болза, хилинчектин бо дашказын Менден чайлады берем. Ындыг-даа болза бүгү чүвөгө Мээң эвес, а Сээң күзел-соруун ёзугаар болзун!» ⁴³⁻⁴⁴ [Анаа дээрниң төлээзи чедип келгеш, Ону быжыктыра берген. Хилинчээн төдө бергеш, Иисус улам күштүг мөргүп берген, Ооң дери, ханның дамдылары дег, черге төктүп бадып турган.]^{*} ⁴⁵ Ол мөргүп алган соонда, туруп келгеш, өөреникчилерин барып көөрге, олар хилегдеп-мунгарааш, удуп калган болганнар. ⁴⁶ Иисус оларга мынча дээн: «Чүгө удуп чыдыр силер? Күткүлгеге алыспас дээш, турунар, мөргүнер!»

Саттыныкчы чорук болгаш Иисусту тудуп хоругдааны

(Мф. 26:47-56; Мк. 14:43-50; Ин. 18:3-11)

⁴⁷ Ол ону чугаалап турда, мөөң чон бо келген, а он ийи элчинниң бирээзи болур Иуда дээр кижиге оларны баштап чораан. Оон ол Иисусту ошкап каар дээш, Анаа чедө берген**. ⁴⁸ Иисус анаа: «Иуда, сен Кижиге амытан Оглон таанда-ла ошкаашкын-биле садарың ол бе?» — дээн. ⁴⁹ Херек кандыг шиглиг апарганын көргеш, Иисустуң чанынга турган өөреникчилери мынча дээннер: «Дээрги, хылыштарывыс сегирип алылы бе?» ⁵⁰ Оларның бирээзи Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының оң талакы кулаан хылыш-биле одура шаапкан. ⁵¹ Иисус ынчан: «Соксанар, ам болзун!» — дээн. Оон чалчаның кулаанга холу-биле деггеш, ону экиртип каан.

⁵² Ону тудуп хоругдаары-биле келген Бурганның дээди бараалгакчыларыңга, Бурганның өргээзиниң танныылдар даргаларыңга база баштыңнарга Иисус мынча дээн: «Силер чүгө мени тудуп алыр дээш, хылыштарлыг, моннарлыг келгениңер ол? Кай Мен дээрбечи мен бе? ⁵³ Мен хүннүң-не силер-биле кады Бурганның өргээзинге турдум, ынчан силер Меңээ хол дегбээн болгай силер, ынчалза-даа ам — дүмбейге чагырткан силерниң үеңер келген-дир».

^{*} 22:43-44 Ол ийи шүлүк эн бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

^{**} 22:47 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Чүгө дээрге ол оларга мындыг демдек айтып берген турган: „Ошкап каарым кижиге Ол болур эвеспе“» — деп сөстөрни немээн.

Пётрнуң Иисустан ойталааны

(Мф. 26:57-58, 69-75; Мк. 14:53-54, 66-72; Ин. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Олар Ону тудуп алгаш, аппараттар болгаш Бурганның дээди бараалгакчызынын бажынынга эккелгеннер. А Пётр ырактан эдерип чоруп орган. ⁵⁵ Чыылган улус херим иштинге от салгаш, дөгере чыннып олуруп алырга, Пётр база оларның аразынга олуруп алган.

⁵⁶ Бир чалча херээжен от чырынга Пётрну көрүп кааш, олче топтап кайгааш: «Бо кижини база Ооң-биле кады чораан чүве» — дээн. ⁵⁷ Ынчалза-даа Пётр аңаа: «Дунмам, мен Ону танывас мен» — деп чугаалааш, Иисустан ойталап каапкан. ⁵⁸ Элээн болганда, өске бир кижини ону көрүп кааш: «Сен база оларның бирээзи сен» — дээн. Ынчалза-даа Пётр: «Чок-чок, өңнүк!» — деп харыылаан.

⁵⁹ Бир шак хире үе эрткенде, база бир кижини бүзүрелдиг чугаалаан: «Бо кижини ылап-ла Ооң-биле кады чораан-дыр, чүге дээрге Галилея чурттуг кижини ышказыл». ⁶⁰ Ынчалза-даа Пётр аңаа: «Өңнүк, чүү деп турарыңны билбейн-дир мен» — дээн. Пётр чугаазын төндүргелектеле, аскыр-дагаа алгыра берген. ⁶¹ Ол өйде Дээржи-Чаяакчы эргилип келгеш, Пётрже чиге көре каапкан. Пётр ынчан Дээржи-Чаяакчының: «Бөгүн, аскыр-дагаа алгыра бетинде, сен Менден үш катап ойталаар-дыр сен» — дээнин сактып келген. ⁶² Ол ооң соонда үнгеш, чаза ыглай берген.

Иисустуң улуска дорамчылаттырганы

(Мф. 26:67-68; Мк. 14:65)

⁶³ Иисусту кадарган таңныылдар Ону бак сөглөп, эттеп эгелээннер. ⁶⁴ Олар Ооң карактарын дуй шарааш: «Сени кым шанчыпты? Өтгүр билип медегле!» — деп айтырып турганнар. ⁶⁵ Олар оон-даа өске хөй дорамчыладды Аңаа сөглөп турганнар.

Дээди иудей Чөвүлелге болган байысаалга

(Мф. 26:59-66; Мк. 14:55-64; Ин. 18:19-24)

⁶⁶ Хүн үнүп кээрге, чоннуң баштыннары, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чыгып келгеш, Иисусту дээди иудей Чөвүлелче кири бергеннер. ⁶⁷ Оон мынча дээннер: «Сен — Христос сен бе? Биске чугаала!» Ол мынчаар харыылаан: «Мен силерге чугаалаарымга-даа, бүзүрээр эвес силер. ⁶⁸ А Бодум-даа

силерден айтырыг салымза, харыылаар эвес силер*. ⁶⁹ Ынчалза-даа амдыгааштан эгелээш, „Кижини амытан Оглу күчү-күштүг Бурганның оң талазынга саадаптар-дыр“^a.

⁷⁰ Олар дөгере: «Ынчаарга Сен — Бурганның Оглу сен бе?» — деп айтырганнар. Ол мынчаар харыылаан: «Мени Ол дээрзин боттарыңар чугаалап тур силер». ⁷¹ Олар ынчан: «Биске ам кандыг херечилел херегил? Боттарывыс-ла бүгү чүвени Ооң аксындан дыңнадывыс ышказыл!» — дишкеннер.

Иисус рим чагырыкчы Пилаттың мурнунда

(Мф. 27:1-2, 11-14; Мк. 15:1-5; Ин. 18:28-30)

23 ¹ Оон олар шупту туруп келгеш, Иисусту Пилатка хүлээдип бергеш, ² Ону мынчаар буруудадып эгелээннер: «Бо кижини бистин чонувусту үймээнче күткүп турарын тодараттывыс. Ол Бодун Христос азы Хаан мен деп чарлап, императорга үндүрүг төлээн херээ чок дээр-дир». ³ Пилат ынчан Оон айтырган: «Сен — иудей хаан сен бе?» Ол аңаа мынча деп харыылаан: «Силер бодуңар ынча дидиңер». ⁴ Пилат ынчан Бурганның дээди бараалгакчыларынга база чонга мынча дээн: «Бо кижини буруудадыр кандыг-даа чылдагаан тыппастыр мен». ⁵ Ынчалза-даа олар негеп-ле турганнар: «Ол бүгү Иудеяга Бодунуң өөредиин тарадып, чонну үймээнче ыдалап тур, баштай Галилеяга эгелеп алгаш, ам мында келгени бо-дур».

Иисус Иродтуң мурнунда

⁶ Пилат ону дыңнап кааш: «Ол Галилея чурттуг кижини бе?» — деп айтырган. ⁷ Оон Пилат Иисустуң Иродка чагырткан девискээрден келгенин билип алгаш, ол үеде база-ла Иерусалимге келген турган Иродче Ону чорудупкан. ⁸ Ирод Иисусту көрүп кааш, аажок өөрөөн, чүге дээрге шагдан бээр Ону көрүксеп келген чүве-дир. Ол Иисустуң дугайында хөйну дыңнаан база Ооң кандыг-бир кайгамчык чүүл кылырын көөр деп идегеп турган. ⁹ Ирод Аңаа хөй-ле айтырыглар салган, ынчалза-даа Иисус чүнү-даа харыылаваан. ¹⁰ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары аңаа турарын уламчылап, Ону бар шаа-биле буруудадып-ла турганнар.

* ^{22:68} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Мени хостап салыр эвес силер» — деп сөстөрни немээн.

^a Ыд. ыр. 109:1.

¹¹ А Ирод бодунуң шериглери-биле кады Иисусту мага хандыр дорамчылап база кочулап алгаш, Аңаа каас-коя хеп кедиргеш, Пилатче дедир чорудупкан. ¹² Пилат биле Ирод ол хүнден эгелээш, аразында өннүк-тала апарганнар, а ооң мурнунда көрүшпес дайзыннар турган чүве-дир.

Иисустуң өлүмгө шииттиргени

(Мф. 27:15-26; Мк. 15:6-15; Ин. 18:39-19:16)

¹³ Пилат Бурганның дээди бараалгакчыларын, даргаларны база чонну чыгдыргаш, ¹⁴ оларга мынча дээн: «Силер меңээ бо кижини чонну үймээнче күткүп турары дээш, эккелдинер. Ынчаарга мен силер бүгүдениң мурнунга Ону байысаагаш, Ону буруудадып турар херектеринерни бадыткапкы дег кандыг-даа барымдаа тыппадым. ¹⁵ Ирод база-ла Ону буруулуг деп санавайн, дедир чорудупкан болду. Ону өлүрүп шаажылаар хире кандыг-даа чүвени Ол кылбаан дээрзин көрүп тур силер. ¹⁶⁻¹⁷ Ынчангаш Ону кезеткеш, салыптарым ол-дур»*.

¹⁸ Ынчан бүгү улус, чаңгыс кижидег, алгыржы берген: «Аңаа өлүм! Биске Варавваны хостаңар!» ¹⁹ Варавва дээрге хоорайга үймээн үндүрген дээш база өлүрүкчү чорук дээш кара-бажынга суктурган кижиде чүве-дир. ²⁰ А Пилат Иисусту салып чорудуптарын күзээш, база катап үнүн бедидип, чугаа кылган. ²¹ Ындыг-даа болза олар алгыржып-ла турганнар: «Ону хере шавыңар! Ону хере шавыңар!»

²² Пилат үшкү удаа оларга мынча дээн: «Бо кижиде кандыг кемниг херек үлгеткенил? Ону өлүрүп шиитки дег кандыг-даа буруу тыппадым. Мен Ону кезеткеш, салыптарым ол-дур!» ²³ Ынчалза-даа олар бар шаа-биле алгыржып, Иисусту хере шаварын негеп туруп бергенер. Чыылган улустуң** алгы-кышкызы чая база бээрге, ²⁴ Пилат оларның негелдезин күүседип бээрин шиитпирлээн. ²⁵ Ол чыылган улустуң дилээн ёзугаар үймээн үндүрген дээш база өлүрүкчү чорук дээш кара-бажыңнаткан Варавваны хостап салгаш, а Иисусту оларның күзелин ёзугаар шаажылаар кылдыр чөпшээрээн.

* ^{23:17} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «А Пилат хосталышышкын байырлалын таварыштыр бир херектенни чоннун күзели-биле хостап бээр журлуг турган» — деп сөстөр эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

** ^{23:23} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөске: «База Бурганның дээди бараалгакчыларының» — деп сөстөрни немээн.

Иисустуң хере шаптырганы

(Мф. 27:32-44; Мк. 15:21-32; Ин. 19:17-27)

²⁶ Шериглер Иисусту шаажылаары-биле аппарат чорааш, суурдан чанып орган Кириная чурттуг Симон дээр кижиге таварышкаш, ону тудуп алганнар. Олар аңаа белдир-крести чүктеткеш, ону Иисустун соондан көдүрүп чедиреринче албадапканнар. ²⁷ Мөөң чон Иисусту эдерип чоруп орган. Чон аразында Ол дээш кажыыдап, ыглап-сыктаан дыка хөй херэежен бар болган. ²⁸ Иисус оларже эргилип келгеш, мынча дээн: «Иерусалимниң херэеженнери, Мээң ажыым ажып ыглашпаңар! Ооң орнунга боттарыңар дээш база ажы-төлдериңер дээш, ыглажыңар. ²⁹ Чүгө дээрге улустун: „Үре-төл чок, кажан-даа божуваан болгаш эмер чаш ажы-төлү чок херэеженнер амыр-чыргалдыг“ — деп чугаалай бээри үе кел чыдар-дыр. ³⁰ Улус ынчан дагларга: „Бисче дүндерлип кээп дүжүнер“ база тейлерге: „Бисти ажыттанар“ — дижи бээр^a. ³¹ От кыппаанда безин ынчаар аажылап турар болганда, ол өөскүй бээр болза, канчап кааптар деп?»

³² Ооң-биле кады шаажылаар дээш, ийи дерзии херектенни аппарат чорааннар. ³³ Баш сөөгү деп адаар улус шаажылаар черге чедип келгеш, орта Иисусту болгаш херектеннерни: бирээзин Ооң оң талазынга, өскезин — солагай талазынга хере шаап кааннар. ³⁴ [Иисус мынча дээн: «Адам! Оларны өршээ, чүнү кылып турарын билбес улус-тур».]* А шериглер Ооң идик-хевин, кымның чүнү алырын даштар октаар төлге-биле шиитпирлээш, үлежип алганнар. ³⁵ Чыылган чон көрүп турган. А оларның даргалары Иисусту: «Өскелерни камгалап турган де! Бир эвес Ол Бурганның шилип алган Христу болза, Бодун Боду камгалазын!» — деп кочулап турганнар.

³⁶ Шериглер база чедип келгеш, Аңаа ажыг виноград арагазы берип, Ону дора көрүп: ³⁷ «Сен — иудей хаан болзунза, Бодунну Бодун камгалап ал!» — деп турганнар. ³⁸ Ооң кырынга: «Бо — иудей хандыр» — деп бижиктиг самбыражыгаш** азып каан чүве-дир.

³⁹ Хере шаптырган херектеннерниң бирээзи Ону бак сөглөп турган: «Сен Христос болдуң чоп, Бодунну база бисти камгала!» ⁴⁰ А өскези

* ^{23:34} Эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде бо сөстөр таварышпайн турар.

** ^{23:38} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Грек, латин болгаш еврей дылдарга бижээн» — деп сөстөрни немээн.

^a Ос. 10:8.

эжин соксадып, мынча дээн: «Бургандан кортпазың ол бе? Бодун база ындыг шииткел алганыңны бода! ⁴¹Бистиң шииттиргенивис чөптүг болгай, үүлгеткен херээвистиң кем-буруузу ол хире-дир, а Ол багай чүнү-даа кылбаан-дыр». ⁴²Оон ол Аңаа мынча дээн: «Иисус, Хаан болуп, чагырып келгеш, мени база сактып көрүңерем». ⁴³Иисус аңаа мынчаар харыбылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бөгүн-не Мээң-биле кады дываажанга турар сен».

Иисустуң өлүмү

(Мф. 27:45-56; Мк. 15:33-41; Ин. 19:28-30)

⁴⁴Дүштекинин он ийи шактан үш шакка чедир чер кырын дүмбей караңгы шыва апкан. ⁴⁵Хүн караа көзүлбестей берген, Бурганның өргээинде Эң ыдыктыг чер деп адаар өрээлди аңгылаан көжеге ийи чара орлуп калган. ⁴⁶Иисус дыңзыг үн-биле алгырыпкан: «Адам! Сээң холдарыңга амы-тынымны хүлээдип тур мен». Ону чугаалааш, амы-тыны үстү берген. ⁴⁷Чүс шериг баштыңчызы бүгү болган чүүлдү көргөш, Бурганны алдаржыткаш, мынча дээн: «Бо кижии ылап-ла актыг, буянныг турган-дыр!»

⁴⁸Аңаа чыгылып келген бүгү улус база болган чүүлдү көргөш, «Чөгөнчии-висти» дээнзиг, хөрөктерин шанчып, тарап чанып эгелээн. ⁴⁹А Иисусту билир чораан шупту улус болгаш Галилеядан бээр Ону эдерип келген херээженнер ырадыр туруп алгаш, ол бүгүнү хайгаарап турганнар.

Иисусту орнукуштуканы

(Мф. 27:57-61; Мк. 15:42-47; Ин. 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ол черге Иосиф деп аттыг, Иудеяның Аримафея суурундан келген бир кижии бар турган. Ол дээди иудей Чөвүлелдин кежигүнү, ак сагыштыг база Бурганга шынчы, Ооң Чагыргазының кээрин манап чоруур кижии чүве-дир. Иосиф дээди иудей Чөвүлелдин Иисусту өлүрер деп шиитпир хүлээп аарыңга-даа, ооң херектеринге-даа киришпейн барган. ⁵²Ол Пилатка келгеш, Иисустуң мага-бодун дилеп алган. ⁵³Иосиф Ооң мага-бодун дүжүргөш, чуга пөс-биле ораагаш, мынчага дээр кымны-даа орнукуштупаан, хаяда оя каккан чевег-куйга орнукушудуп каан.

⁵⁴Ол хүн пятница турган, а амыр-дыш хүнү үнүп орган*. ⁵⁵Галилеядан Иисус-биле кады келген херээженнер база Иосифти эдерип чеде

* ^{23:54} Еврейлернин чыл санаашкынын ёзуугаар чаа хүннүн эгезин хүн ашкан соонда санап эгелээр турган.

бергеш, чевег-куйну база Ооң мага-бодун канчаар салганын көрүп алганнар. ⁵⁶Оон ээп чанып келгеш, чаагай чыттыг үстер биле чаар чүүлдерни белеткеп алганнар. Ыдыктыг хоойлунуң айытканын ёзуугаар амыр-дыш хүнүн олар дыштанып эрттиргеннер.

Иисустуң катап дирилгени

(Мф. 28:1-10; Мк. 16:1-8; Ин. 20:1-10)

24 ¹А улуг-хүнде, эртен эрте, херээженнер белеткеп алганы чаагай чыттыг чүүлдерин алгаш, чевег-куйга чедип келгеннер*. ²Чевег-куйнуң аксында дашты чайладыр идипкенин олар көрүп кааннар! ³Оон иштинче кирип келгеш, Дээрги-Чаяакчы Иисустуң мага-бодун тыппааннар. ⁴Олар айын тыппайн турда, хенертен оларнын мурунга карак чылчырыктаар кылаңнааш хептерлиг ийи эр кижии көстүп келген. ⁵Херээженнер корга бергеш, доңгая кээп дүжерге, демгилери оларга мынча дээннер: «Дириг Кижини өлүглер аразындан чүге дилеп тур силер? ⁶Ол мында чок: Ол катап дирли берген. Галилеяга тургаш-ла, Ооң силерге мынча дээнин сактып келиңерем: ⁷„Кижии амытан Оглун бачыттыг улус холунга хүлээдип бээр база хере шаап каар, а үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр“». ⁸Олар ынчан Иисустуң ол сөстөрүн сактып келгеннер.

⁹Чевег-куйдан ээп чедип келгеш, олар ол бүгүнү он бир элчинге база арткан бүгү улуска чугаалап бергеннер. ¹⁰Ол херээженнер болза, Мария Магдалина, Иоанна болгаш Иаковтуң авазы Мария база олар-биле кады турган өске-даа херээженнер чүве-дир. Олар бо бүгүнүң дугайын элчиннерге чугаалаарга, ¹¹демгилерге херээженнерниң чугаазы тоолзуг кылдыр сагындырган, ынчангаш оларга бүзүревейн барганнар. ¹²Ынчалза-даа Пётр тура халааш, чевег-куйга маңнап четкеш, ээкештин, иштинче бакылап көөрге, чүгле пөс шывыглар чыдар болган. Оон ол болган чүүлдү кайгап-харап, чанып келген.

Еммаусче баар орукка

(Мк. 16:12-13)

¹³Ол-ла хүн Иисустуң ийи өөреникчизи Иерусалимден он ийи километр хире черде турар Еммаус деп суурже базып үнүпкеннер. ¹⁴Олар бүгү болган чүүлдер дугайында аразында чугаалажып чорааннар. ¹⁵Өөреникчилер ол бүгүнүң дугайында чугаалажып бар чыдырда,

* ^{24:1} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Олар-биле кады чамдык өске улус база чораан» — деп сөстөрни немээн.

Иисус Боду чедип келгеш, олар-биле кады чорупкан. ¹⁶ Ынчалза-даа оларның карактарын хаптап каан дег бооп, Ону танывайн барганнар.

¹⁷ Иисус оларга мынча дээн: «Силер чүү дугайында чугаалажып чоруурунар ол?» Демгилери муңгаргай арын-шырайлыг доктаай бергеннер. ¹⁸ Оларның Клеопа деп аттыг бирээзи Аңаа мынча дээн: «Бо хүннерде Иерусалимге чүү болуп турганын билбес кижичаңгыс Силер боор силер аа?» ¹⁹ Иисус мынча деп айтырган: «Чүнү ынча дээринер ол?»

Олар Аңаа мынча дээннер: «Назарет чурттуг Иисус-биле болган бүгү чүүл дугайында аан. Ол Бурганның болгаш бүгү чоннуң мурнунга ажыл-херээ болгаш сөзү-биле күштүг медээчи чораан. ²⁰ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш даргаларывыс Ону өлүрүр кылдыр тудуп берипкеш, хере шаап кааннар. ²¹ А бис Израильди хостаар кижича Ол боор деп идегеп турдуvus. А оон ыңай мындыг база болган де: бо бүгүнүң болганындан бээр үш хүн эрткенде, ²² аравыста турар херэеженнерниң чамдыызы бисти кайгаткан болгай. Олар бөгүн эртен эрте чевег-куйга барып чорааш, ²³ Оң мага-бодун тыппааннар-дыр. Дедир ээп келгеш, оларга дээрниң төлээлери көзүлгеш, Ону дириг бар кылдыр чугаалаан дижир болдулар. ²⁴ Оон бистиң чамдыывыс чевег-куйга чеде бээрге, шупту чүве херэеженнерниң чугаалааны олчаан болган, ынчалза-даа Иисустуң Бодун көрбээннер».

²⁵ Ол ынчан оларга мынча дээн: «Медээчилерниң чугаазынга бүзүрээр хире эвес, чүге ындыг мугулай база даамчыргай чүректерлиг улус боор силер! ²⁶ Христос бо бүгү хилинчекти шыдажып эрткеш, Бодунуң алдарын чедип алыр уjurлуг эвес чүве бе?» ²⁷ Оон Ол Моисейниң хоойлузундан эгелеп алгаш, шупту медээчилерниң номнарын эргий шүүштүрүп, Бижилгеде Бодунуң дугайында бижээн чүүлдерни оларга тайылбырлап берген.

²⁸ Олар чедер дээн сурунга чоокшулап келгенде, Ол оруун уламчылаар аян-шинчилиин көргүскен. ²⁹ Ынчалза-даа олар Оон салдыкпайн, ээрежип эгелээннер: «Бистиң-биле кады артып калыңар, хүн ажып, кежээ дүжүп орар болгай». Ол бажыңга кирип келгеш, олар-биле кады артып калган.

³⁰ Иисус олар-биле кады чемненип олурупкаш, хлебти алгаш, ол дээш, Бурганга өөрүп четтиргеш, үзе тырткылааш, оларже сунган. ³¹ Оларның карактары ынчан ажыттынып келген болгаш, олар ам-на Иисусту танып кааннар, ынчалза-даа Ол каракка көзүлбес апарган. ³² Олар бот-боттарыңга мынча дээннер: «Ол орук ара бистиң-биле

чугаалажып чорда база Бижилгениң утказын биске тайылбырлап чорда, чүректеривис хып чорбажык бе?»

³³ Оон доп-дораан тура халышкаш, Иерусалимче дедир ээп келгеннер. Аңаа он бир элчинни база олар-биле кады чораан улусту каттай-хаара тып чеде бээрге, ³⁴ олар база мынча дижип турар болган: «Дээрги-Чаяакчы ылап-ла катап дирилген-дир, оон Симонга кээп көзүлген-дир».

³⁵ Оон демги ийи өөреникчи олар-биле орукка болган бүгү чүүлдүн дугайын база Ол хлебти үзе тыртып турда, Ону танып кааннарын чугаалап бергеннер.

Катап дирилген Иисустуң өөреникчилеринге көзүлгени

(Мф. 28:16-20; Мк. 16:14-18; Ин. 20:19-23; Аж.-ч. 1:6-8)

³⁶ Олар ол дугайын чугаалап турда, Иисус Боду оларның аразыңга туруп алгаш, мынча дээн: «Амыргын-на бе!» ³⁷ Өөреникчилер аймап-сүртей бергеш, хей-сүнезин көрүп каан эвес бис бе деп бодааннар. ³⁸ Ынчалза-даа Иисус оларга мынча дээн: «Чүге аймаарай бердинер? Чүректеринерни чүге чигзиниг долганыл?» ³⁹ Холдарым болгаш буттарымыч көрүнерден, бо – Мен-дир мен. Мени тудуп суйбап, топтап көрүнер: Менде бар деп көрүп турарыңар эът-бот болгаш сөөк-даяк хей-сүнезинде бар эвес». ⁴⁰ Ону чугаалааш, Ол холдарын база буттарың оларга көргүскен. ⁴¹ Өөреникчилер өөрээн түлүү-биле ам-даа бүзүрөп чадап, кайгап-харап турганнар. Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Силерниң мында кандыг-бир чем бар бе?» ⁴² Олар аңаа быжырган балыының кезиин* ап бергеннер. ⁴³ Ол ону ап алгаш, оларның мурнунга чип алган.

⁴⁴ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Моисейниң хоойлузунда, медээчилерниң номнары болгаш Ыдыктыг ырларда Мээң дугайымда бижээн бүгү чүве боттаныр уjurлуун силер-биле кады чоруур шаамда-ла чугаалап турдум чоп, ол чүве ам бо ышкажыл». ⁴⁵ Ынчан Ол өөреникчилериниң угаанын Бижилгени угаап билиптер кылдыр ажыдып берген. ⁴⁶ Иисус оларга мынча дээн: «Христос хилинчекти көрүп эртер база үшкү хүнде өлүглерден катап дирлир уjurлуг – деп, Ында бижээн-дир. ⁴⁷ Иерусалимден эгелеп алгаш, бүгү делегейниң чоннарыңга бачыттары дээш, өршээл алыры-биле бачыттарың миннип, Бурганче эглирин Мээң адымдан суртаалдаан турар уjurлуг.

* ^{24:42} Чамдык буруңгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «База ары өөңгө турган ары-чигирин» – деп сөстөрни немээн.

⁴⁸Силер ол бүгүнүң херечилери-ле болгай силер. ⁴⁹Мен Адамның аазаан чүвезин силерге ам чорудуп бээр мен. А силер өрүтен күштү албаан шаанарда, Иерусалим хоорайга артып калынар».

Иисус Христостуң дээрже көдүрлүп үнгени

(Мф. 16:19-20; Аж. -ч. 1:9-11)

⁵⁰Иисус оларны Иерусалимден Вифанияга чедир үндүр үдөпкөш, холдарын өрү көдүргөш, оларны алгап йөрөөп каан. ⁵¹Оларны алгап йөрөөп тура-ла, Ол олардан ырап, дээрже көдүрлүп үнүп эгелээн. ⁵²Өөреникчилери Анаа мөгөйип, донгая кээп дүшкүлээш, Иерусалимче аажок өөрүшкү-маннайлыг ээп келгеннер. ⁵³Оон Бурганны алдаржытпышаан, Бурганның өргээзинге доктаамал турганнар.